

TC.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

AHİLİKTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE KAMU KURUMU
NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARINDA ZORUNLU ÜYELİK:

KONYA ECZACILAR ODASI ÖRNEĞİ

REYHAN MANAV

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

PROF. DR.H. BAHADIR AKIN

AKSARAY 2019

**TC.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**AHİLİKTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE KAMU KURUMU
NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARINDA ZORUNLU ÜYELİK:
KONYA ECZACILAR ODASI ÖRNEĞİ**

REYHAN MANAV

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

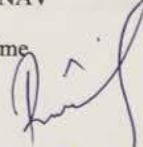
PROF.DR.H. BAHADIR AKIN

AKSARAY 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : REYHAN
Soyadı : MANAV
Bölümü : İşletme
İmza :
Teslim Tarihi : 14.10.2019

TEZİN

Türkçe Adı : AHİLİKTE GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARINDA ZORUNLU ÜYELİK : KONYA ECZACILAR ODASI ÖRNEĞİ

İngilizce Adı : MANDATORY MEMBERSHIP IN PROFESSIONAL ORGANIZATIONS WITH PUBLIC INSTITUTION STATUS SINCE AHİ PERIOD TO PRESENT : THECASE OF KONYA CHAMBER OF PHARMACISTS

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: REYHAN MANAV

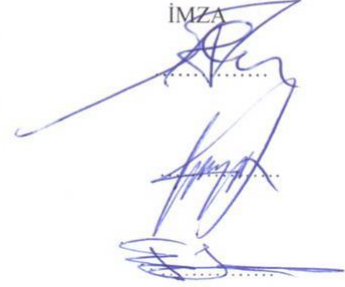
İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ *
JÜRİ ONAY SAYFASI

Reyhan MANAV tarafından hazırlanan "Ahilikten Günümüze Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarında Zorunlu Üyelik: Konya Eczacılar Odası Örneği" başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. H. Bahadır AKIN
Turizm İşletmeciliği / Necmettin
Erbakan Üniversitesi
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nahit YILMAZ
İşletme / Necmettin Erbakan
Üniversitesi
Üye: Doç. Dr. Eyup AKIN
İşletme / Aksaray Üniversitesi

İMZA

Tez Savunma Tarihi: 13/09/2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 24/10/2019 tarih ve 2019/43-6 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrenci
Reyhan MANAV

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın tamamlanmasında,değerli bilgilerini benimle paylaőan, kıymetli vaktini ayırıp yol gösteren, bilgisi ve tecrübelerini sonuna kadar sunan ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam ve danıőmanım olan Prof. Dr. Hilmi Bahadır Akın'a teőekkürü bir borç bilir, Őukranlarımı sunarım. Ayrıca değerli hocalarım Doç. Dr. Eyup Akın'a ve Dr. Öğr. Üyesi Nahit Yılmaz'a da desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Teőekkürlerin az kalacağı diğer değerler insanlar olan, yaőamımın her anında maddi ve manevi destekleri ile ürekli yanımda olan ve bugünlere gelmemde büyük katkısı bulunan, bana inanan, bana güvenen, iyi günlerimde olduğu gibi en kötü günlerimde de varlıklarını fazlasıyla hissettiren, çalıőmamın tamamlanması konusunda sürekli beni motive eden Annem Gülay Özer'e ve Babam Mustafa Özer'e, Canım Kardeőlerim Őeyma Özer Selçuk'a ve Hatice Őule Özer'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AHİLİKTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE KAMU KURUMU
NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARINDA ZORUNLU
ÜYELİK : KONYA ECZACILAR ODASI ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Reyhan Manav, Aksaray 2019

ÖZET

Bu çalışmada; Türkiye'nin sosyo-ekonomik anlamda gelişim sürecine bakılarak Türk esnaf ve sanatkârlarının mesleki açıdan 13.yüzyıla kadar uzanan Ahilik felsefesi ile olan bağları incelenmiştir. Esnaf, sanatkârlar ve profesyonel hizmetlerde çalışan mesleki yeterliliğe sahip meslek mensuplarının hak ve çıkarlarını gözeten, devlet çatısı altında bir meslek kuruluşuna olanihtiyaç, bu araştırmada tespit edilmiştir. Örgütlenme gereksinimi ve meslek ahlakı bütünlüğü çerçevesinde, meslek kuruluşlarına üyeliğin gönüllülük-zorunluluk ilkesi üzerinden avantaj ve dezavantajları tartışılmıştır. Türkiye'deki kamu kurumu ve kuruluşlarına zorunlu üyelik ilkesi, Konya Eczacılar Odasına bağlı eczacılar ile yapılan mülakatlar sonucunda değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu üyelerinin çalışma performansları ve ülke ekonomisine yönelik katkıları yapılan görüşmeler sonucunda değerlendirilmiştir.

Bölüm Kodu :115403

Anahtar Kelimeler:Ahilik,Lonca, Gedik, Meslek Kuruluşları, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Zorunlu Üyelik.

Sayfa Adedi :XII+125

Danışman : Prof. Dr. H. Bahadır AKIN

**AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES**

**MANDATORY MEMBERSHIP IN PROFESSIONAL ORGANIZATIONS WITH
PUBLIC INSTITUTION STATUS SINCE AHI PERIOD TO PRESENT IN
TURKEY: THE CASE OF KONYA CHAMBER OF PHARMICISTS**

Master of Science Thesis

Reyhan MANAV, Aksaray 2019

ABSTRACT

In this study, by looking at Turkey's socio-economic development process, the connection between public institutions and the philosophy of Ahi which is dating back to the 13th century have been investigated. The need for a professional institution under the roof of the state, which takes into account the rights and interests of professionals with professional qualifications working in trades, craftsmen and professional services, has been identified in this research. The advantages and disadvantages of membership to professional organizations are discussed in the framework of the need for organization and the moral integrity of the profession based on the principle of volunteering-legal obligation. The principle of compulsory membership for public institutions and organizations in Turkey, Konya Pharmacists were evaluated as a result of interviews with pharmacists who are the members of the association. In addition, the work performances of the members of the public institutions and their contributions to the national economy were evaluated as a result of the interviews.

Bilim Kodu :115403

Keywords :AhiCommunity, Guild, Gedik, Professional Organizations, Professional Organizations, Mandatory Membership.

Sayfa Adedi :XII +125

Danışman :Prof. Dr. H. Bahadır AKIN

İÇİNDEKİLER

Telif Hakkı ve Tez Fotokopi İzin Formu	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Etik İlkelere Uygunluk Beyanı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Jüri Onay Sayfası.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Teşekkür	iv
Özet.....	v
Absract.....	vi
İçindekiler	vii
Tablolar Listesi.....	x
Şekiller Listesi	xi
Simgeler ve Kısaltmalar	xii
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK TOPLUMUNDA AHİLİK, LONCA VE GEDİK TEŞKİLATLARI

1.1. Ahilik.....	4
1.1.1. Ahiliğin Tarihsel Gelişimi.....	8
1.1.2. Ahilik Ahlakı ve Mesleki Temelleri	12
1.1.3. Ahilik Kültürünün Türk Toplumundaki Yeri Ve Önemi	16
1.1.4. Ahi Birliklerinin Etkinliğini Kaybetmesi	18
1.2. Lonca Teşkilatı.....	19
1.2.1. Lonca Teşkilatlarının Tarihsel Gelişimi.....	21
1.2.2. Lonca Teşkilatlarının Fonksiyonu	24
1.2.3. Lonca Teşkilatlarının Türk Toplumundaki Yeri Ve Önemi.....	27

1.2. 4. Ahilik ve Lonca Teşkilatı Arasındaki Farklar.....	28
1.3. Gedik Teşkilatı	28
1.3.1. Gedik Teşkilatının Tarihsel Gelişimi.....	29
1.3.2. Gedik Teşkilatlarının Fonksiyonu	30

İKİNCİ BÖLÜM

GÜNÜMÜZDE KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI

2.1. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	33
2.2. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Tarihsel gelişimi.....	34
2.3. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Ortak Özellikleri	37
2.4. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Farklı Özellikleri ..	41
2.5. Meslek Kuruluşlarının Faaliyeti Ve Denetimi	43
2.5.1. Meslek Kuruluşlarının Faaliyetleri.....	43
2.5.2. Meslek Kuruluşlarının Denetimi.....	48
2.6. Günümüzde Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Üst Kuruluşları	49
2.6.1. Türk Tabipler Birliği	50
2.6.2. Türk Eczacılar Birliği	50
2.6.3. Türk Esnaf Ve Sanatkârlar Konfederasyonu	52
2.6.4. Türk Mühendis Ve Mimarları Odalar Birliği	52
2.6.5. Türk Diş Hekimleri Birliği	52
2.6.6. Türk Veteriner Hekimler Birliği.....	53
2.6.7. Türkiye Tohumcular Birliği	53
2.6.8. Türkiye Bankalar Birliği	53
2.6.9. Türkiye Barolar Birliği	54
2.6.10. Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği.....	55
2.6.11. Türkiye Katılım Bankaları Birliği	55
2.6.12. Türkiye Noterler Birliği	55
2.6.13. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği	56
2.6.14. Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği.....	56
2.6.15. Türkiye Sigorta Resuarans Ve Emeklilik Şirketleri Birliği	57
2.6.16. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği.....	57

2.7. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Rekabet Anlayışı.....	58
2.8. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarına Üyelik Konusunda Dünya'daki Farklı Uygulamalar.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI ZORUNLU ÜYELİK: KONYA ÖRNEĞİ

3.1. Türkiye’de Eczacı ve Eczacılık.....	68
3.1.1. Osmanlı Döneminde Eczacı ve Eczacılık Hizmetleri	69
3.1.2. Cumhuriyet Döneminde Eczacı ve Eczacılık Hizmetleri.....	70
3.1.3. Günümüzde Eczacı ve Eczacılık Hizmetleri	71
3.2. Konya Eczacılar Odası	72
3.3. Zorunlu Üyelik Açısından Konya Eczacılar Birliği İle Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi	73
3.3.1. Araştırmanın Amacı.....	73
3.3.2. Araştırma Yöntemi.....	74
3.3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	74
3.3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	75
3.3.4. Verilerin Değerlendirilmesi	77
DEĞERLENDİRME	109
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA.....	115
İNTERNET KAYNAKLARI.....	121
EKLER	122

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Ahinin Açık ve Kapalı Olması Gereken Özellikleri	14
Tablo 2: Ahilerin Uyması Gereken Diğer Kurallar	14
Tablo 3: Ahilikte Bireyin Tavrı ve Davranışları Hâline Getirilmek İstene Görgü Kuralları	15
Tablo 4: Ahilik Teşkilatının Etkinliğini Kaybetmesinin Nedenleri	20
Tablo 5: Loncaların Sektörel Bileşimi	25
Tablo 6: Ahilik ve Lonca Teşkilatı Arasındaki Farklar.....	30
Tablo 7: Kamu Kuru Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	37
Tablo 8: Oda Sistemleri Arasındaki Benzerlikler Ve Farklılıklar.....	63
Tablo 9: Görüşmecilerin Mezun Olduğu Üniversiteler.....	80
Tablo 10: Mesleğe İlişkin Sorular	80
Tablo 11: Görüşmecilerin Meslek Tecrübesi	81
Tablo 12: Görüşmecilerin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörler	84
Tablo 13: Görüşmecilerin Mesleğe İlişkin Endişe ve Beklentileri	89
Tablo 14: Meslek Odası Üyeliğine İlişkin Sorular.....	89
Tablo 15: Meslek Odalarına Zorunlu Üyelik ve Gönüllü Üyelik Konusunu Savunanlar	102
Tablo 16: Görüşmecilerin Zorunlu Üyelik Konusundaki Avantaj ve Dezavantajlara İlişkin Görüşleri	102
Tablo 17: Görüşmecilerin Gönüllü Üyelik Konusundaki Avantaj ve Dezavantajlara İlişkin Görüşleri.....	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kamu Yönetiminin Örgütlenmesi	35
Şekil 2: Görüşmecilerin Cinsiyeti	82
Şekil 3: Meslek Seçimini Etkileyen Unsurlar	84

SİMGELER VE KISALTMALAR

ACFCI	:	Fransız Ticaret ve Sanayi Odaları Meclisi
BCC	:	İngiliz Ticaret Odaları
BİSAB	:	Bitki Islahçıları Alt Birliği
DIHT	:	Alman Endüstri ve Dayanışma Kurumu
DDK	:	Devlet Denetleme Kurulu
FIB	:	Uluslararası İlaç Federasyonu
FİDEBİRLİK	:	Fide Üreticileri Alt Birliği
FÜAB	:	Fidan Üreticileri Alt Birliği
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SÜSBİR	:	Süs Bitkileri Üreticileri
TEB	:	Türk Eczacılar Birliği
TESK	:	Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu
TKY	:	Toplam Kalite Yönetimi
TOBB	:	Türkiye Odaları ve Borsaları Birliği
TOBBK	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu
TODAP	:	Tohum Dağıtıcıları Alt Birliği
TSE	:	Türk Standartları Enstitüsü
TSPAKB	:	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği
TYAB	:	Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği
TÜRTOB	:	Türkiye Tohumcular Birliği
KEO	:	Konya Eczacılar Odası
KOSGEB:	:	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

GİRİŞ

Tarihte savaşlar, göçler, seferler ile anayurt edinme mücadelesinden doğmuş birlik olgusu, insanların sosyo-ekonomik durumu ile eş zamanlı olarak değişkenlik göstermiştir. Askeri mücadeleler yerini rekabetin de etkisi ile sosyal bir birlik olma ihtiyacına bırakmıştır. Haberleşme ve taşıma gibi araçların yetersiz olduğu dönemlerde insanların uygarlığa yakınlaşmaları ve uyumlu geçim yolları bulmaları kolay olmamış, dönemin erdemli şahsiyetleri (halifeler, din bilgini ve âlimleri, fikir adamları, bilimciler) çeşitli birlikler kurmuş halkı dini duygu ve düşünce yönünden etkileyerek sosyal, siyasi ve ekonomik hayatta düzenin sağlanması için emek vermişlerdir. Tasavvuf ve tarikat yönünden bu erdemli kişiler köy odaları (yaran odaları), tekke, zaviye gibi yerlerde yaptıkları toplantılar ile kişiyi iyi ahlak üzere olma yolunda eğitmişlerdir. Fütüvvet hareketi ise Ahilikten de önce bu disiplini ve düzeni sağlamaya yönelik kurulan örgütsel bir yapıdır.

Fütüvvetin amacı, ilkeleri, esasları, kuruluşu, özellikleri, şartlarının yer aldığı, üyeleri için yönetmelik görevi gören fütüvvet name adlı eserlerde "toplular yaşam kuralları" yani günümüz deyimleriyle adap-ı muşeret kanunları yer alır. Bu sebeptendir ki, ahilik teşkilatı olarak adından bahsedeceğimiz yapı, fütüvvet namerde sosyo-ekonomik hayatı düzenleyen fonksiyonları ile esnaf ve sanatkârı üretici-tüketici ilişkisi, ahlak, karlılık, eğitim, bilim, teşkilatlanma, kalite-standart ve denetim gibi konularda yönlendirici olmuştur.

Fütüvvet-ahilik kurumları başlangıçta dini-tasavvufi karakterleri ile sosyo-ekonomik düzenin işleyişinde önemli görevler üstlenirken, Osmanlı imparatorluğu (1300-1600) döneminde dini-tasavvufi etkilerini yavaş yavaş yitirerek yerini esnaf loncaları ve gedik sistemine bırakmıştır.

Halifeliğin kaldırılması ve ilk anayasa ile ortadan kaldırılan bu yapının daha sonraki süreçte lonca ve gedik kavramlarının yitirilmesi ile meslek odaları, meslek birlikleri, meslek teşekkülleri, meslek kuruluşları vb. kavramlarla karşımıza çıkması günümüzde Ahiliği temel alan ve kamu kurumu niteliği taşıyan meslek kuruluşlarının ülkemizde; Anayasanın 135. maddesi kapsamında; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları

olarak şekillendiğini göstermektedir. Türkiye'de mesleki örgütlenmenin tarihsel gelişimini 1924, 1961 ve 1982 anayasası dönemlerince açıklamak yerinde olacaktır.

Ahilik kurumlarında, çalışmak, öğrenmek ve iyi bir insan olmak için çalışılmış ve bir kişinin diğer kişiler olmadan olamayacağı anlatılmıştır. İş, ahlak ve bilgi bir arada düşünülmüştür. Bünyesinde varlığımızı sürdürdüğümüz yüzyılın en önemli değerlerinden olan yerel demokrasi ve yönetime katılımın çok daha iyi gelişmiş örneğine Ahilik kurumunda bin yıl önce karşımıza çıkmaktadır. Ahiliği, yüzyıllarca bu topraklarda yaşam süren, doğruluğu ve isabetliliği asırlarca kanıtlanmış bir ahlak okulu, bir sanat ve üretim birliği, toplum refahını ve sosyal barışı sağlayan bir model, toplumsal sorunlarını tedavi edebilecek bir reçete ve en önemlisi de evrenselleşmemizin kaynağı olarak görülmektedir.

Ahilik ve Fütüvvetin yapılanmış bir şekli olan Loncalar; önceleri hammaddelerin dağıtım yerlerine verilen isim iken, daha sonra esnafların fikir alışverişi yaptığı, görüş bildirdiği ve paylaşımında bulunduğu mekanlara verilen isim olarak kaynaklarda yer almıştır. Son olarak ise esnaf teşkilatına lonca denilmeye başlanmıştır. Ticaret ve sanat ile uğraşanların çıkarlarını korumaya yönelik olarak kurulmuş birlikler kapsamında Loncalar gayrimüslim tebaanın loncaya üye olmasının dışında ahilik teşkilatının devamı olarak görülmüştür.

Lonca teşkilatlarının, Osmanlı Devleti'nde önemli bir konuma sahip olup merkezi idare ile halk arasında aracılık görevi yapmış aynı zamanda merkezi idarenin taşra temsilcilerine yardımcı olmuştur. Loncaların Osmanlı toplum yapısında da önemli bir yeri vardır. Lonca örgütleri, Osmanlı şehirlerinde ekonomik hayatın varlık sebebi olup, lonca üyeleri şehirlerdeki nüfusun büyük bir kısmını teşkil etmiştir.

Gedik teşkilat olarak ahilik birliğinin devamı niteliğindedir. Aradaki tek fark gayrimüslim tebaa da gedik teşkilatının üyesi olabiliyordu. Osmanlı uygulamasına bakıldığında gedik, on sekizinci yüzyıldan sonra ahi birliklerindeki İslami anlayışla destek bulan tasarruf hakkı ayrıcalığından uzaklaşmış, tekelci bir karaktere dönmüştür. Gedik ekonomik anlamda esnaf ve zanaatkârın belirli bir yerde, belirli bir sayıda dükkân tarafından icra edilebilmesi anlamını taşır. Osmanlıda belli bir zaman sonra ticaret yapacakların sayısı sınırlı hale getirildi. Sebebi Müslüman olan ve olmayan halkın çoğalması, sanat dallarının çeşitliliği yeni bir çalışma alanı olarak gedik sistemi kurulmuştur.

Esnaf örgütlenmelerinin başladığı ilk dönemlerden itibaren berber esnafları varlığını korumuşturlar. Fakat özellikle 19. yüzyıl ile birlikte berber gediklerinin de diğer gedikler

gibi miras olarak bırakılabilmesi ve bırakılan mirasın satılabilmesi ile özel mülkiyet, gerekli sermayeye sahip olan fakat berber esnafı olmayan yabancılara geçmeye başlamıştır. Bu da, yeterli sermayeden yoksun olan berber esnafı kalfaların gedik sahibi olabilmelerini geciktirmiştir. Özel mülkiyet kavramının bu şekilde gelişmesi ile birlikte berberler, gedik yapısındaki güçlerini koruyamaz hale gelmiş ve kuruluşlar kaldırılmıştır.

1960'lı yıllarda şekillenen meslek kuruluşlarına neden ihtiyaç duyulduğu, üyelik şartları, rekabetle ilişkisi, dünyadaki örneklerine çalışmanın bölümlerince yer verilecektir. Yukarıda da ifade ettiğim gibi, sosyal ve ekonomik hayatın getirdiği sorumluluklar ile çeşitli birlikler oluşmuştur. Ahilik, dini ve ahlaki temeller üzerine kurulmuş, esnaf ve sanatkarı mesleki anlamda bu temeller ışığında eğitmiş sosyal bir kültürdür. Ahiliğin günümüzdeki uygulaması ise Meslek Kuruluşlarıdır.

Meslek odaları, meslek birlikleri, meslek kuruluşları kanunla kurulmuştur. Odaya veya meslek kuruluşuna üyelik ile faaliyet gösterir. Meslek mensubu kişilerin, meslektaşların mesleğe dair hak ve menfaatlerini korumaya yönelik oluşmuş birliklerdir. Meslek kuruluşları ile devlet arasında köprü görevi gören "kamu yararı" ilkesinin gözetildiği ancak meslek gruplarının hak ve çıkarlarına hizmet eden kanun ile kurulan bu birlikler için zorunlu üyelik, gönüllü üyelik meselesi tartışmalıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Meslek kuruluşlarına giden yolda Fütüvvet, Ahilik, Lonca, Gedik gibi kavramların tarihsel süreçteki yerini kavramsal bir çerçeveden açıklanmaya çalışılacak, ikinci bölümde meslek kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının anayasadaki yeri, rekabet ile ilişkisi ve Türkiye'de ve dünyada meslek kuruluşlarına üyeliğe karşılaştırmalı olarak değinilecektir. Üçüncü bölümde ise meslek odalarına üyelik ile ilgili Konya Eczane eczacıları bünyesinde yapılan araştırma ve sonuçlarına yer verilecektir.

Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Örgütlenmesi ve Zorunlu Üyelik Konya Örneği isimli tez çalışmasında nitel araştırma tekniği kullanılarak meslek mensubu kişilere sorular yöneltilmiştir. Mülakatlar sonucunda zorunlu üyeliğin artıları ve eksileri hakkında değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda Konya Eczacılarının görüş ve önerilerine yer verilecek, zorunluluk- gönüllülük meselesine vurgu yapılarak tartışmalı olan bu konuya bakış açısı kazandırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK TOPLUMUNDA AHİLİK, LONCA VE GEDİK TEŞLATLARI

1.1. Ahilik

İslamiyet öncesi dönemde toplum refahını sağlamayı amaç edinmiş aynı zamanda da askeri gaye ile hizmet veren ahilik gibi farklı sosyal birlikler karşımıza çıkmaktadır. Bu birliklerde gözü pek, genç, cesur, mert delikanlı diye tabir ettiğimiz kişiler; Ayyarlar, Gaziler, Civanmertler ve Alpler gibi isimlerle anılan ve o dönemde çıkan isyanlara karşı direniş gösterme amacı içerisinde olan gruplardır. Orta Asya Türkleri diye adından söz ettiğimiz bu sosyal birlikler Türklerin belli başlı karakteristik özellikleri hakkında da ipuçları vermektedir.

İsyanlara karşı direniş gösteren bu birliklerin toplum nezdinde belirli bir düzen içerisinde hareket edebilmesi için dönemin ileri gelenleri Fütüvvet olgusunu geliştirmişler ve o günün yasası niteliği taşıyan Fütüvvetname adlı eserlerde de doğruluk ve dürüstlük ilkesini içine alan halkı uyarıcı ve denetleyici nitelik taşıyan özelliklerden bahsetmişlerdir. (Erken, 1998:11-29).

Selçuklu ve Osmanlı dönemleri bu anlamda tarihimiz ile ilgili geniş bir yelpaze sunmaktadır ki devir itibari ile bu iki devletin kuruluşunun tarihimizin temel taşlarını oluşturduğu ve yine aynı dönemde karşılaştığımız tasavvufi birliklerin, toplumda sağlanmaya çalışılan bütünlük kavramı için çaba sarf ettikleri açıktır. Felsefi açıdan değerlendirdiğimizde Fütüvvet ve fütüvvetten etkilenecek devam eden Ahilik felsefesi bu kavramları olgusal olarak anlatan sosyal bir akım olarak değerlendirilmektedir.

Şimşek (2002: 17)'in belirttiği üzere *“batılı oryantalistler ahiliğin kökenini, doğuda, özellikle Araplar arasında 11.yüzyıldan başlayarak gelişmiş olan fütüvvet kuruluşuna dayandırırılar ama Ahiliğin, fütüvvetten farklı ve Anadolu Türklerinin biçimlendirdiği bir kuruluş olduğunda birleşirler”*.

Fütüvvetten sonraki ilk şeklini Araplar arasında Ahilik olarak alan bu terimin kökeni Arapça olup *“akı”* sözcüğünden türemiştir. Bu teşkilatın mensuplarına Arapça *“kardeşim”* demek olan *“Ahi”* diye hitap ettikleri veya birbirlerine karşı kardeşçe muamelede

bulunmalarından ötürü “Ahi”, Ahilerin mesleğine veya Ahilerden meydana gelen kuruma da “Ahilik” adı verildiği kabul edilmektedir (Bayram, 1991:7).

Kavramsal açıdan baktığımızda Çağatay, sözlük, terim ve örgüt olarak Ahiliği şöyle tanımlar;

...Ahi kelimesi Arapçadır ve sözlük anlamı "kardeşim" demektir. Terim olarak ahilik, belli devrede esnaf ve sanatkârlar birliğini ifade eder. Örgüt olarak ise: XIII. yüzyılın ilk yarısından başlayarak XX. yüzyılın başlarına dek Anadolu şehir, kasaba ve hatta köylerindeki esnaf ve sanatkârlar kuruluşlarının eleman yetiştirme, işleyiş ve kontratlarını düzenleyen bir kurumdur(Çağatay, 1989:1).

Ahilik kısaca Anadolu'daki esnaf ve sanatkâr birliklerine 13. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar verilen addır (Şimşek, 2002: 18). Ahilik, Organizasyon olarak 13.yüzyılda belirgin olarak ortaya çıkmış ve 19.yüzyıla kadar devam etmiştir. Önceleri yalnızca Anadolu topraklarında var olmuş olan daha sonraları da Osmanlı Devleti'nin tamamında sosyal ve iktisadi amaca hizmet eden bir birliktir. Ahilik,13 yüzyılın başlarında tasavvuftan da etkilenecek dini karakterler gösteren ve aynı zamanda iktisadi-ticari yön ağır bastığından Osmanlı Devletinin her yerinde şehir, kasaba, hatta köylerinde organize olmuş ve her türlü esnafı da içerisinde toplayarak hareket eden bir birlik niteliği taşımaktadır (Eryiğit, 1989:1).

Ahilik; gerçek anlamıyla İslami toplum yapısı, Roma ve Bizans uygarlığı ve Orta Asya Türk Toplum yapısı şeklinde bu üç kaynaktan gelen etkiler ile Anadolu insanımız tarafından sosyo-ekonomik şartlar içinde yoğrulmuş ve biçimlendirilmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Fütüvvetçilik anlayışı ile yoğrulan, fütüvvetçiliğin ilkelerinin belirtildiği fütüvvet namelerinde de geçen “toplum yaşam kuralları” ve günümüzde de geçerliliği devam eden “adabı muâşeret kanunları” ahilerin şimdiki anayasa gibi önemseydiği kurallardan oluşmaktadır. Bu anlamda ise Türk toplumuna kazandırılmış tarihi bir değerdir diyebileceğimiz Ahilik felsefesi bugüne kadar süregelen kültürel, sosyal ve ekonomik bir oluşumdur. Ahilik, ahlaki ve adaletli tavrı ile hem sosyal hem de ekonomik düzeyde toparlayıcı olmuş, toplum düzeni bu şekilde sağlanmıştır (Çeker, 2017:84-88).

Türkdoğan (2009: 593), ahilik teşkilatının ana temasını, “can ve mal beraberliğini temsil eden dayanışma ideolojisidir” şeklinde özetlemektedir. En alt kademeden en üst kademeye kadar sırasıyla “Çıraklık-Ustalık-Kalfalık-Yiğitbaşılık-Ahi Babalık” şeklinde hiyerarşik düzen içinde meslek saygınlığının önemi vurgulanmaktadır. Bu nedenle Ahi kuruluşları içerisinde

sınıflaşma veya çatışmadan söz etmek mümkün değildir. Ahi örgütleri yaran odaları diye tabir edilen köy odaları gibi sosyal etkileşimi sağlamaya yönelik getirmiş olduğu düzen ile birlikte göçebe Türk geleneğinin konukseverlik, misafirperverlik ve cömertlik ilkelerini daha üst düzeyde İslam inancıyla birleştirerek yeni bir düzen ortaya koymuştur (Türkdoğan, 2009:593).

Türk insanının yoğurup şekillendirdiği Ahilik adını alan bu örgütsel yapı 13.yüzyıldan yıkılış dönemi olan 19. yüzyıla kadar “*Gedik*”, “*Lonca*” gibi isimlerle değişikliğe uğramış, toplumun ekonomik - ticari kesimdeki düzenini korumuştur (Çağatay, 1974:51).

Ahi örgütleri felsefe olarak devlet ile esnaf teşkilatları arasında meslek ahlakı, ekonomik ve siyasi özellikleri kapsayan aracı kuruluşlardır. Ahiliğin amacı, yerleşik hayata geçmiş ve kentleşmeye başlayan topluma ait insanların yardımlaşma duygusu altında toplanarak örgütlenmelerini sağlamaktadır. Bundan dolayı, Ahi kuruluşlarında “*ticaret*”e değil “*ihtiyaç*”a, aşırı “*kâr*”a değil helal “*kazanç*”a yönelik stokçu faaliyet tarzı hâkimdir (Türkdoğan, 2009:598). Bu anlamda ahiliğin icra ettiği fonksiyonlar şöyle sıralanmaktadır (Çeker, 1989:23);

- **Siyasi ve Askeri fonksiyonlar;** Ahi esnaf ve sanatkârları cemaat ruhuna sahiptirler. Bunun örneklerini sosyal fonksiyonlarında belirgin olarak görmekteyiz. Ahi birlik ve liderlerini ise sosyal-siyasi çalkantıların ortasında buluruz. Anarşi devirlerinde her ahi bulunduğu şehrin asayiş ve düzenini kendisi düşünmek zorunda kalmış ve esnaf ahi derneklerindeki genç işçi ve köy delikanlılarını yiğitbaşı kumandasına alarak, birini de vali yaparak ahi esnaf ve teşekküllerinin toplumcu ve teşkilatçı yönü ortaya konmuştur (Eryiğit, 1989:23).

- **Sosyo- Ekonomik Fonksiyonlar;** Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, Anadolu'nun ortasının ve batısının Bizans egemenliği altında olduğu bilinir. Dolayısıyla Bizans' ta buluna Esnaf Sanatkâr ve Tüccarları Anadolu'daki iktisadi mekanizmayı ellerinde tutmaktaydı. Ancak Anadolu' ya yerleşen Türkler bu durumu kendi lehlerine çevirmeleri gerekiyordu. Göçler ile Anadolu'ya gelen Türkler, yalnızca göçebe toplum yapısına sahip değiller, soylu-vasıflı ve saygın kimseler de bu topluluğu oluşturmaktaydı. Türkler Anadolu'da iktisadi ve ticari hayatta bu sayede yer tutabilmişlerdir (Eryiğit, 1989:2-3). Bizans Esnaf ve Sanatkârları karşısında tutunmaya çalışan tüccar Türklerin kendi aralarında teşkilat kurarak dayanışma oluşturmaları, bir şekilde iyi, sağlam ve standart mal

yapıp satmaları ile mümkün kılınabilirdi. İşte bu mecburiyet dini-ahlaki kuralları bünyesinde taşıyan esnaf ve sanatkar dayanışma ve kontrol teşkilatının yani Ahiliğin kurulması sonucunu doğurmuştur (Çağatay, 1974:52).

Önemli ölçüde büyük ve uygar Türk şehirlerinden gelen çok sayıdaki sanatkârlara kolayca iş bulmak, Sosyo-ekonomik anlamda Asya'daki topraklardan gelen göçebe Türklerle birlikte yerli Bizans sanatkârları ile rekabet edebilmek, tutunabilmek için yaptıkları malların kalitesini korumak, üretimi ihtiyaca göre ayarlamak, sanat ahlakını yerleştirmek, Türk halkını ekonomik yönden bağımsız hale getirmek sosyal dayanışmayı gerçekleştirerek her anlamda ihtiyacı olana yardım etmek, yabancı saldırılara karşı gerektiğinde 'savaşmak' ihtiyaçların karşılanması amacı ile doğan Ahilik anlayışı “*yaşat ki yaşayasın*” anlayışıyla toplum içerisinde “dayanışma”, “yardımlaşma” ve “işbirliğini” tesis etmeyi amaçlamış ve bu durumu “*orta sandığı*” olarak ifade edilen yardımlaşma sistemi ile hayata geçirmiştir (Karagül ve Masca, 2017:89).

Bu birliğe ait en önemli müesseselerden biri de aidatların ve ahi malvarlığının toplandığı “*Orta Sandığı*” ile elde edilen gelir (Eryiğit, 1989:23-24);

- Üyelerin iktisadi faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Üyelerin sakatlanma veya ölüm gibi durumlarda kalan dul ve yetimlere yardım edilmesi,
- Yaşlı, hasta ve bakıma muhtaç olan kişilere yardım edilmesi,
- Doğal afet ve savaş gibi durumlarda gerekli ihtiyaçların karşılanması vb. durumlar amacıyla sosyal güvenlik fonu gibi kullanılmıştır.

Karagül (2017: 89) günümüzde orta sandığının gerekliliğini; “*bugün milli ve milletlerarası bankaların devlet ve milletin nezdindeki yeri ve rolü dikkate alındığı zaman, kamu ve bireyler üzerinde oluşturduğu finansal tehdit mali yük karşısında, orta sandığı uygulamasının gerekliliği daha iyi anlaşılmaktadır.*” şeklinde açıklamıştır (Karagül ve Masca, 2017:89).

- **Dini ahlaki fonksiyonları;** Ahilik, insanın davranışlarına tesir etme, ferde bilgi ve beceri kazandırma sanatıdır. Bu anlamda, 'toy' olarak doğan insan 'kamil' hale gelebilmek için birtakım eğitim düzeyinden geçirilmelidir. Ahilik eğitimi bilen kişinin bilmeyen kişinin elinden tutması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İslam dininin esaslarına uygun

olarak bireyin, davranış ve duygularının tanzimi, dünya ve ahirette 'iyi insan olma' gayesi ile yola çıkan tutarlı bir tavır sergilemektedir (Erken, 1998: 73-74).

Cahiliye dönemi ve sonrasında Abbasiler dönemi Arap yarımadasında ortaya çıkan fütüvvet teşkilatında da anayasa niteliği taşıyan fütüvvetname eserlerinde değinilen görgü kuralları, halkın refah ve huzurunu sağlayan dini karakterli özellikler gösterir. Ahiliğin temelini oluşturan politikalar ve ilkeler; karşılıklı olarak sevgi, saygı, hoşgörü, adalet, doğruluk, ahlaklılık ve idealistlik, kalite, standart, üretici ve tüketici haklarının korunması şeklinde sıralanmaktadır (Doğan, 2015:28).

Arı'ya göre (2008:40); Yüzyıllarca süren bu yaşamsal döngü içerisinde, gerek yapının değişmesi ile gerekse birliklerin buna bağlı değişimleri ile elbette ahi birlikleri ve üyelerinin yapısı da değişkenlik göstermiştir. Ancak ahlaki temeller üzerine oluşturulmuş bu felsefi anlayışın kaynaklardan da edindiğimiz bilgilere göre her dönemde geçerli olduğunu gözlemlemekteyiz ki günümüzde esnaf birlikleri arasındaki sürece yansımaları da olumlu olmuş, Türk Toplumunu bu anlamda örnek bir millet özelliği göstermektedir

1.1.1. Ahiliğin Tarihsel Gelişimi

Ahiliğin İslam'ın ilk asırlarında ortaya çıkan genç zanaatkâr ve sanatkârların bir araya gelmesi ile oluşan "*fütüvvet*" anlayışının devamı niteliğinde olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. İslamiyet'in de etkisi ile birlikte aşiret hayatından yerleşik hayata geçiş sürecinde Arap toplumunda fütüvvet, "*misafirperverlik*", "*cömertlik*", "*yiğitlik*" vb. anlamlara gelmektedir. Türklerin yerleşik hayata geçmelerinde ise özellikle esnafların kendi arasında örgütlenme biçimi olarak fütüvvet anlayışı benimsenmiş ve bunun sonucu olarak da "*Ahilik*" oluşmuştur (Çoban, 2018:87).

Ahilik, Türk örf ve adetlerinin İslam inancıyla birleşmesi sonucu 13. yüzyılda Anadolu'da kurumsallaşmaya başlayan bir düşünce sistemidir. 13. yüzyıldan itibaren Müslüman Türklerin Asya'dan Anadolu'ya gelip yerleşmeleri sonucu yeni topraklarda hayatlarını devam ettirebilecekleri ortamı oluşturabilmek için fütüvvet teşkilatını yeniden canlandırmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Şimşek, 2012:18).

Bazı kaynaklara göre ahiliğin başlangıç yerinin Kırşehir olduğu söylenmektedir. Bir başka kaynağa göre ise Bağdat'ta önemli eğitimden ders alan Ahi Evran, Arapların oluşturmuş olduğu Fütüvvet Teşkilatı'ndan etkilenerek 1205 yılında Anadolu'ya gelerek

kısa süre sonra Kayseri’de Ahilik Teşkilatı’nı kurmuştur. Ahilikte mal, servet ve kazanç sağlamak amacıyla çalışmak tek başına hiçbir zaman bir anlam ifade etmemiştir. Çünkü ahilikte, ekonomi bir araç olarak görülmüş ve bu aracın amaç hâline dönüştürülmesine müsaade edilmemiştir. Ahi kültüründe fertlerin kimseye muhtaç olmadan yalnızca kendi emekleriyle geçinmeleri esastır. Ahi, ekmek teknesini kutsal bir alan sayar ve çalışmayı ibadet olarak görür. Ahinin çalıştığı işyeri hak kapısıdır. Bu kapıdan hürmet ile girilir, saygı ve dürüstlük ile çalışılır, helalinden kazanılır, helal yerlere ve kararınca harcanır. Çeker, (2017: 87)'e göre Ahilik; “*malına değerinden fazla fiyat isteme, zenginleşme hırsıyla ticaret yapma gibi haram yollara müsaade etmez*”.

Sanayi ve iç ticaret kesimleri Anadolu Selçuklular döneminde fütüvvet ve ahilik ilkelerini temel alan esnaf birlikleri tarafından teşkilatlanmıştır. Özellikle Büyük Selçuklu devletinden kalan mirası etkili bir şekilde kullanan Anadolu Selçuklu döneminde Ahiler, şehirlerde olduğu kadar köylerde ve uç bölgelerde de büyük bir nüfuza sahip olmuştur (Pekolcay, 1986:73). Özellikle Moğol baskısından sonra devlet otoritesinin zayıflamış olduğu 13.Yüzyılın ikinci yarısından sonraki dönemde Ahilik teşkilatları ağırlığını hissettirerek şehir hayatının devam ettirilmesinde siyasi anlamda etkin rol oynamıştır (Çeker, 2017:89). Anadolu Selçuklu döneminde şehrin belli yerlerinde kapalı ve açık çarşılarda bulunan Esnafın devlet ile olan ilişkilerini düzenleyen Ahilik Teşkilatları; ücret tayini, standartlar ve fiyat tespiti yapmak ve tüketicinin korunması gibi görevler üstlenmiştir. 13. yüzyılın ikinci yarısından sonra ve 14. yüzyılın başlarında ki geçiş döneminde büyük devlet adamlarının, müderrislerin, kadınların, tarikat şeyhlerinin, büyük tacirlerin ahi birliklerine girmeleri bu dönemde ahiliğin sosyal itibarının yüksek bir kurum olduğunu göstermektedir (Kılınç, 2012:5).

Ahiler, Selçuklu ve Osmanlı sanayi ve iç ticaret kesimlerini oluşturan esnaf birlikleri hâlinde devam etmişlerdir. Bu birliklerde sınıf geleneğinin oluşmasına fırsat vermeden, küçük ölçekli ancak yaygın bir sanayi sistemi oluşturmuşlardır. Osmanlı Devleti'nin ve toplumunun oluşmasında Ahi Teşkilatı büyük bir yere sahiptir. Ahiler; gaziler, abdallar ve bacılarla birlikte Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli bir rol oynamışlardır. Hatta Fatih dâhil ilk Osmanlı sultanları da ahi önderleriydi. İlk Osmanlı vezirlerinin birçoğu da ahidir. İlk Osmanlı yeniçeri birliklerinin ahilerden oluştuğu da ileri sürülmektedir (Arslan, 2015: 252-253). Daha çok cihat ve gaza ile meşgul olan Anadolu gazileri, kırsal kesimde yerleşik alp ve alperen denen gruplardan oluşmaktadır. Anadolu abdalları ise Anadolu'nun

Türkleşmesinde ve İslam'ın yaygınlaşmasında önemli rol oynayan, genellikle gezgin sofi ve dervişlerdir (Özerkmen, 2004:57-78).

Silahlı kadın birliklerinin oluşturduğu ve ahi teşkilatının bir yan kuruluşunu oluşturanlar ise Anadolu bacılarıdır. Bütün bunlar Moğol istilası, Selçuklu Devleti'nin yıkılışı ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşu döneminde Anadolu'yu savunmuşlar ve toplumsal düzenin devam etmesini sağlamışlardır. 14. yüzyılın ortalarında, Kuzey Afrikalı gezgin İbn-i Battuta Anadolu ve Ortadoğu'yu dolaşmıştır. Ahiler hakkında verdiği bilgiler doğrultusundan, ahi birliklerinin şehirler ve köylerde örgütlenen zanaatçı ve ziraatçı zümreler olduğunu ifade etmektedir. Ahiliğin, fütüvvet ilkesiyle, tasavvufî hayatla ve esnaflıkla olan ilgilerini belirtmektedir. (Arslan, 2015:254).

Devlet otoritesinin zayıfladığı bir dönemde, Anadolu'nun her yerinde siyasi ve idari alanda Ahi teşkilatlarının etkili oldukları ve devletin işlevlerini gördükleri bilinmektedir. Ahilik siyasi ve idari işlevlerini Osmanlı Devleti'nin kurulmasıyla sadece esnaf birlikleri üzerinde devam ettirmiştir. Osmanlı sanayi ve iç ticaret kesimleri esnaf birlikleri hâlinde teşkilatlanmıştı. Devlet işini kolaylaştırması ve esnafın kendi iç denetimini sağlaması nedeniyle esnaf sistemini fütüvvet ve ahilik geleneğine bağlı olarak korumak istemiştir. Esnaf sistemi, standardizasyon ve kalite kontrolü ile birlikte fiyat istikrarını sağlayıcı, haksız rekabet, aşırı üretim ve işsizliği önlemeye yönelik bir anlayışa dayanıyordu. Bu sistem yarı özerk yapısı ile devlet tarafından uygulanan fiyatlandırma politikasının en önemli yürütme ve denetim organıydı. Birliğe ilk katılan kişiler işyerlerini, diğer çırak ve kalfalardan öğrenip tanıyınca kadar küçük hizmetlerde bulunabilirlerdi. Zaman içerisinde bunları öğrendikten sonra dükkânda çalışmaya başlayabilir ve bu arada “haftalık” alırlardı. Yaptığı işte yükseldikçe aldığı para da artar, yetiştikten sonra ise kalfalık sınavına girer ve burada başarılı olursa kalfa olurdu. Asgari üç yıl olan kalfalık süresi, kalfanın usta olabilmesi için gerekli maharete sahip olmasıyla sona ererdi (MEB, 2016: 19-20).

Esnaf birlikleri iç işlerinde büyük bir serbestliğe sahip, özerk ve “demokratik” kuruluşlar olarak ticari alanda ortaya çıkan anlaşmazlıkların giderilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda öncü kuruluşlar olarak kalite kontrol ile standardizasyonun sağlanması demek olan “*narh*” sistemini denetleyen kurumlardır. Esnaf birlikleri ayrı ayrı çalışsalar da gerek şehir içi gerekse şehirlerarası temasta olmaları sebebiyle aralarında sosyal birliği sağlayan çalışanlar, ustalar, kalfalar ve çıraklardan oluşmaktadır. Bu sistem

içerisinde yükselmek için ehliyet ve liyakat sistemi esas alınarak gerekli eğitimi almayan kişinin dükkân açma yetkisi bulunmamaktadır (Arsan, 2015:254).

Osmanlı döneminde klasik esnaf teşkilatları birçok meslek işletmesinden oluşmuş ve Kadı'ların idaresi ve denetimi altında bulunmuştur. Bu durum devlet denetiminin derecesini göstermekte; üretilen ve piyasada bulunan ürünlerin Kadı'nın bilgisi dahilinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca esnaf birlikleri ile aracılardan ortadan kaldırılması, esnafların fahiş fiyat belirlemelerinin önüne geçilmesi, iş bölümü ve disiplinin sağlanması, hammadde temininde tahsis politikasının izlenmesi vb. hedeflenmiştir (Özerkmen, 2004:57-60).

Osmanlı esnaf birliklerinin mali, adli, idari ve iktisadi özerklikleri, Türk toplumunun 'demokratik' özelliklerini yansıtmaktadır. Osmanlı sanayi ve ticaret kesimlerinin çerçevesini oluşturan esnaf birlikleri rekabete değil; iş birliği, karşılıklı kontrol, imtiyaz ve tahsis ilkelerine dayandığı gibi bu ilkeler çalışma hayatının da esasının temelini oluşturmaktaydı. Şehirli halkın önemli bir kesimini oluşturan esnaf, temelinde kahramanlık, cömertlik, namusluluk, hizmet, sosyal dayanışma ve fedakârlık bulunan fütüvvet ve ahilik geleneğine bağlıdır. Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde küçük sanayi, rekabete değil; dayanışmaya dayanır. Burada sosyal güvenlik kurumu olarak esnaf sandığı önemlidir. Esnaf sandıkları kethüda, yiğitbaşı gibi esnaf ileri gelenlerinin nezareti altında, vakıf statüsü altında çalışırlardı. Sandığın sermayesi esnafın bağışları ile çıraklıktan kalfalığa ve kalfalıktan ustalığa yükselenler için ustaları tarafından verilen paralardan ve aidatlardan oluşurdu. Tanzimat döneminde ortaya çıkan ve devletin nezareti altında olan sandıklar bugünkü Sosyal Güvenlik Kurumunun temellerini oluşturur. Esnaf teşkilatı küçük ve orta işletmecilik ve buna bağlı olarak kendiliğinden istihdam sistemini yüzyıllar boyunca başarıyla uygulamıştır. Bu sistem büyümeyle değil, kaliteyle gücünü korumuştur (Özerkmen, 2004:61-78).

Sermaye birikimi Batı'da iç ve dış sömürü sebebiyle ortaya çıkan tarihî bir olaydır. Daha sonra sermaye birikiminin sonucu olarak sanayi devrimi görülmüştür. Osmanlı Devlet'i ise böyle bir iç oluşumun önlenmesi için sermayenin belli ellerde toplanmasını engellemek istemiş hatta gerektiğinde el koyarak oluşumunu önlemeyi amaçlamıştır. Fütüvvet ilke ve kurumlarıyla yakın ilgisi olan ahiler Selçuklu ve Osmanlı sanayi ve iç ticaret kesimlerini oluşturan esnaf birlikleri hâlinde devam etmişlerdir. Batı' da oluşan sanayi devriminden

dolayı Avrupa ülkelerinde ki esnaf birlikleri ortadan kalkarken, Osmanlılar Devleti'nde ise kendilerini yeni durumlara uydurarak varlıklarını devam ettirmişlerdir (Arslan, 2015:256).

1.1.2. Ahilik Ahlakı ve Mesleki Temelleri

Meslek ahlakı, ahilikte her şeyden önce gelmektedir. Esnaf birlikleri arasında her birimin kendine ait denetleme organları bulunmasına rağmen herkesin vicdani olarak kendisini denetlemesinin en doğru yol olduğu olgusu daha ağır basmaktadır. Esnaf birliğinde çalışanlar arasında yamaklık, çıraklık, kalfalık, ustalık ve yiğit başlık gibi evreler bulunmaktadır. Bu evreler arasındaki ilişki saygı ve sevgiye dayanmaktadır (URL1:09.06.2019).

Her ahi maneviyatları güçlü, üstün insan ve örnek sahibi kişilerden olan bir pire gönülden bağlanarak ve sanatın geleneksel büyüklükleri hakkında sözlü kültürü öğrenmek, hal ve hareketlerini onlara uydurmak mecburiyetindeydi. Ahilerin, pirlere gönülden ve manevi olarak bağlanmaları onların yapmış oldukları işte en ufak ihmal ve kusura yer vermemelerini, işlerine yoğunlaşmalarında dikkatli ve özenli olmalarını sağlamıştır (MEB, 2016:28).

Halkın gözünde Ahi teşkilatları çeşitli yerlerden gelen çok sayıda misafirlerin ağırlandığı, kutlamaları ve değişik törenlerin yapıldığı mekânlar olarak görülmektedir. Herkesin ortak fikri yapılan bu faaliyetlerin ve uygulanan prensiplerin hepsinde birer eğitici yön olduğu yönündedir. Ahi birliğinde olan kişilerin hayatları boyunca ve severek uydukları bu prensiplerle, yaptıkları işten sıkılmak yerine kendileri ile barışık bir halde hayatları boyunca mutlu olmaları amaçlanmıştır (URL1:09.06.2019).

Ahi teşkilatları yüksek ahlak, dayanışma ve yardımlaşma üzerine temellendirilmiştir. Ahi teşkilatlarına bir Ahinin kabul edilmesi için bazı kuralları kabul etmesi, bu kurallara göre yaşaması ve bu kurallardan çıkmaması gerekmektedir. Neredeyse fütüvvetnâmelerin hepsinde yer alan “*Ahinin açık ve kapalı olması gereken özellikleri*” ve “*Ahilerin uyması gereken diğer kurallar*” Tablo-1 ve Tablo-2’de gösterilmiştir (MEB, 2016:30).

Tablo-1: Ahinin Açık Ve Kapalı Olması Gereken Özellikleri

Açık Olanlar	Kapalı Olanlar
Eli açık (cömert olmalı)	Gözü kapalı (kimseye kötü gözle bakmamalı, kimsenin ayıbını araştırmamalı)
Kapısı açık (konuksever olmalı)	Beli kapalı (kimsenin ırzına, namusuna, şerefine ve haysiyetine tasallut etmemeli)
Sofrası açık (ikramdan kaçınmamalı)	Dili kapalı (kimseye kötü söz söylememeli)

Tablo-2: Ahilerin Uyması Gereken Diğer Kurallar

Ana babaya iyilik ve ihsanda (iyilik, bağışlama) bulunup yakın akrabayı ihmal etmemek,	Hiç kimseyi azarlamamak, dedikoduyu terk etmek,
Arkadaşlarına ve komşularına iyi davranmak,	Komşularına iyilik etmek,
Riyayı (ikiyüzlülük) terk etmek,	Daima samimi davranmak,
Büyüklerle karşı hürmetli olmak,	Başkasının malına hıyanet etmemek,
Suçları affetmek,	Sabır ehli olmak,
Kendisinden aşağıda bulunanlara şefkatli davranmak,	Makam ve mevki sahibi iken mütevazı olmak, güçlü ve kuvvetli olunca affetmek,
Sözünde ve içinde adaletli olmak,	Daima hakkı gözetmek,
Hüsnüzan (iyi niyet) etmek,	Öfkesine hâkim olmak,
İyi huylu ve güzel ahlâklı olmak,	Suçluya yumuşak davranmak,
İşinde ve hayatında doğru, güvenilir olmak,	Sır saklamak, gelmeyene gitmek,
Sözünde ve sevgisinde vefalı olmak, sözünü bilmek,	İkramda ve iyilikte bulununca başa kakmamaktır.
Hizmette ve vermede ayırım yapmamak,	İçi, dışı, özü, sözü bir olmak,
Yaptığı iyilikten karşılık beklememek,	Kötü söz ve hareketlerden sakınmak,
Güler yüzlü ve tatlı dilli olmak,	Maiyetindekileri korumak ve gözetmek,
Hataları yüze vurmamak,	Cömert, ikram ve kerem sahibi olmak,
Dostluğa önem vermek,	Dost ve akrabayı ziyaret etmek,
Kötülük edenlere iyilikte bulunmak,	

Kaynak:URL2:08.06.2019

Ahilik teşkilatındaki eğitimin temel amaçlarından biri de kişiyi sosyalleştirerek şahsiyet sahibi üstün bir birey olmasını sağlamaktır. Ahi teşkilatında, ahinin sosyalleşmesi için gerekli olduğu kabul görülen ve “görgü kuralları” olarak da tanımlanan bütün kurallar Ahi teşkilatı üyelerine kazandırılmaya çalışılmıştır. Cumartesi akşamları zaviyelerde verilen dersler ile bu kuralları ahinin benimsemesi amaçlanmış ve bu kurallardan uygulanması

mümkün olanlar bu derslerde uygulanmıştır. Ancak Fütüvvetin bu kurallarla tamam olabileceği söylenmiş ve “nefs terbiyesi ders terbiyesinden hayırlıdır” hadis-i şerifi esas alınarak kurallar ahilere benimsetilmeye çalışılmıştır (MEB, 2016:33).

Hasta ziyaret ederken, yürürken misafirlikteki, pazardaki, eve girerken ki edep kuralları vb. 700’den fazla görgü kuralları bulunmaktadır. Bu kurallar çok olmasına rağmen zaviyelerde hepsi tek tek ahiye öğretilmeye çalışılmıştır. Ahilik eğitiminin hedefi, ferdin bütün gün (24 saat) yapacağı işleri ve yapması gereken davranışları kapsamaktadır. Böylece birey, aldığı eğitimle, yaratılış amacına uygun şekilde davranış gösteren olgun bir kişiliğe sahip olacaktır (Arslan, 2015:260). Ahilikte bireyin tavır ve davranışları hâline getirilmek istenen görgü kuralları Tablo-3’teki gibi sıralanabilir (Arslan, 2015:261).

Tablo-3: Ahilikte Bireyin Tavır Ve Davranışları Hâline Getirilmek İstenen Görgü Kuralları

Su İçmekle İlgili Edepler	Evden Çıkmaktaki Edepler
Bardağı (tası) iki eli ile tutmak,	Çıkarken sol ayakla çıkmak,
Dinlene dinlene içmek ve bitirmek,	Neşeli çıkmak,
Dökmemek.	Endişeli çıkmamak,
	Çıkarken yukarıya bakmamak.
Söz Söylemekteki Edepler	Mahalledeki Edepler
Sert konuşmamak (ağızdan bir şey sıçramaması için),	İşi olmadıkça mahallede gezmek,
Konuşurken sağa sola bakmamak,	Karşıdan gelene yakın olmak,
Sen, ben değil de siz, biz olarak hitap etmek,	Açık kapı ve pencerelerden bakmamak,
El kol hareketleri ile bir şeyi ifade etmemek.	Çocuklara uymamak.

Kaynak: Arslan H. *Ahilik Teşkilatının Sosyo-İktisadi Yapısı ve Örneklik Değeri*, Akademik Bakış Dergisi Sayı.49. Yıl:2015, sy. 261

Ahilik kültürü; iktisadi ve ticari hayatı ve hatta toplumsal hayatın bütün alanlarını kapsar. Ahi birlikleri İslam kurallarına uygun olacak şekilde kendi amaçlarını içeren bir eğitim sistemi geliştirmişlerdir. Bu eğitim sisteminin bazı özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- İş başında yapılan eğitim, iş dışında yapılan eğitimle bütünleşir,
- Eğitim, yaşam boyu devan eden bir süreçtir,
- Köyleri de içine alan geniş bir teşkilat kurulmuştur,
- Sistem, kurallara uymayı kabul eden herkese açıktır,

- Dersler yetkili kişiler tarafında verilmelidir,
- Herkes bu eğitimlerden ücretsiz olarak yararlanabilir,
- Mesleki eğitim, kalfalar ve ustalar tarafından, iş başında verilirdi. Türk-İslam medeniyetlerinde var olan Ahilik kurumundan modern dünyada sorunlara çözüm olarak yararlanılabilir. Anadolu Selçuklu Devleti zamanında ortaya çıkan bu kurum, Osmanlı Devleti'nin kurulma ve yükselme devrinde toplumda bütünleştirici, dayanışmacı, iş birliği içinde olan bir politika izlemesi sebebiyle devletin büyümesinde çok önemli katkısı olmuştur.

Ahi birliğinde hiyerarşi (ast-üst ilişkisi) birtakım resmi törenlerle yapılırdı. Bu törenlere sınıf geçme törenleri de denebilir. Bu törenler belli bir sıra ile gerçekleşirdi. Sırayla şu şekildedir; (MEB, 2016:35):

1 .Yol atası ve yol kardeşliği töreni: Birliğe girmek isteyen yeni kişilerin kabul edildiği merasimdir. Zaman içerisinde çırak kabul etme töreni haline gelmiştir.

2. Yol sahibi olma töreni: Çıraklıktan kalfalığa yükselenler için yapılan törendir.

3.Ustalık (İcazet)/Şed kuşanma töreni: Kalfalığını tamamlayıp ustalık becerisine ulaşan kişiler için yapılan törendir. Bu sürece kadar kendisine ustalık yapan kişinin rızasını alarak "şed"kuşanılır. Şed kuşanan esnaf veya sanatkâr kişi usta olarak iş yeri açabilir. Yani tam bir 'Ahi' olmuştur.

Ahi Birliklerinde iki çeşit grup üyeleri vardı. Bu gruplar "*Hariciler ve Dâhililer*"dir. Dâhililer grubu, çırak, kalfa ve ustalardan oluşmuştur. Bu gruptaki kişiler iş yerlerinde fiili olarak çalışıp birliğe gelir getirenlerdir. Hariciler grubunu ise emekliler, düşkünler, sakatlar ve fiilen çalışmayanlar kişiler oluştururdu. Emekliler, çalışamayacak kadar yaşlı üstatlar oldukları için işe gidip gelemeyen kimselerdir. Bu kişilerin işletmeleri ve gelirleri vardır. Bu kişilerin var olan işletmeleri kapatılmaz ve yetiştirdikleri bir usta tarafından işletilirdi. Emeklilere birliğin sandığından para ödenmez, aksine sandık için toplanan aidatlar alınmaya devam ederdi. Düşkünler de çalışamayacak kadar yaşlı olan üstatlardı. Ancak bunların işletmeleri ve bir gelirleri olmadığı için aralarında sıkıntı yaşayanlar olabilir. Yaşlılık döneminde böyle zor durumda kalan ustalara birliğin sandığında yardım edilirdi. Birliğin daimi üyesi iken hasta olup iş göremeyecek hale gelen veya yaşadığı bir kaza

sonucu çalışamayacak haldeki kişiler sakatlar ve hastalar grubunu oluşturdu. Bu grupta yer alan kişilere Orta Sandığın yardım fonundan yardım yapılırdı (MEB, 2016:37).

1.1.3. Ahilik Kültürünün Türk Toplumundaki Yeri ve Önemi

Ahilik sisteminde para bir amaç değil araçtır. Bundan dolayı işyerlerinde üretilen bir malın fiyatını, ürünü yaparken kullanılan ham maddenin türü ve işçilik değeri oluştururdu. Ayrıca tüketiciler temel ihtiyacı olan aynı cins ve aynı kalitedeki ürünlerin birçoğunu aracı kullanılmadan doğrudan üretim yapılan iş yerlerinden karşılayabilirdi (URL3:10.05.2019).

Ahilikte kültüründe kaliteli olan, standart bir üretim elde etmek için çeşitli kurallar geliştirilerek bu günkü “*Toplam Kalite Yönetim*” ve “*oto-kontrol*” sisteminin ilk kullanımının örneği olarak gösterilmektedir. Dayanıklı tüketim malları cinsinden çeşitli demir, bakır gibi madeni eşyalar üzerine üreticinin bir işareti kazınarak ürün kalitesi ‘amblem’ üzerinden belgelenmekteydi. Bu dönem içerisinde ürüne kazınan işaret onu ürünü yapan ustanın, çalışanların ve o iş yerinin şerefi ve övünç kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda üretim sırasında çırak veya kalfanın herhangi bir hatası direk ustalara bildirilir ve hatalar düzeltilirdi bu ise TSE(Türk Standartları Enstitüsü) Kurumunun ilk uygulaması olarak değerlendirilmektedir (Ülger ve G. Ülger, 2005:53).

Ahilik Teşkilatlarına bağlı iş yerlerinde çalışan ve işveren olarak bulunan herkes iş ahlakı ve kurallarına uymaya mecbur edilmiştir. Bunlara uymayan kişiler olduğu zaman önce uyarılır daha sonra cüzi bir miktar para cezası verilir ve buna rağmen aksi davranışlarına devam eden iş sahibinin pabucu iş yerinin damına atılırdı. Bu da meslekten ihraç olduğu anlamına gelirdi. Bu gerçekleştirilen uygulamalardan ikaz, teşhir, para ve kapatma cezaları “*Tüketiciyi Koruma Kanunu*” kapsamında ahilik geleneği olarak “*Türk Ticaret Kanununun*” da yer almıştır (URL4: 15.06.2019).

Ahi birliklerinde üreticilerin meslekteki diğer arkadaşlarının ürünlerini taklit etmesi veya kötülemesi gibi hoş olmayan davranışlar yoktur. Aksine “ben siftah ettim, komşum siftah etmedi” diyerek müşterisini rakip esnafa yönlendiren yardımlaşma ve dayanışma ön plandadır.

Çırak ve kalfalara yetiştirilmesinde sıra saygı ve sevgi içerisinde meslekle ilgili bilgilerin yanı sıra ahlak, yardımlaşma ve dayanışmanın önemi ön planda tutularak gerekli hassasiyetler gösterilir ve kalfalıktan ustalığa geçişle birlikte sahip olduğu iş kolunda dükkân açması konusunda yardım edilirdi. İş yerlerinde iş ahlakı, iş disiplini ve çırak, kalfa

usta arasında bulunan sıcak ilişkiler üretim sırasında sanatın ön planda tutulmasını ve kaliteli ürünlerin ortaya çıkmasına imkân sağlamıştır. Kaliteli ürünler ve müşterilerin velinimet olarak görülmesi anlayışıyla birlikte “müşteri memnuniyeti”yüksek düzeyde karşılanmaktadır (URL4:15.06.2019).

Günümüzde “*demokratik toplum*”örgütlü toplum olarak tanımlanmakta ve katılımcılık demokrasinin en önemli ilkelerinden birisidir. Demokratik toplum; bilinçli bireyler tüketici hakları korunan insanlardan ve en önemlisi sivil hayatın güçlenmesini talep etmektedir. Buna göre (URL2:08.06.2019);

- Ahilik kurumları devlet kontrolünde olan veya devlet eliyle oluşturulan yapılar değildir. Buna karşın Ahilik, toplum hayatının düzenlenmesinde etkili ve katılımcı bir kurum olma özelliği taşımaktadırlar.
- Toplumun tüm bireylerini bünyesine almaktadır. Herkesin çalışma hayatında yer alması, çalışmayacak durumda olanların ise Ahilik fonundan yararlandırılması öngörülmektedir. Ustalar, çırak yetiştirmeye mecbur tutulmuşlardır.
- Ahilikte bilinçli insan yetiştirmeye özel bir önem verilirdi. Bunun için ahi, gündüzleri çalışır, geceleri ise büyüklerden birinin kurduğu konukevinde toplanıp ilim-irfan ve biraz da eğlence içeren sohbetlere katılırdı.

Ahilik kurumlarında, çalışmak, öğrenmek ve iyi bir insan olmak için çalışılmış ve bir kişinin diğer kişiler olmadan olamayacağı anlatılmıştır. İş, ahlak ve bilgi bir arada düşünülmüştür. Bünyesinde varlığımızı sürdürdüğümüz yüzyılın en önemli değerlerinden olan yerel demokrasi ve yönetime katılımın çok daha iyi gelişmiş örneğine Ahilik kurumunda bin yıl önce rastlamaktayız. Ahiliği, yüzyıllarca bu topraklarda yaşam süren, doğruluğu ve isabetliliği asırlarca kanıtlanmış bir ahlak okulu, bir sanat ve üretim birliği, toplum refahını ve sosyal barışı sağlayan bir model, toplumsal sorunlarını tedavi edebilecek bir reçete ve en önemlisi de evrenselleşmemizin kaynağı olarak görebiliriz (Durak ve Yücel, 2010:160).

Çalışma hayatının tarihsel dönüşüm sürecine bakıldığı zaman Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkmasından sonra insan dışı çalışma ortamı, insanın psikolojik ve sosyolojik yönünün önemsenmemesine neden teşkil etmiştir. Günümüzde ise ortaya çıkan rekabetçi bir ortam ve yoğun iş temposunun çalışan insanların stres yaşamalarına neden olmakta ve bunun sebebi olarak da çatışma, iş tatminsizliği gibi sorunlar da görülmektedir. Bunun yanında,

duygusal olarak yıpranan çalışanın motivasyonu düşmekte ve verimsiz duruma gelmektedir (Ören ve Yüksel, 2012:37-40).

Kişisel gelişim yönünden bakıldığı zaman içinde bulunan yöntem ve tekniklerin aslında yeni var şeyler olmadığını, kültürümüze ait değerlerin farklı bir dille anlatıldığı görülmektedir. Dolayısı ile çalışma yaşamında bulunan sorunlara yönelik çözüm önerileri sunan bu yöntem ve tekniklerin çoğunun daha önceden Ahilik kurumunun oluşturduğu değerlerin özeti olduğunu görmekteyiz. Hatta birçok eserde ortak olan hayata pozitif bakmak, bardağın boş değil dolu tarafını görmek, insanlara karşı güler yüzlü olmak, çevremizdeki her şeyi sevmek, saymak gibi söylemler yeni keşfedilmişçesine anlatılmaktadır. Bu ve benzeri değerlere bakıldığında yüzyıllarca Türk toplumun ait Ahilik kurumuyla kökleşmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır (MEB; 2016: 39).

1.1.4. Ahi Birliklerinin Etkinliğini Kaybetmesi

Genel olarak ahi birliklerinin etkinliğini kaybetmesi değerlendirildiğinde genel ve özel olmak üzere iki nedeni bulunmaktadır. Ahilik teşkilatlarının etkinliğini yitirmesi genel açıdan insanı biçimlendiren kültür ve medeniyetin zaman içerisinde önemini kaybetmesi sonucunda toplumsal ahlakın giderek yozlaşması ve özel açıdan ise gelişen dünya düzeninde kapitalist sistemin getirmiş olduğu rekabet yarışı ve kar marjını artırma isteği kaybetmesi sonucunda iş ahlakının bozulmasından kaynaklanmaktadır.

Özellikle Osmanlı döneminde yabancı devletlere verilen kapitülasyonlar sonucunda sanayi devrimi ile birlikte batılı ülkelerin makineleşmeyle sermaye yoğun üretim tarzına geçerek daha ucuz üretim gerçekleştirmesi yerli üreticilerin rekabet etme durumunu zorlaştırmıştır. Bu durum sonucunda ahilik teşkilatı üyeleri kapitülasyonlar ve sanayi devriminin etkisi ile birlikte üretim açısından rekabet gücünü giderek kaybetmeye başlamıştır (Erdem, 2016:18-20). Belli sanat dalı faaliyetleri içerisinde üretim ve hizmet gösteren firmaların sermaye birikiminin yetersiz olması sonucunda esnafların üretim kapasitelerini geliştirememesi Batı'daki üretim düzeyine ulaşamayan Ahilik birliklerinin zaman içerisinde rekabete gücünün yavaşlamasına neden olmuştur.

18. ve 19. Yüzyıllarda devletin bütün kurumların gerilemesi, köyden kente göçlerin giderek artması ve askerlik teşkilatında bulunan bireylerin esnafılık yapmaya başlaması gibi nedenlerin etkisi ile birlikte üretilen malların kalitesinin azalması, standartlarının

bozulması ve denetimin giderek azalmasından kaynakları olarak ahilik teşkilatlarının yapısının giderek bozulması Ahilik teşkilatlarının etkisinin giderek azalmasına neden olmuştur(MEB, 2016:44-45).

Kısaca Ahilik Teşkilatlarının Etkinliğini Kaybetmesinin nedenleri Tablo-4'te gösterilmiştir.

Tablo-4: Ahilik Teşkilatının Etkinliğini Kaybetmesinin Nedenleri

1- Osmanlı İmparatorluğunda genel olarak devletin özel olarak da dış siyasetin son dönemlerde giderek zayıflamaya başlaması
2- Köyden Şehre göçlerin son dönemlerde giderek artması
3- Esnaflık yapısının giderek bozulmaya başlaması
4- Sanayi devrimine ayak uydurulamaması
5- Sermaye birikiminin yetersiz olması
6- İş ahlakının giderek bozulması
7- Esnafa yüklenen vergilerin giderek artması
8- Esnaflık yapısının bozulmasından kaynaklı olarak kaliteli üretimin azalması ve denetim sisteminin giderek bozulması ahilik teşkilatlarının etkinliğinin giderek kaybolmasının nedenleri olarak ifade edilmektedir.

1.2. Lonca Teşkilatı

Ahi teşkilatları zamanın gereklerine göre; farklı özellikler kazanarak lonca isimli esnaf örgütlerine dönüşmüştür. Lonca sözcüğü, İtalyancadan (loggia) türemiştir. Lonca, hammaddenin ihtiyacı olana verildiği yer iken, aynı mesleğe sahip pir ve şeyh gibi kişilerin de denetiminde bir araya geldikleri yerlerdir. Demirciler çarşısı, Bakırcılar Çarşısı gibi farklı çarşılarda faaliyet gösteren esnafların loncaları kendi isimleri ile anılır (Akbaş, Bozkurt, Yazıcı, 2018:172-173).

Ahilik ve Fütüvvetin yapılanmış bir şekli olan Loncalar; önceleri hammaddelerin dağıtım yerlerine verilen isim iken, daha sonra esnafların fikir alışverişi yaptığı, görüş bildirdiği ve paylaşımında bulunduğu mekanlara verilen isim olarak kaynaklarda yer almıştır. Son olarak ise esnaf teşkilatına lonca denilmeye başlanmıştır. Ticaret ve sanat ile uğraşanların çıkarlarını korumaya yönelik olarak kurulmuş birlikler kapsamında Loncalar gayrimüslim tebaanın loncaya üye olmasının dışında ahilik teşkilatının devamıdır (Turan, 1996:47).

Osmanlı Devleti içinde bulunan esnaf birlikleri İstanbul, Bursa, Edirne, Selanik, İzmir, Ankara Halep vb. büyük ticari merkezlerde yoğunlaşmıştır. 18. asırda sanayileşmesiyle

esnaf birlikleri, elde ettikleri hammaddeyi yurt dışına çıkarmaya başlayan yerli ve yabancı tüccarlar arasında stok temininde kriz çıkmıştır. Devlet bu işe müdahale etme ihtiyacı duyduysa, mücadele tüccarlar lehine sonuçlandığından da başarılı olamadı. Avrupa sanayisi ile 19. asra gelindiğinde rekabet edemeyen esnaf teşkilatı giderek küçülerek ancak yakın çevresindeki dar pazarlara yönelik faaliyet gösterebilmiş ve dağılma sürecine girmiştir (Kala, 1995:428 vd.).

Başka bir değerlendirmeye göre, Esnaf teşkilatı içerisinde dini-manevi değerlerini yitirerek birer çıkar birliği haline dönüşmüş olan bu teşkilata lonca adı verilmiştir. Buna göre lonca teşkilatı yarı resmi ve siyasi bir kurumdur ve ahi teşkilatlarındaki gibi bağımsız değildir. Yönetim bakımından bu teşkilata üye olmak şartı getirilmiştir. Üyeler arasında farklı uygulamalar yapılmamaktadır. Piyasaya hakimiyet ve üretim sürekliliği söz konusudur. Osmanlı İmparatorluğu gerileme ve çöküş dönemlerinde meydana gelen siyasi yapının da bozulan iş ahlakı anlayışında önemli bir rolü vardır. İş ahlakı, bu sosyal-siyasi-ekonomik yapıdan ayrılmamaktadır. Osmanlı imparatorluğu ile tarihe karışan bu teşkilat Cumhuriyet döneminde esnaf odaları teşkilatı olarak yeniden kurulmuştur (Şimşek, 2002:46-47).

Ahilikten loncalara geçilmesinin sebeplerinden biri Turan (1996:47)' ye göre; Ahi törenlerinin zor ve geniş bir kültüre bağlı olması ve ayrıca esnaflar arasında Müslimler kadar gayrimüslimlerin de bulunmasıdır. Ahilik ve Fütüvvetin yapılanmış bir şekli olan Loncalar; önceleri hammaddelerin dağıtım yerlerine verilen isim iken, daha sonra esnafların fikir alışverişi yaptığı, görüş bildirdiği ve paylaşımında bulunduğu mekanlara verilen isim olarak kaynaklarda yer almıştır. Yine yazara göre; esnaf teşkilatına lonca denilmeye başlanmıştır. Ticaret ve sanat ile uğraşanların çıkarlarını korumaya yönelik olarak kurulmuş birlikler kapsamında Loncalar, gayrimüslim tebaanın loncaya üye olmasının dışında ahilik teşkilatının devamı olarak görülebilir.

Turan, (1982:31) ve Tuna, (1973:22)'ya göre; Lonca sisteminin başlıca hedefi ticaret ve sanat ile uğraşan meslek erbabının çıkarlarının korunmasıdır. Yönetim bakımından bu teşkilata üye olmak mecburidir. Üretim sürekliliği yanında piyasaya da hâkim olma durumu vardır. Loncaların en önemli özeliğinin din farkı gözetilemeden bütün esnafa açık olarak uygulanmasıdır. Meslek odalarının etki alanları içinde aynı şey söylenir. Günümüzde meslek odalarına üyelik gönüllülük değil zorunluluk esasına bağlı olduğu gibi lonca sisteminde de bu müesseseye üyelik zorunlu kılınmıştır. Bu sebeptendir ki mesleki tecrübe maddiyattan daha önemli bir yer teşkil etmiştir. Ayrıca loncalar diğer sanat dalları

için de mesleki eğitim tertip etmekte ve küçük esnafında yönetimi ve muhasebesi ile ilgilenmektedir. Bunların yaptığı usulsüzlük de cezai yaptırıma tabiidir. Rekabetin ortaya çıkardığı anlaşmazlıklarda da yetkili mercii olarak görev yapmakta, yardım sandıkları ile durumu dengelemektedir.

Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminden Loncalar da etkilenerek bütün kurumlar gibi ülke içi ve ülke dışından kaynaklanan yeni gelişmeler ile birlikte eski düzenlerini ve teşkilatlarını sürdüremez duruma geldiler. 1912 yılında çıkarılan kanun ile lonca teşkilatına son verilmiştir (Kılıç, 2007:423-430).

1.2.1. Lonca Teşkilatlarının Tarihsel Gelişimi

Loncalar, 11. yüzyıl boyunca kasabaların gelişimine bağlı olarak Avrupa'da etkili olmuşlardır. Kentlerde yapılan üretimin kaliteli olması için en iyi yöntem, zanaatkârları mesleklerine göre ayırmak ve denetlemektir. Henry Pirenne'ye göre bu birliklerin varlığına 1162 yılında Pontoise, 1164 yılında Hagenau vb. daha küçük kentlerde rastlanabiliyor ise o zaman, diğer büyük kentlerde de daha önceki yıllarda bunların varlığının olması normal bir gelişim sürecidir. Genel olarak 1099 yılında Maine kentinde var olduğu bilinen dokumacılar, 1106 yılında Worms'ta ki balıkçılar, 1128 yılında Wurtzburg'da ki ayakkabıcılar, 1149 yılında Köln'de ki yorgancılar geleneksel grupları oluşturmuşlardır. 12. yüzyılın başında Romen kentinde ayakkabıcılar yani debbağlar, bu mesleği yapmak isteyenler için herkesin girmek mecburiyetinin bulunduğu bir lonca kurulmuştur. İngiltere'de de II. Henry'in saltanatının ilk yıllarında –bunlar hakkında daha sonra ayrıntılı olarak bilgi verilecektir- Oxford, Winchester, Londra, Huntington ve Lincoln'da bu esnaf loncalarından bahsedilmektedir ve daha sonra bunlar bütün kentlere yayılmışlardır (Pirenne, 2009:203).

Osmanlı Devleti'nde ticari yaşamda ahilik geleneği uzun yıllar sürmüştür. Her ne kadar lonca teşkilatlanmasına geçiş yaşansa da ahi birliklerinin loncalar üzerindeki etkisi Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar sürmüştür. Bu dönemde loncalar geçmişteki yoğun tasavvufi özelliklerini yitirerek esnaf teşkilatı halini almışlardır (Demirci, 2003:140). Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u feth ettiğinde ilk olarak şehirde nüfus çalışmaları başlatmıştır. Bu doğrultuda Fatih, şehrin tamamen Hıristiyanlara bırakılması durumunda ileride halkın isyan edebileceğini düşündüğü için şehre özellikle Türk Müslüman nüfusu yerleştirmeye çalışmıştır (İnalçık ve Arı, 2005: 32). Fatih Sultan Mehmet fethedilen

bölgeyi nüfuslandırmanın yanı sıra bölgede ticaret, ekonomi gibi diğer faaliyetleri de canlandırmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, İstanbul'un fethinden sonra Fatih almış olduğu diğer şehirlerdeki tüccar ve sanatkârların bazılarını ve özellikle o dönemin önemli ticaret merkezi olan Foça halkı İstanbul'a gönderilmiştir. Bunun dışında; Bursa, Gelibolu, Edirne gibi şehirlerde yaşayan fakat geçmişte İstanbul'dan ayrılan bilgin ve sanatkâr Rumların devletin onlara vereceği ev veya arsa karşılığında yeniden İstanbul'a dönmeleri zorunlu tutulmuştur (İnalcık ve Unan, 1988: 217-219). Fatih Sultan Mehmet'in nüfuslandırma çalışmalarının sonucunda İstanbul'un nüfusu artınca, şehirde güvenlik, su, iâşe gibi temel ihtiyaçlar karşılanamaz hale gelmeye başlamıştır (İnalcık ve Arı, 2005: 37). Bu nedenle Fatih Sultan Mehmet İstanbul'un çevresinde kurulan köylere ve kasabalara savaş esirleri içerisinde bulunan çiftçileri yerleştirerek İstanbul'un iâşe sorununu çözmeye çalışmıştır (İnalcık ve Unan, 1988:217).

Rumen tarihçi N. Iorga, Fatih Sultan Mehmet'in zaferi, fethedilen yerde yıkım bırakmak olarak görmediğini ve bu nedenle asıl amacının fethettiği şehri düzenli bir şekilde yeniden inşa etmek olduğunu belirtmiştir (İnalcık, 1996:30). İstanbul alındıktan sonra lonca örgütlenmelerinin önemi hızla artmaya başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethinden sonra 1000'in üzerinde dükkândan oluşan bedesteni yani Kapalıçarşı'yı yaptırmıştır (Genç, 2007:61). Bedestenler; değerli malların depolanması, satılması, ticari faaliyetlerin gerçekleşmesi, altın gümüş gibi değerli eşyaların devlet tarafından kasalarda güvence altına alınması gibi birçok ekonomik görevi yerine getirmektedirler (İnalcık, 1997:121). Fatih Sultan Mehmet gerçekleştirdiği bu faaliyetler ile savaş sonrası almış olduğu yıkık bir şehir olan İstanbul'u, Avrupa'nın büyük bir şehri; Osmanlı Devleti'nin ise başkenti haline getirmiştir (İnalcık ve Arı, 2005: 40). Lonca Teşkilatı'nın yapısını ve işleyişini açıklayan kaynaklar 15. yüzyılda oluşturulmaya başlanmıştır (Gürata, 1975: 96). Çünkü Osmanlı İmparatorluğunun sınırlarının genişlemesi ve tebaası içerisindeki milletlerin artışı gibi nedenlerle lonca teşkilatı bu dönemde tam anlamıyla organizasyonel bir yapıya dönüşmüştür.

Ayrıca Kanuni Sultan Süleyman döneminde yeniçeriler sorun çıkarmaya başlamışlardır. Bunun üzerine Kanuni yeniçerilere asker oldukları için dokunulmaz olmadıklarını bilmelerini ve kendisinin arkasında İstanbul'da 5000 kişilik bir ordunun olduğunu belirtmiştir. Kanuni'nin bahsettiği 5000 kişilik ordu debbağlardan oluşmaktaydı. Bu da

esnaf örgütlenmelerinin Osmanlı Devleti'ndeki önemini vurgular niteliktedir (İnalçık ve Arı, 2005: 50-51).

Loncaların sektörel dağılımına ilişkin tablo 4'deki değerlendirmelere bakıldığında, 17. yüzyılda İstanbul'da loncaların büyük bir çoğunluğunun yiyecek sektöründe faaliyet gösterdiği görülmektedir. Berber, hamal gibi loncaların da içinde yer aldığı hizmet sektöründe faaliyet gösteren loncalar, sektörel dağılımda en büyük ikinci kategoriyi oluşturmaktaydı. Giyim sektöründe yer alan loncalar ise, üçüncü en büyük esnaf sınıfını oluşturmaktaydı (Kuran, 2010: 77).

Tablo- 5: Loncaların Sektörel Bileşimi

Sektör	Sayı	%
Yiyecek	91	40
Hizmet	59	26
Giyim	42	18
Ev Ürünleri	27	11
Eğlence	10	4
Tümü	229	100

Kaynak: Kuran, T. (Ed.). (2010). *Mahkeme kayıtları ışığında 17. Yüzyıl İstanbul'unda sosyo-ekonomik yaşam: Guildsandguildsmen. Communalaffairs of ChristiansandJews. Foreigners*(Vol. 1). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 77.

Tablo 5'te görüldüğü üzere, loncalar içerisinde sektörel olarak en büyük paya %39,7'lik oran ile yiyecek sektörü sahiptir. Sektörel dağılımda yiyecek sektörünü %25,8'lik oranla hizmet; %18,3'lük oranla giyim; %11,8'lik oranla ev ürünleri ve %4,4'lük oranla ise eğlence sektörü takip etmektedir.

Avrupa'da ise Ortaçağ'da Lonca Teşkilatı'na benzeyen esnaf birliklerine rastlamak mümkündür. Bu esnaf birlikleri üyeleri arasında yardımlaşma sağlamayı ve üyelerini korumayı amaçlamaktadır. Başında azizlerin bulunduğu esnaf birliklerinin önemi III. Edward'ın kral olduğu dönemde artmıştır. Kral bu dönemde dokumacılara ve diğer zanaatkârlara kendi loncalarını kurma hakkı vermiştir. 1547 yılında İngiltere'de yapılan yasa değişikliği ile oluşturulan lonca sistemi çözülmüştür. Avrupa'nın birçok şehrinde de Lonca Teşkilatı'na benzeyen "Corporation" ismi ile esnaf teşkilatları kurulmuştur. Corporation, aynı meslek ile uğraşan kişilerin oluşturduğu topluluk anlamına gelmektedir. Roma'da CorporaOfficiumCollegia ismiyle faaliyet gösteren örgüt bu esnaf teşkilatlarına örnek olarak verilebilir (Bilge, 2014: 188-189).

Ahi ve Lonca Teşkilatlarında olduğu gibi Roma'daki esnaf teşkilatlarının da ayrı kurucuları, örgüte giriş için uyulması gereken kuralları ve örgüt koruyucuları bulunmaktaydı. Zamanla her esnaf derneğinin idare halini alması sonucunda Roma yönetimi altına girmesi ile bu dernekler yıkılmıştır (Gürata, 1975: 85-88).

Demirci, (2003:142) loncaların ticari hayatta materyalist anlayışın getirdiği hedefler yerine İslami ilkelerin uygulandığını ifade etmektedir. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin ticari anlayışında serbest rekabet anlayışı, gerektiğinden fazla kazanç elde etme, spekülasyon yaratma gibi davranışlar yerine toplumsal dayanışma ve yardımlaşma ön planda tutulmuştur. Fakat zamanla Avrupa'da üretilen ürünlerin ülke sınırlarına girişi ve kapitülasyonlar ile Lonca Teşkilatlarının mevcut düzeni sarsılmaya başlamıştır. Bunun sonucunda, esnafların lonca şeyhlerine duydukları güven azaldığı için şeyhler loncaların içerisindeki ahlaki ve mesleki yapıyı kontrol edemez hale gelmişlerdir. Bu da zamanla loncaların ortadan kalkmasına neden olmuştur. Geçmişte Loncalar sayesinde karşılanan Osmanlı ordusu ihtiyaçlarının ithal ürünler ile de karşılanabilir olması Osmanlı Devleti'nin loncaları ithal ürünlerle rekabet konusunda korumama konusundaki bir nedeni olabilir. Yeterli sermaye birikimine sahip olmayan, Batı'ya göre basit aletler ile üretim yapan ve İslam anlayışını temel aldığı için rekabet kültürüne sahip olmayan loncalar Batı'nın ürettiği farklılaşmış ürünler ile rekabet edemez hale gelmişlerdir.

Ayrıca Osmanlı Devleti'nin topraklarının büyümesi ve kendi sınırları içerisine çok sayıda Yahudi ve Hıristiyan esnafı olması ile birlikte Lonca Teşkilatlarında olan Müslüman - gayrimüslim ayrımını yapmak güç hale gelmeye başlamıştır. Bu nedenle 18. yüzyıl itibari ile Osmanlı Devleti Gedik Teşkilatı denilen yapıyı oluşturmuştur (Özdemir, 1986:161).

1.2.2. Lonca Teşkilatlarının Fonksiyonu

Özellikle 18. Yüzyılda altın çağını yaşayan loncalar, Osmanlı Dönemi sosyal ve ekonomik hayatında oldukça önem arz eden önemli birtakım fonksiyonları yerine getirmişlerdir (Altıntaş, 2010:12). Zira Osmanlı kentlerinde faaliyet gösteren zanaat ve ticaret loncaları, ekonomik ve ticari hayatın merkezi kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır (Pamuk, 2001:95). Bu bağlamda lonca teşkilatlarının en önemli fonksiyonlarından birinin, yüzyıllar boyunca devlet yönetimi ile esnaf ve şehir halkı arasında bir köprü vazifesi görmek olduğu söylenebilir. Zira her bir meslek dalında çalışanların ilgili loncaya kayıt olma zorunluluğunun bulunması nedeniyle, devlet yönetimi loncalar vasıtasıyla öncelikle genel

anlamda bir nüfus kontrolünü gerçekleştirme imkanına sahip bulunmaktaydı. Ayrıca ticari hayatla ilgili devlet emirlerinin uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesinden, lonca teşkilatlarının hiyerarşik yapısının en tepesinde yer alan kethüdalar sorumlu tutulmuşlardır (Akbaş vd., 2018:189).

Kent düzeyindeki lonca teşkilatlarının en önemli fonksiyonlarından birisi de devlet tarafından loncalardan istenen vergi yükümlülüklerini loncalar ve lonca ustaları arasında dağıtımını yapmak ve daha sonra da söz konusu vergileri toplayarak devlet temsilcilerine teslim etmektir (Pamuk, 2001:96). Bu bağlamda özellikle 18. Yüzyılda lonca teşkilatları aynı zamanda devlet açısından önemli bir vergi kaynağı haline gelmişlerdir (Altıntaş, 2010:12).

Esnaf tarafından üretilen veya satılan ürünlerin fiyat, ölçü ve kalitesinin kontrolü, lonca teşkilatlarının yerine getirdiği önemli görevlerden bir diğeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada fiyat, ölçü ve kalite kontrolünün münhasıran loncalara ait bir görev olmadığı, bu konulardaki nihai sorumluluğun ve yetkinin devlet makamlarında olduğunu belirtmekte fayda vardır. Zira lonca teşkilatı esasen hileli işlemleri veya düşük kaliteye sahip ürünleri belirleme konusunda hassas davranmakta ancak kendisi herhangi bir yaptırım uygulayamamaktadır. Sadece bu konuda yetkili devlet makamlarını uyarmakta ve yaptırım uygulamasını bu makamların takdirine bırakmaktadır (Akbaş vd., 2018:189). Sonuç olarak, Osmanlı Devleti'nde üretilen ürünlerde kalitenin sağlanabilmesi için standartlaşmaya gidilmiş ve esnafın belirlenen standartlara uyup uymadığı devlet tarafından sürekli kontrol edilmiştir. Kanunnamelerde de belirtilen bu kurallara uymayan esnaf cezalandırılmakta ve gerekirse loncadan atılarak esnaflık faaliyetlerini devam ettirmesi yasaklanmaktadır. Ayrıca Osmanlı Devleti bu iktisadi yapı içerisinde yalnız müşteri memnuniyetini sağlamaya çalışmamış aynı zamanda hayvan haklarını da korumaya çalışmıştır. Buna hamalların yüklerini teslim ettikten sonra dönüş yolunda hayvanlarının üzerlerine binmesinin yasaklanması örnek gösterilebilir (Çiftçi, 2004:25-27).

Lonca teşkilatları aynı zamanda devlete hizmet ve işgücü kaynağı sağlama fonksiyonunu yerine getiren bir kurum olarak da karşımıza çıkmaktadır. Zira özellikle savaş dönemlerinde lonca teşkilatlarının üyelerini orduya sivil yardımcılar olarak görevlendirdikleri bilinmektedir. Benzer şekilde devlet otoritelerinin ihtiyaç duydukları belirli birtakım malların tedariki ve dağıtımını da yine lonca teşkilatları tarafından sağlanmıştır. Yine esnaf ve zanaatkarların ihtiyaç duydukları hammaddelerin temini ve dağıtımını lonca

teşkilatlarının yerine getirdikleri önemli işlevlerden biri olarak görülmektedir (Akbaş vd., 2018:190).

Lonca teşkilatlarını yukarıda açıklanan işlevleri yanında esasen üyelerine istikrar ve güvence sağlamayı amaçlayan ve bu amaç doğrultusunda piyasa ve üretim koşullarını düzenleme ve denetlemeye yönelik çeşitli kurallar koyan birer meslek örgütleri olarak görmek gerekmektedir. Birer meslek örgütü olarak faaliyet gösteren localar, özellikle yerel yönetimler üzerindeki siyasi güçleri sayesinde, herhangi bir üretim veya ticaret dalında kendileri dışında faaliyet gösterilmesinin yasaklanmasını sağlamış daha açık bir ifade ile tekel konumuna yükselmişlerdir. Loncalar üyelerini lonca dışı rekabete karşı korumanın yanında lonca içi rekabeti önleyecek önemli birtakım düzenlemeler de gerçekleştirmişlerdir. Bu bağlamda yukarıda da ifade edildiği gibi loncalar, gerekli hammaddelerin sağlanmasından üyeleri arasında dağıtımına, üretim koşullarına, çalışma saatlerine, çalışacak üye sayısına, ücret düzeylerine, üretilecek malların niteliğine ve fiyatlarına kadar pek çok konuda ayrıntılı kurallar getirmişlerdir (Pamuk, 2001:94). Bu kuralların yanında loncaların aynı zamanda üyeleri arasındaki anlaşmazlıkların çözümü ve mali yardıma ihtiyaç duyan üyeleri için bir yardım fonu oluşturma ve bu fon aracılığıyla söz konusu üyelere mali destek sağlama fonksiyonlarını da ifa ettikleri de bilinmektedir (Akbaş vd., 2018:190). Lonca Teşkilatı, üretim ve piyasa koşullarını düzenleyen ve üyelerini koruyan tipte mesleki bir örgütlenmedir. Lonca sisteminde her dükkân bir gedik olarak kabul edilmekte ve imtiyaz ismi de verilen gedikler sayesinde devlet içerisindeki işsizlik önlenmekteydi. Çünkü merkezlerde esnaf gruplarının açabileceği gedik sayısı önceden belirlenmiştir. Bu nedenle esnafar istedikleri yere dükkân açamamaktadırlar. Lonca üyeleri sadece aynı iş kolunda bir esnafın işi bırakması veya ölmesi durumunda yeni bir dükkân açabilmektedirler. Esnafarın çalıştıracağı kalfa, usta ve çırak sayılarının da devlet tarafından belirlenmesi, gerektiğinde bu sayılarda ve önceden belirlenen gedik sayılarında devletin değişiklik yapabilmesi işsizlik sorununun ortaya çıkmasını engellemiştir. Bu nedenle loncaların işsizliği azaltıcı bir örgütlenme olduğunu söylemek de mümkündür (Yazıcı, 1996:158-160).

Osmanlı Devleti'nin iktisadi yapısı eşitlik, dayanışma, işbirliği, hoşgörü gibi ahlaki ilkeler çerçevesinde gelişmiştir. Osmanlı Devleti, üretim faktörlerini esnafar arasında eşit dağıtmaya çalışarak eşitlik ilkesini korumaya çalışmıştır. Ayrıca Osmanlı Devleti, dayanışmayı ve işbirliğini ayakta tutabilmek için ise ekonomide rekabetten kaçınmaya

çalışmıştır (Çiftçi, 2004:21-22). Lonca teşkilatları da yukarıda açıklanan yönetsel ve ekonomik fonksiyonları yanında aynı zamanda birer sosyal kurum olarak da önemli bir işlev görmüşlerdir. Üyeleri arasında sadakat ve birlik ruhunu güçlendiren loncalar ayrıca toplumda dürüstlüğü, vefakârlığı, diğer insanların da haklarına önem vermeyi, devlete bağlılığı, yardımseverliği ve alçakgönüllülüğü özendiren kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Baer, 1970, akt. Akbaş vd., 2018:191).

1.2.3. Lonca Teşkilatlarının Türk Toplumundaki Yeri ve Önemi

Lonca teşkilâtlarının, Osmanlı Devleti'nde önemli bir konuma sahip olup merkezi idare ile halk arasında aracılık görevi yapmış aynı zamanda merkezi idarenin taşra temsilcilerine yardımcı olmuştur. Loncaların Osmanlı toplum yapısında da önemli bir yeri vardır. Lonca örgütleri, Osmanlı şehirlerinde ekonomik hayatın varlık sebebi olup, lonca üyeleri şehirlerdeki nüfusun büyük bir kısmını teşkil etmiştir (İnalçık, 2008:157-160). Örneğin, 1640 tarihli bir narh defterine göre iki yüz yirmi beş adet değişik meslek sahibi yeni esnaf vardı. Kâğıtçı, ciltçi, terzi, kürkçü, kalaycı, telci, kılıççı, kalkancı, çadırcı, bıçakçı, berber bunlardan sadece bazılarını teşkil etmektedir (Yedi yıldız, 2003:202). Yine örneğin, ünlü bir gezgin olan Evliya Çelebi, 17. yüzyılda İstanbul'da izlemiş olduğu bir geçit töreninde loncaları teker teker sayıp kent nüfusunda bulunan 260.000 kişiden 1.100' den fazlasının lonca üyesi olduğunu ifade etmiştir (Pamuk, 2015: 58; Bayram, 2012:97-98). Öyle ki gerçekten lonca teşkilâtlarının 16. yüzyıl ortalarından başlayarak özellikle 17. ve 18. yüzyıllar boyunca etkin bir şekilde varlığını sürdürüp Osmanlı şehir hayatına yön vermiş ve Osmanlı Devleti'nde vakfın yanında bir sivil toplum kuruluşu görevini üstlenmiştir (Acun, 2005:51). Örneğin, Osmanlı Devleti'nde her lonca örgütünde bir yardımlaşma sandığı vardı. Esnaf sandığı da denilen bu birimin gelir kaynaklarını ise bağışlar, mesleğe giriş ve yükselişte verilen aidatlar oluştururdu. Elde edilen gelir ise düşkün, hasta ve ihtiyacı olanlarla ölen esnaf ailelerine yardım için kullanılırdı (Kaya, 2014: 40-45).

Osmanlı Devleti şehirlerindeki zanaat ve ticaret loncaları iktisadi hayatın ekseni durumundaydı. Zira kent çarşısının bütün köşelerinde bir lonca oluşturulmuştur. Aynı mesleğe mensup esnafların meydana getirdiği loncalar, (Pamuk, 2015: 58) halkın maddi ve manevi hayatının tanzim edilmişinde de büyük bir role sahipti. Loncalar, kalite kontrol ve standardizasyon, fiyat istikrarını sağlayıcı; haksız rekabeti, aşırı üretim ve işsizliği önleyici bir anlayışa dayanıyordu (Tabakoğlu, 2000:280). Loncalar, Osmanlı toplumunda gündelik

faaliyetlerin mümkün olduğunca az ihtilaf doğuracak biçimde, sosyal dayanışma ve ahenk içerisinde varlığını sürdürmekteydi. Diğer bir ifade ile loncalar, toplumu ve ekonomiyi düzen içerisinde tutmaya çalışmaktaydı. Bununla birlikte lonca örgütleri iktisadi faaliyetin normal seyri içinde servetin mahdut ellerde toplanarak, sosyal ve ekonomik düzeni bozacak dengesizliklerin oluşmasını önleyen başarılı mekanizmalardan biri olmuştur (Genç, 2015:297).

1.2. 4. Ahilik ve Lonca Teşkilatı Arasındaki Farklar

Ahilik ve lonca teşkilatı arasında bir ayırım yapmak gerekirse, ahilikte Müslüman olma şartı aranmakta iken loncalar Müslüman olmayan halkın da üye olması ile varlığını sürdürmüştür. Sınırların genişlemesi ile birlikte Müslüman olmayan toplulukların da Osmanlı Ticaretinde yer alması, Osmanlı Devleti'nde değişen iktisadi yapı ve sermaye birikiminin oluşmaya başlaması ile Ahilik teşkilatı yetersiz kalmaya başlamış, azınlık esnaf taleplerinin artması ile yerini lonca teşkilatına bırakmıştır. Buradaki dönüm noktası; İstanbul'un fethine bağlı olarak 15. yüzyıl olarak düşünülebilir. Loncalar ahilik teşkilatının devamı sayılabilir, örnek teşkil etmesi açısından, İstanbul Loncalarına bakacak olursak büyük bir çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu görülmektedir (Akbaş, Bozkurt, Yazıcı 2018:189). Bu doğrultuda Loncalar; gayrimüslim halkın Ahi Teşkilatı yerine Lonca Teşkilatına üye olması dışında fütüvvet ve ahiliğin devamı niteliğinde görülmektedir (Kılınç, 2012:70). Ahilik ve Lonca teşkilatları arasındaki farklar Tablo-6'da gösterilmiştir.

Tablo-6: Ahilik Ve Lonca Teşkilatı Arasındaki Farklar

Ahilik	Lonca
Ahi teşkilatı bağımsız bir kurumdur.	Lonca teşkilatı devlet kontrollü altındadır.
Müslüman olma şartı bulunmaktadır.	Lonca teşkilatına tüm dinlere sahip kişiler girebilir.
Ağırlık olarak bir dayanışma örgütüdür.	Zaman içerisinde kişisel menfaatler ön plana çıkmıştır.

Kaynak: URL2: 08/06/2019

1.3. Gedik Teşkilatı

Osmanlıda esnaf ve zanaatkârların lonca diye isimlendirilen teşkilatlanmaları bulunmaktaydı. Özellikle 19. yy ve sonrasında loncaların etkileri zamanla yavaş yavaş azaldı. Tüccar, yeniçeri, ulema ve taşradan gelenler kişiler dükkân sahibi olmaya başladılar. Dolayısıyla bu durum lonca teşkilatına giren gayri Müslim tebaanın da etkisi ile birlikte ahi birliklerinin gücünü kaybetmesine ve ahi ahlak esaslarına uygun olmayan bir

üretim ve ticaret yaşamının oluşumuna sebep olmuştur. Bu çözümlenin sonucu olarak ahi kurumları gedikler haline dönüşmüştür. Ekonomik anlamda tekel ve imtiyaz ayrıcalığının getirilmesi zorunlu olmuştur.

Aslında gedik teşkilat olarak ahilik birliğinin devamı niteliğindedir. Aradaki tek fark gayrimüslim tebaa da gedik teşkilatının üyesi olabiliyordu. Osmanlı uygulamasına bakıldığında gedik, on sekizinci yüzyıldan sonra ahi birliklerindeki İslami anlayışla destek bulan tasarruf hakkı ayrıcalığından uzaklaşmış, tekelci bir karaktere dönmüştür. Gedik ekonomik anlamda esnaf ve zanaatkârın belirli bir yerde, belirli bir sayıda dükkân tarafından icra edilebilmesi anlamını taşır. Osmanlıda belli bir zaman sonra ticaret yapacakların sayısı sınırlı hale getirildi. Sebebi Müslüman olan ve olmayan halkın çoğalması, sanat dallarının çeşitliliği yeni bir çalışma alanı olarak gedik sistemini getirdi (Koyuncu, 2018). Din ayrımı gözetilmeden kurulan, loncaların uzantısı olarak oluşan yeni düzene “gedik” adı verilmiştir (Güngör, 2013).

Şimşek (2002) , Gedik kurumunu şu şekilde tanımlar; *“tekel ve İmtiyaz anlamına gelir ki, sahiplerince yapılacak işi başkalarının işleyememesi ve satacağı şeyi başkalarının satamaması şartıyla, hükümet tarafından verilen senedin içindeki hükümlerin kullanılması ve yönetilmesidir.”*

1.3.1. Gedik Teşkilatının Tarihsel Gelişimi

Resmi terim olarak Gedik kelimesine ülkemizde 1727 yılından itibaren rastlanmaktadır (Bakır, 1991:31). 1727 yılından sonra gedik kelimesine resmi bir anlam yüklenmiş, esnafın bu tarz işleyişi 1860 yılına kadar devam etmiştir. 1727 yılında ustalık adıyla anılan gedik kelimesi ile sanat aletleri ifadesi kullanılmak istenmiştir (Şimşek, 2002:42-43). Ancak, 1860 tarihinde padişah fermanı ile hazırlanan 17 Haziran 1861 tarihli tüzükle sanat ve ticarete tekel usulü kaldırılmıştır. Kısaca bu tüzükle gedik sistemine son verilmiştir (MEB, 2005:20).

Bütün bu olgusal değişimlerden sonra Osmanlılarda esnaflar arası işbirliğine yönelik faaliyetler oldukça iyi bir düzeyde devam etmiş, iç kontrol sağlanmış, devlet eliyle yapılan denetimlerde aksaklık yaşansa da ahiliğin gedik haline dönüştüğü 1720’lerden sonra bile idari yapı devam edebilmiştir. 15. yüzyılda sarsıntılar yaşamaya başlayan Ahiliğin devam etmesi Teşkilatın ilk kurulduğu yıllardan itibaren sağlam temeller yani ahlaki değerler üzerine inşa edilmesinden kaynaklanmaktadır (Şimşek, 2002:47-49).

Kuruluşu Anadolu Selçuklu Devrine kadar giden Ahilik, şimdiki adıyla Ticaret Odalarının bir yönüyle işlevini gören ancak dini ve ahlaki vasfı ağır basan ek olarak ekonomiye de yön veren esnaf-sanat-ticaret örgütüdür. Ancak buradan şu anlam çıkarılmamalıdır ki ahiliğe sadece inanç ve ahlak üzere kişiler alınmıyor. Ahilere büyük bir ivme kazandıran şey insan yetiştirme fonksiyonudur. Bu değerler esas teşkil edilmeden toplumsal hayatın içinde sosyo-ekonomik fonksiyonların sürekliliği de sağlanamazdı (Yonca, 2003:67).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi, ahilikten farklı yeni bir üretim ve ticaret tarzı olan Loncalar, gerek siyasi gerekse idealist yönüyle insani değerleri ele almış, Moğol isyanları sırasında da bu yönünü ortaya koymuştur. Müslüman ve gayrimüslim tebaanın geliştirdiği bu tarz 14. yüzyıl sonlarında ahiliğin yerini almıştır.

1.3.2. Gedik Teşkilatlarının Fonksiyonu

Gedik, ticaret ve zanaat faaliyetlerini gerçekleştirebilme yetkisine sahip olmayı ifade etmektedir (Özdemir, 1986:161). Yetişen kalfaların ellerinde imtiyaz fermanı belgesi olmaması durumunda ticaret ve zanaat yapabilme hakları bulunmamaktadır. Yani, gedik sahibi olmayan esnaf, dükkân veya atölye açamamakta ve ticaret yapamamaktadır. Ahi Birliklerinde esnafa yetki Ahi kurulları tarafından verilirken; gediklere verilecek izin gibi her türlü konudan devlet sorumludur (Çağatay, 1989:216-217). Bu imtiyaz fermanlarında esnafın sayıları, esnaf sayılarının artımı/azaltılması, gediklerin verilebileceği kişiler, esnaflığa kabul edilme koşulları gibi temel unsurlara ilişkin hükümler yer almaktadır (URL5:25.06.2019)

1727 yılında ortaya çıkan gedik sistemine ilk dönemlerinde ustalık adı verilmektedir. İlerleyen dönemlerde ustalık terimi yerini zanaat aletlerini kasteden gedik kavramına bırakmıştır. Bir esnaf icra ettiği sanatı bırakıp sahip olduğu ustalık hakkını yetmişmiş bir kalfaya verdiğinde usta aynı zamanda zanaat aletini de kalfaya vermiş bulunmaktadır. Benzer şekilde, ölen bir esnafın ustalık hakkı varisleri tarafından satılabilmektedir. Esnafın zanaat aletinin, ustalık hakkının veya her ikisinin de alınıp satılabilir hale gelmesine gedik denmektedir (Çağatay, 1989: 112-113).Gedik sisteminde şehirlerdeki zanaat, atölye ve dükkân sayıları önceden belirlenerek bu sayıda değişiklik yapılamamaktadır. Bu nedenle ustalığa yükselecek kalfalar kolaylıkla dükkân açamamaktadırlar (Özdemir, 1986:162).

Her ne kadar resmi olarak gedik kavramına 1727 yılında rastlanmış olsa da geçmişte loncalara da bu tür imtiyazlar verildiği görülmektedir. 1653 yılında fırıncı esnafına, 1659 yılında ise camcı esnafına tanınan imtiyazlar gedik kavramının geçmişinin daha da eskiye dayandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca gedik hukuku; gediklerin miras olarak bırakılmasını, alım ve satımını içerdiği için gedik sistemi rekabetin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çünkü gedik sisteminde devlet, esnafa müdahale aracı olarak görülmemektedir. Bu sistemde gedikler, devletin sağladığı haklar ile büyümektedirler. Gedik sisteminde esnafar böylece daha özgür hareket etmeye başlamışlardır (Kala, 2003: 250-251).

Gedikler, müstakar ve havai olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Müstakar gedikler; dükkân, atölye, mağaza gibi yerler dışında sanat ve/ veya ticari faaliyet yapamamaktadırlar. Bu kişiler resmi soruşturmaya tabii tutulurlar ve gedik senedi almak zorundadırlar. Havai gedikler ise, bireylere özgüdür ve bireyler istedikleri şekilde sanatlarını ve/veya ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilirler (Çağatay, 1989:115).

Esnaf örgütlenmelerinin başladığı ilk dönemlerden itibaren berber esnafarı varlığını korumuşturlar. Fakat özellikle 19. yüzyıl ile birlikte berber gediklerinin de diğer gedikler gibi miras olarak bırakılabilmesi ve bırakılan mirasın satılabilmesi ile özel mülkiyet, gerekli sermayeye sahip olan fakat berber esnafı olmayan yabancılara geçmeye başlamıştır. Bu da, yeterli sermayeden yoksun olan berber esnafı kalfaların gedik sahibi olabilmelerini geciktirmiştir. Özel mülkiyet kavramının bu şekilde gelişmesi ile birlikte berberler, gedik yapısındaki güçlerini koruyamaz hale gelmişlerdir. Bunun sonucunda berberler zamanla gediklerdeki mülkiyetlerini kaybetmeye başlamışlardır (Turna, 2006:179-181).

19. yüzyıl sonrasında sanayi devrimi sayesinde Avrupa'da büyük fabrikalarda üretilen ürünler ile rekabet edemeyen Osmanlı Devleti'nin ekonomisi zarar görmeye başlamıştır. Ortaya çıkan bu zarar, fiyat artışının da etkisi ile esnafarı olumsuz etkilemeye başlamıştır. Bu nedenle esnafara tanınan imtiyazlar ve gedikler ortadan kaldırılarak esnafar şirkete dönüşebilmeleri için teşvik edilmişlerdir (Kal'a, 2003:251). İlk olarak III. Selim tarafından zorunlu gıda maddeleri dışındaki esnaf tekelleri 1764 yılında lağvedilmiştir (Bayram, 2012:110).

Tanzimat Fermanı'nın ilanından ve yabancı devletler ile yapılan ticaret anlaşmaları sonrasında tekelciliğin; sanayinin ve ticaretin gelişmesini engellediği, bu nedenle devletin

artık tekellilik ve gedik uygulamalarına son vermesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda, 17 Haziran 1861 yılında Osmanlı padişahı Abdülmecit'in fermanı ile ticaretteki gedik kuralları tam anlamıyla kaldırılmıştır (Çağatay, 1989:116).

İKİNCİ BÖLÜM

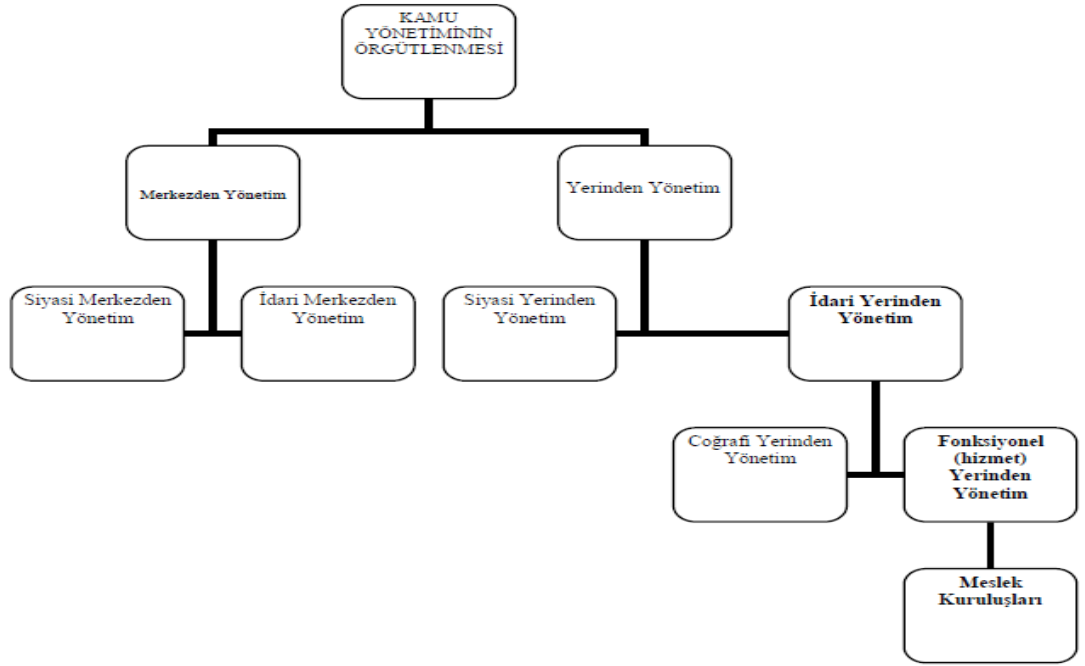
GÜNÜMÜZDE KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI

2.1. KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI

Doktrinde, bazı yazarlar “*Meslek Kurumları şeklinde Kamu Kurumları*”, “*Mesleki Kuruluşlar Niteliğindeki Kamu Kurumları*”, “*Kamu Meslek Kuruluşları*”, “*Meslek Kuruluşları şeklindeki Kamu Kurumları*” diye belirttikleri halde bazı yazarlar da anayasadaki terime bağlı kalarak ona uygun bir şekilde “*Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları*” ifadesini kullanmışlardır (Özer, 1994:7). Bu gün çoğu meslek kuruluşları kanunlarında anayasadaki bu tabiri kullanmaktadırlar. Anayasanın 135.maddesinde “*Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları*” olarak öngörülen teşkilat birimleri, zanaat erbabının ve esnafın mecburiyetten katıldıkları ve bağlı oldukları kamusal örgütler olarak belirtilmektedir (Yıldırım, 2005:151).

Meslek kuruluşları, hizmet yerinden yönetim kuruluşları arasında yer almaktadırlar ve kamu yararına yönelik olarak çalışırlar. Basta ülkenin ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel kalkınmasında olmak üzere birçok alanda oldukça önemli roller yüklenirler. Modern anlamda yerinden yönetim, merkezi yönetimin elindeki planlama, karar verme ve kamu gelirlerini toplama vb. işlevlerin bazılarını taşra kuruluşları, yerel yönetimler, yarı özerk kamu kuruluşları, meslek kuruluşları ve gönüllü örgütlere (dernek ve vakıf gibi) aktarılması işlemidir.

Şekil-1: Kamu Yönetiminin Örgütlenmesi

Ülkemizde fonksiyonel(hizmet) yerinden yönetim kuruluşlarına örnek olarak; üniversiteleri, kamu iktisadi teşebbüslerini ve meslek kuruluşlarını verebiliriz. Bu kuruluşların ortaya çıkışı ve gelişimi diğer kamu kurumlarına göre yenidir. Birinci Dünya Savaşından sonra devletin ekonomik gelişmede daha aktif bir rol alması sebebiyle bu özel statülü kamu kurumları gelişmiştir.Kamu yönetimi, diğer meslek kuruluşlarından da yararlanmayı bir hizmet yönetimi olarak kabul etmiştir. Ekonomide sanayici ve işadamları, tarımda çiftçiler, çalışma hayatında işçi ve işverenler kamu yönetimine önemli katkıda bulunmaktadır. Bu katkı ve işbirliği, söz konusu meslek gruplarının yönetime katılmasını sağlamaktadır (Yayman, 1999:12).

2.2. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi

Kamu kurumu niteliğinde bulunan meslek kuruluşlarının Türkiye açısından kökeni Orta Çağın ahilik teşkilatına ve esnaf loncalarına kadar gitmektedir (DDK, 2009:82). Gerekli durumlara üyelerini denetlemek amacıyla, merkezi otorite ile üyeleri arasında ki bağlantıyı oluşturan ahilik sisteminin yerini daha sonra lonca sistemine almıştır (DDK, 2009:77-79). Loncalar 19. yüzyıl sonlarına doğru önemlerini kaybetmeye başlamış, yerini ise ticaret

odaları ve esnaf derneklerine bırakmış, daha sonraları ise esnaf odaları oluşturmuştur (Okur, 2008:13). Dolayısıyla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları çağdaş anlamıyla, 19. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmaya başlamıştır (Parlak ve Sobacı, 2005:185- 186). Türkiye’de, resmi olarak 16 Ocak 1882’de İstanbul’da ilk ticaret odası kurulmuştur. Ticaret ve sanayi odalarına özgü ilk hukuksal açıdan düzenleme ise 31 Mayıs 1326 (1910) tarihinde Ticaret ve Sanayi Odaları Nizamnamesi ile oluşturulmuştur (Okur, 2008:17).1921 ve 1924 Anayasalarının içerisinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ve genel olarak meslek kuruluşlarına ait bir hükme yer verilmemiştir (Avcı, 2012:68). 1924 Anayasasında dernek (cemiyet) kurma tabii bir hak ve hürriyet olarak düzenlenmiş (m.70) ve bu hakkın serbestlik sınırının ise kanun ile belirleneceği (m.79) hükme bağlanmıştır (DDK, 2009:157).Ticaret ve sanayi odalarını düzenleyen üç ana kanun Cumhuriyet döneminde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlardan ilki 1924’te kabul edilen ve Cumhuriyet döneminin mesleki teşkilata ait ilk büyük kanunu niteliğindeki 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunudur. İkinci köklü yeniden düzenleme ise, 4355 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf Odaları ve Ticaret Borsaları Kanunudur. Daha sonra 1950’de 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret ve Sanayi Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanunu çıkarılmıştır (Öncü, 1984:1567).

İlk defa kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları 1961 Anayasasının 122. maddesindeki düzenleme ile birlikte anayasal bir dayanağa sahip olmuşlardır (Avcı, 2012:74). 1982 Anayasasında da bu kuruluşlara yer verilmiş ve detaylı hükümlerle bu kuruluşların sıkı bir devlet vesayeti altına alınması düşünülmüş ve çeşitli sınırlamalar öngörülmüştür (DDK, 2009:184). Anayasalardaki düzenlemelere paralel olacak şekilde bu kuruluşlar için çeşitli tarihlerde özel kuruluş kanunları çıkarılmıştır.

Türkiye’de ilgili kanunlarla kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu niteliği tanınmak suretiyle Anayasa’nın 135. maddesi kapsamına alınan 19 meslek grubu bulunmaktadır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen kanunlar aşağıdaki Tablo-7’de gösterilmektedir:

Tablo-7: Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

	Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu/Üst Kurulu	Kuruluş Kanunu
1	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	18.05.2004 tarih ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar ve Borsalar Kanunu
2	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	07.06.2005 tarih ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu
3	Türkiye Ziraat Odaları Birliği	15.05.1957 tarihe 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu
4	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği	27.01.1954 tarih ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu
5	Türk Tabipleri Birliği	23.01.1953 tarih ve 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu
6	Türk Diş Hekimleri Birliği	07.06.1985 tarih ve 3224 sayılı Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu
7	Türk Veteriner Hekimleri Birliği	09.03.1954 tarih ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun
8	Türk Eczacıları Birliği	25.01.1956 tarih ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu
9	Türkiye Barolar Birliği	19.03.1969 tarih 1136 sayılı Avukatlık Kanunu
10	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği	01.06.1989 tarih ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu
11	Türkiye Noterler Birliği	18.1.1972 tarih ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu
12	Türkiye Bankalar Birliği	19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
13	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
14	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği	28.07.1981 tarih ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
15	Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği	03.06.2007 tarih ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
16	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği	14.01.1972 tarih ve 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu
17	Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği	28.07.1981 tarih ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
18	Türkiye Tohumcular Birliği	31.10.2006 tarih ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu
19	Turist Rehberliği Birliği	22.06.2012 tarih ve 28331 sayılı Resmi Turist Rehberliği Meslek Kanunu

Kaynak:DDK Araştırma ve İnceleme Raporu 2009

Tablo-7’de gösterilen kuruluşların amaçları, görevleri, organları, üyeliğe ilişkin esaslar, seçim ve denetim usulleri ile diğer hususlar söz konusu kanunlarla düzenlenmiş bulunmaktadır. Ayrıca bu kanunlardaki hükümlere istinaden

tüzük, statü, yönetmelik gibi ikincil düzey mevzuatla da meslek kuruluşları veya meslek üst kuruluşlarına ilişkin detaylı düzenlemeler yapılmıştır. Anılan yasal düzenlemeler dışında birçok kanunda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıyla doğrudan veya dolaylı bağlantılı olan çeşitli siyasal ve idari düzenlemeler bulunmaktadır.

2.3. Kamu Kurumu niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Ortak Özellikleri

Türkiye’de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kapsadığı meslek grupları bakımından da bir çeşitlilik bulunmaktadır. Kanun koyucunun toplumun genelini ilgilendiren nitelikleri itibariyle ve kamu yararı nedeniyle devletin gözetimi altında olması gerektiği düşünülen meslekleri bu kapsama aldığı görülmektedir. Bu anlamda ticaret ve esnaflıkla uğraşanların kurdukları ticaret ve esnaf odaları ile belli bir yüksek eğitim aldıktan ve o mesleği icraya ehil oldukları bir diploma ile belgelenen doktorluk, mühendislik, avukatlık vb. meslek sahibi kişilerin oluşturdukları kuruluş ve üst kuruluşları aynı niteliğe sahip meslek kuruluşu olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla meslek kuruluşlarını, üyelerinin nitelikleri bakımından “diplomalı” ve “diplomasız” ya da “profesyonel” ve “profesyonel olmayan” meslek grupları biçiminde ayırım yapılması mümkün görünmektedir (Avşarbey, Dilekçi, 2014:333).

Türkiye’de bulunan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kendilerini düzenleyen mevzuat kuralları ve uygulamadaki durum bakımından incelendiğinde ortak bazı özelliklere sahiptirler. Bu ortak özellikler aşağıda belirtilmiştir;

➤ Kanunla kurulmuş olmak

Anayasanın 135. maddesine göre, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları yalnızca bir kanunla kurulabilmektedirler. Bu meslek kuruluşlar belli kamusal hizmetleri kamu yararı amacıyla gerçekleştirmekte, kuruluş amaçları, faaliyet alanları, görev, yetki ve sorumlulukları, tabi oldukları esas ve usuller kanun ile belirlenmekte, kanunlar ile kendilerine verilen bazı kamusal güç ve ayrıcalıkları kullanmakta olup, bütçeleri özel usullere göre hazırlanmakta ve devletin vesayet denetimine tabi olmaktadır (DDK, 2009:209). Başka ifadeyle bu kuruluşların hepsinin kendilerine ait özel kanunları bulunmaktadır.

Kamu kurumu niteliğini haiz meslek kuruluşunun özel bir kuruluş kanunu çıkarılmaksızın kurulması imkânsızdır. Kanuni idare ve yetkide paralellik ilkeleri gereğince, meslek kuruluşları kanunla kurulduklarından dolayı, ortadan kaldırılmaları da kanunla olabilmektedir. Kanun koyabilen bir meslek kuruluşunu tamamıyla ortadan kaldırabileceği gibi, niteliğini ve teşkilat yapısını değiştirmek suretiyle yeniden oluşturabilmektedir. Anayasa ve yasal düzenlemeler göz önünde bulundurulduğu zaman meslek kuruluşlarının, kuruluşlarında da olduğu gibi kamu kurumu niteliklerinin kaldırılmasının da mümkün olduğu kabul edilmektedir (DDK, 2009:208).

➤ **Kamu tüzel kişiliğine sahip olmak**

Kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarının başka bir özelliği ise kamu tüzel kişiliğine sahip olmalarıdır. Kamu tüzel kişileri kamu hukukuna tabi tüzel kişilerdir (Gözler, 2009:160). Anayasanın 135. maddesinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kamu tüzel kişiliğine sahip olacakları açık olarak ifade edilmektedir. Bir yandan da, Anayasanın 123. Maddesinde yer alan, “*kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur*” hükmü de yukarı yer alan hükmü destekleyici niteliktedir. Bundan dolayı mesleki faaliyetler yürütmek amacıyla çeşitli isimlerle özel hukuk hükümlerine göre kurulan dernek ya da benzeri şekillerdeki örgütlerin kamu tüzel kişiliği bulunmamaktadır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kamu tüzel kişiliğine sahip olmalarıyla ilgili olmak üzere farklı değerlendirmeler mevcuttur. Özel kişiler tarafından özel kişilerin mal varlıkları ile kurulan, mal varlığı, personeli bakımından özel hukuka tabi olan bir tüzel kişinin bazı kamu gücü ayrıcalıklarına sahip olması, o kişiyi kamu tüzel kişisi durumuna getirmez. Bunun dışında, bu kuruluşların kamu tüzel kişiliği statüsüne ulaşmalarının devletin bunlar üzerinde kontrol imkânına sahip olmasını sağladığı tespiti yapılmaktadır (Hakyemez, 2011:72).

➤ **Belli bir mesleğe mensup olanlara yönelik kurulmuş olmak**

Meslek kuruluşları belli mesleğe sahip olanlara yönelik kurulurlar. Mesleği icra etmeyen kişiler bu kuruluşlara üye olamaz ve meslek mensuplarına yönelik hak ve hizmetlerden yararlanamaz. Anayasa'nın 135. Maddesinde yer alan hükmü; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ancak belli bir mesleğe sahip olanları kapsayacak şekilde

kurulabileceği, belli bir mesleğe mensubiyetten söz edilemeyecek alanlarda, bu nitelikte meslek kuruluşu kurulamayacağı biçiminde düşünülmektedir (DDK Raporu, 2009:2012).

➤ **Kuruluş amaçları dışında faaliyet gösterememek**

Yine Anayasanın 135. Maddesinde ki hükme göre bu kuruluşlar kanunda yazılı olan kuruluş amaçları dışında faaliyet gösteremezler. Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevlerine, kanunun belirlediği makamın ya da Cumhuriyet Savcısının istemi üzerine mahkeme kararı ile son verilebilmekte ve yerlerine yenisinin seçilebilmesi öngörülmektedir. Gözler (2009:603)'e göre *“meslek kuruluşlarının amaçlarının dışında faaliyet gösterememesinin nedeni yalnızca anayasal bir sonuçtan değil, aynı zamanda ihtisas prensibinin gereğidir”*. Bu meslek kuruluşlarının ihtisasa sahip olmadıkları başka bir alan ile ilgili faaliyet göstermeleri mantıken de uygun görülmemektedir. Bir meslek grubuna yönelik olarak kurulan odanın kuruluş amacında yer almayan bir alanda faaliyet göstermesi bu kuruluşu tanıyan kamu tüzel kişiliğinin ve kamu gücü ayrıcalıklarının kötüye kullanılması anlamına gelmektedir.

➤ **Organlarının kendi üyeleri arasından seçilmesi,**

Meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının organları (yönetim kurulu, disiplin kurulu, onur kurulu, denetleme kurulu gibi) kendi üyeleri tarafından, ilgili kanunlarda gösterilen usullere göre, kendi üyeleri arasından seçilmektedir (Avcı, 2012:213). Anayasa gereği Bu seçimler yargı gözetimi altında ve gizli oy şeklinde yapılmaktadır. Bu meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının organlarının seçimlerinde siyasi partiler aday gösteremedikleri gibi (DDK, 2009:217) üye olmayan diğer gerçek kişiler de aday olamazlar ve oy kullanamazlar. Bu haklar kendi üyelerine tanınmıştır. Seçimlerin nasıl yapılması gerektiği ve seçimlere katılmayanlara uygulanacak olan yaptırımlar yine mevzuatla düzenlenmiştir.

Fakat burada açıklamak gerekir ki, meslek mensuplarının kuruluş organlarının seçimlerine katılım oranı ve seçimlere katılmayanlara yaptırım uygulaması genel itibariyle çok düşüktür. 2011 yılında yapılan bir araştırmaya göre meslek kuruluşları üyelerinin yüzde 45.5'inin son seçimlere katılmamış olması bu hususta bir kanaat verebilir (Çaha, vd. 2011:104-105). Bu kuruluşların bu oranlara sahip olmaları kuruluşların demokratik niteliği hakkında soru işaretleri oluşturmaktadır.

➤ **Mesleğin yapılabilmesi için kuruluşa üye olma zorunluluğunun bulunması,**

Meslek kuruluşunun kuruluş kanununda belirtilen meslek mensuplarını ilgili meslek kuruluşuna üye olmaları zorunludur. Ancak, Anayasanın 135. maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmamakta, bunlar isterlerse meslek kuruluşlarına üye olabilmektedir. Bu istisnalar dışında üye olmadan mesleği icra etmek tüm meslek kuruluşlarında meslekten men ile cezalandırılmaktadır (Çaha, 2012:97-105). Zorunlu üyelik hususu ilerleyen bölümde ayrıca ele alınacaktır.

➤ **İdari ve mali özerkliğe sahip olmak,**

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları idari ve mali özerkliğe sahiptirler. Özerklik esas olarak bu kuruluşların merkezi idare dışında yapılandırılmış olmasından, bunlara ayrı bir kamu tüzel kişiliği tanınmış olmasından ve belli kamusal hizmetleri yürütmek üzere görevlendirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır (Avcı, 2012:169). Meslek kuruluşları faaliyetlerini yasal düzenlemeler çerçevesinde kendi organlarının aldığı kararlar doğrultusunda yürütmektedirler. Ancak bu özerk nitelikleri sınırsız olmayıp bu kuruluşlar uygulamada çok sık ve etkin olarak görülmesine de devletin idari ve mali denetimine tabidirler.

➤ **Ayrı bütçeye sahip olmak,**

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının her birinin merkezi yönetim bütçesi dışında, kendine özgü ayrı bir bütçesi vardır. Kendi öngelirleriyle finanse edilmekte olduklarından gelir bakımından da merkezi idareye bağlı bulunmamaktadırlar (DDK, 2009: 226). Merkezi idarenin bütçenin hazırlanması, kararlaştırılması ve uygulanması konusunda bir rolü olmamakla birlikte, Anayasa ve yasalarla devlete verilen idari ve mali denetim yetkisi kapsamında bütçenin de denetlenmesi mümkündür. Meslek kuruluşlarının bütçelerinin genellikle ticari ve sınai modellere göre düzenlenmesi ve kesin hesaplarını bilanço, kâr ve zarar hesabı biçiminde göstermelerinin, bu kuruluşların kamu kurumu niteliklerine pek de uygun düşmediği belirtilmektedir (Duran, 1982:237).

➤ **Devletin gözetim ve denetimine tabi olmak,**

Anayasanın 135. maddesine göre bu meslek kuruluşları üzerinde devletin idarî ve malî denetim yetkisi vardır ve buna ilişkin kurallar kanunla düzenlenir. Devletin meslek kuruluşları üzerindeki bu denetim yetkisi idare hukuku doktrinde “*idari vesayet*” olarak adlandırılmaktadır. İdari vesayet bağlamında, bazı meslek kuruluşlarıyla meslek üst kuruluşları arasında da idari vesayet benzeri bir vesayet ilişkisinin söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Kanuni düzenlemeler incelendiğinde birçok meslek kuruluşunda, yerel düzeydeki meslek kuruluşlarıyla (oda, baro gibi), meslek üst kuruluşları (birlik, konfederasyon) arasında bir nevi vesayet ilişkisinin öngörüldüğü görülmektedir. Bazı kararlar üst kuruluşlarca alınabilmekte, bazı işlemler için üst kuruluşlardan izin alınmakta, bazı meslek üst kuruluşların yerel düzeydeki örgütleri denetleme yetkileri bulunmaktadır (Avcı, 2012: 246-247).

➤ **Kamusal bazı güç, yetki ve ayrıcalıklara sahip olmak,**

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları kamusal bazı güç yetki ve ayrıcalıklara sahiptirler. Örneğin, bu kuruluşlar tek taraflı olarak icrai işlemler (düzenleyici veya bireysel idari işlemler) yapabilmektedir. Üyelerine disiplin cezası verebilirler. Belirlenen meslek kurallarına ve ahlaki kaidelere aykırı davranışlarda bulunan ve meslekle bağdaşmayan davranışlarda bulunanlar hakkında çeşitli müeyyideler uygulayabilmektedirler (Gözler, 2009: 601). Yöneticileri resmi plaka kullanabilmekte, protokolde belli bir yerleri bulunmaktadır. Bazı kuruluşlar kamulaştırma yetkisine de sahiptirler (Çaha, 2011: 101).

2.4. Kamu Kurumu niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Farklı Özellikleri

Türkiye’deki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kendilerini düzenleyen mevzuat kuralları ve uygulamadaki durum bakımından incelendiğinde farklı birtakım özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Bu farklı özellikler aşağıda belirtilmiştir;

➤ **Örgütlenme Bakımından Farklılıklar,**

Anayasanın 135. maddesi mesleki örgütlenme alanında temel olarak “*kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları*” şeklinde ikili bir yapı getirmiştir. Anayasa bu iki grup meslek örgütüne aynı işlevleri yüklemiş ve bunlara ayrı ayrı kamu tüzel kişiliği tanımıştır. Anayasal statü bakımından aynı özelliklere sahip olan bu kuruluşların kuruluş kanunları ve uygulamaları incelendiğinde birçok konuda

birbirlerinden ayrıldıkları görülmektedir. Örneğin, bazı meslekler bakımından meslek kuruluşu olarak kurulan tek bir meslek örgütü söz konusu iken, bazılarında meslek mensupları yerel ve merkezi olmak üzere ikili bir şekilde örgütlendirilmiştir. Bu tip örgütlenme modelinde hem kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (odalar, barolar gibi), hem de kamu kurumu niteliğindeki meslek üst kuruluşları (birlik, konfederasyon gibi) bulunmaktadır.

➤ **Tüzel Kişilik Sahipliği Bakımından Farklılıklar,**

Anayasada tüm meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının kamu tüzel kişiliğine sahip olduğu belirtilmesine rağmen Noter Odalarının ayrı kamu tüzel kişiliği bulunmamaktadır. 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun, 163. Maddesine göre Türkiye Noterler Birliği, tüzel kişilik sahibi olmakla birlikte, bu kanuna göre "*Türkiye Noterler Birliğinin Bölgesel Organları*" (m. 180) olarak gösterilen "*Noter Odaları*"nın, tüzel kişiliği ile ilgili olarak kanunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kanununun 181., 183. ve 187. maddeleri incelendiğinde, odanın bölgesel bir organ olma özelliğinden ileriye gidemediği, kendisinin müstakil olarak temsil yetkisine sahip olmadığı, "Türkiye Noterler Birliği Başkanının vereceği temsil yetkisine dayanarak her türlü merciler önünde birliği temsil etmesinin" (m.183/1) mümkün olduğu görülmektedir. Bu sebeplerden, Noter Odalarının tüzel kişiliği bulunmamaktadır (Okur, 2008:13).

➤ **Kamulaştırma Yetkisi Bakımından Farklılıklar,**

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları kamu tüzel kişiliğine sahip olduklarından bazı kamu gücü ayrıcalıklarına sahiptirler. Bununla birlikte, bu kuruluşların tüm kamu tüzel kişilerinin sahip olduğu en önemli yetkilerden biri olan kamulaştırma yetkileri yoktur. Danıştay bir kararında ticaret ve sanayi odalarının İstimlak Kanunu ile kamulaştırma yetkisi tanınan amme müesseseleri arasında bulunmadığı gerekçesiyle, bunların kendi menfaatlerine tahsis edilmek üzere kamulaştırma yapamayacaklarına karar vermiştir (DDK, 2009:288).

➤ **Alternatif Örgütlenme Bakımından Farklılıklar,**

Meslek kuruluşları faaliyet gösterdikleri alanda tekel durumundadırlar. Bireylerin mesleklerini icra edebilmeleri için bu örgütlere üye olmaları zorunludur ve alternatif örgüt kurulamamaktadır. Ancak 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu¹⁶ ile alternatif

oda ve birliklerin kurulabilmesi imkânı getirilmiştir. Kanununun 8. maddesine göre, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olarak birden fazla oda ve meslek birliği kurulabilecektir.

2.5. Meslek Kuruluşlarının Faaliyeti ve Denetimi

2.5.1. Meslek Kuruluşlarının Faaliyetleri

Meslek Kuruluşları, mensuplarının hak ve menfaatlerini korumak, mesleğe ait bazı düzenlemeler getirmek, meslek mensuplarının kendi aralarında ve halkla olan ilişkilerini belirli bir disiplin ve meslek kurallarına uygun olarak düzenlemektir. Meslek kuruluşları bu faaliyetlerini gerçekleştirirken, kamunun menfaati ile mesleki menfaatlerini birlikte sağlamayı gerçekleştirmeli bunun içinde kamu kurumu niteliğinde olduğunu unutmamalıdır. Zaten devlette bu sebeple, mesleki konularda bazı yetkileri meslek kuruluşlarına devretmektedir. Meslek kuruluşlarında, bu yetkilerden güç alarak üyelerine belirli yaptırımlar uygulayabilmektedir (Okur, 2008:56).

2.5.1.1.Serbest Olan Faaliyetler

Serbest olan faaliyetler anayasada ve kanunlarda belirtilen faaliyetler başlıkları altında değerlendirilmektedir.

2.5.1.1.1.Anayasada Belirtilen Faaliyetler

2.5.1.1.1.1. Meslekle İlgili Faaliyetler

135. maddenin 1.fıkrasında; Belli bir mesleğe sahip kişilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamaktır. Buna göre meslek kuruluşları önce, meslek mensuplarının müşterek ihtiyaçlarının bilimsel yöntemlerle tespit edecek, tespitin gerçekleşmesinden sonra, ortaya çıkan ihtiyaçların giderilmesi için faaliyetlerde bulunacaklardır. Mesela; kendi meslekleriyle ilgili konularda mesleki ve ilmi çalışmalar yapmaktadırlar. Teknolojinin getirdiği yenilikleri meslektaşlarına duyurmak amaçlarıdır. Mesleki kuruluşların daima göz önünde bulunduracakları nokta kendilerinin bir kamu tüzelkişisi olduklarını, gayelerin tek başına mesleki menfaat olmadığı mesleki menfaate kamu menfaatini, daima bir arada tutmak olmalıdır (Özer, 1994:47).

Meslek kuruluşlarının birinci görevi devlet karşısında mesleği temsil etmektir. Meslek kuruluşları kamu makamları nezdinde mesleğin temsilcisi sıfatıyla hareket edebilirler. Mesleğin genel problemlerinin tespiti ve çözümü için proje hazırlayabilir; bu problemlerin çözümü için yasama ve yürütme organları nezdinde gerekli girişimlerde bulunabilirler (Gözler, 2009:499).

2.5.1.1.1.2. Meslek Mensupları ile İlgili Faaliyetler

Meslek Kuruluşları, “*meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere, meslek disiplinini ve ahlakını korumak maksadı*”(Any. mad. 135/ f.1) ile bazı düzenlemelerde bulunmak durumundadırlar. Meslek kuruluşları, meslektaşları ile arasında ki dayanışmayı sağlamak, meslektaşların birbirlerine karşı olan itimatlarını geliştirmek, mesleğin belirli disiplin ve ahlak kaidelerine uygun ilerlemesini sağlamak, halkın mesleğe ve meslek mensuplarına karşı duydukları güven duygusunu, sağlam esaslara dayandırarak onların, hayal kırıklığına uğramalarını önlemek durumundadırlar. Çünkü meslek kuruluşları kamu kurumu oldukları için genel menfaati göz ardı edemezler (Özer, 1994:48).

Meslek kuruluşlarının ana amaçlarından birisi de üyelerinin çıkarlarını ve üyelerin mesleki faaliyetlerini gözetmektir. Dolayısıyla meslek kuruluşlarının sanayinin ve ticaretin gelişmesi için atacakları her adımın üyelerinin çıkarına olduğu kadar, ülkenin genel çıkarlarını da uygun olmak mecburiyetindedir. Devletlerin amaçlarından bir tanesi de ülkelerin sanayi ve ticarete gelişmesini başka ifadeyle ekonomik olarak kalkınmışlığı sağlamaktır. Bu anlamda meslek kuruluşları ile devletlerin amaçları birbiriyle bağdaşmaktadır. Bu bağlamda devlet ve iktisadi meslek kuruluşları ortaklaşa hareket ederek ülkenin kalkınmasını daha hızlı bir şekilde sağlamaları mümkün olabilecektir. Böyle bir işbirliğinde iktisadi meslek kuruluşları salt bir baskı grubundan ziyade hükümetlere ve yerel yönetimlere yol gösterici ve gerektiğinde onları uyaran birer grup gibi algılanabileceklerdir (Yayman, 1999:267).

Meslek kuruluşları, mesleklerinin özelliklerine göre, mesleğin belirli bir disiplin içinde ve mesleki bilgiye uygun bir şekilde gelişmesini sağlamak için belirli kurallar koymuştur. Bu kurallara uymak zorunludur (Özer, 1994:48).

Uygun hareket etmeyenlere Meslek Kuruluşlarının uygulayabilecekleri cezalar kendi kanunlarında mevcuttur. Meslek kuruluşları disiplini sağlama görevini üç yetkiyle yerine getirirler. Gözler (2003:499) 'e göre bu maddeler şunlardır;

a) **Düzenleme yetkisi.**- Meslek kuruluşları, mesleğin yürütülmesi koşullarına yönelik olarak düzenlemeler yapma yetkisine sahiptirler. Özellikle meslek kuruluşları, meslek üyelerinin ödevlerini belirleyen meslek kurallarını hazırlar. Bu kurallar düzenleyici idari işlem niteliğinde kurallardır. Bu kurallara karşı idari yargıda iptal davası açılabilir.

b) **Mesleğin Yürütülmesini Denetleme Yetkisi.**- Meslek kuruluşları mesleğin ifasını denetlemek açısından çeşitli yetkilere sahiptir. Öncelikle meslek kuruluşları, kuruluşa kayıt başvurusu hakkında karar verme yetkisine sahiptir. Meslek kuruluşlarının kayıt konusundaki kabul veya ret kararları, bir idari karardır; bunlar aleyhine (varsa zorunlu başvuru yolları tüketildikten sonra) idari yargı da iptal davası açılabilir.

c) **Disiplin Yetkisi.**- Meslek kuruluşlarının üçüncü temel yetkisi ise üyelerine disiplin cezası verebilmeleridir. Kanunlarında öngörülmüş olan, uyarı, kınama, askıya alma, kayıt silme vb. çok değişik disiplin müeyyidelerinin uygulanmasına karar verebilirler. Verilen disiplin cezası kararlarına karşı varsa zorunlu başvuru yolları yapıldıktan sonra idari yargı organlarında iptal davası açılabilir.

Meslek Kuruluşları, üyelerine bu cezaları verirken, devlete ait olan cezalandırma hakkını yani; kamu yetkisi, gücünü kullanmaktadır.

2.5.1.1.2. Kanunlarda Belirtilen Faaliyetler

Tüzelkişiler faaliyetlerini ehliyetlerinin müsaade ettiği sınır içinde yaparlar. Yani, tüzelkişiler ehliyetlerinin müsaade ettiği işleri yaparlar, etmediklerinde yapamazlar. Bu bakımdan tüzelkişilerin ehliyeti onların faaliyetinin sınırını belirleme yönünden çok önemlidir. Bundan anlaşıldığı gibi meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin sınırı da, onlara hayatiyet veren kuruluş kanunlarında veya diğer yasal düzenlemelerde belirtilmiştir. Her meslek kuruluşunun yapması gereken görevleri kendi kanunlarında belirtilmektedir.

Meslek kuruluşlarının yaptığı faaliyetlerden örnek vermek gerekirse; Yeminli mali müşavirlerin, mükelleflerinin gelir gider kayıtlarının doğruluğunu ve mali mevzuat hükümlerine uygun islendiğini, dolayısıyla beyan edilen vergi matrahının gerçek olduğunu onaylamak yetkisinin, anayasaya uygun olup olmadığını değerlendiren Anayasa Mahkemesi bunun kamu hizmeti olduğuna karar vermiştir.

...yeminli mali müşavirler tarafından yapılacak bir tasdik işlemi, Bakanlıkça lüzum görülmedikçe Bakanlığın yetkili elemanlarınca incelenmiş belge niteliğine sahip olacaktır. Bu nedenle yeminli mali müşavirlerce yapılacak tasdik işlemi 'kamu hizmeti' niteliğindedir(Any. M., E, 1986/5, K.1987/7, k.t.19.3.1987, AMKD, s.23, s.133).

Anayasa Mahkemesi kamu gücü ile kamu hizmetleri arasındaki var olan bağı kurmaktadır. Kamu hizmetleri kamu gücünü gerektirir. Anayasa Mahkemesi noterler hakkındaki bir düzenlemenin Anayasa'nın 40.maddesindeki çalışma ve sözleşme özgürlüğü ilkesiyle, 42.maddesindeki angarya yasağına aykırı olduğu gerekçesiyle yapılan itirazı, söz konusu Anayasa ilkelerinin kamu hizmeti yürütenler için geçerli olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

1512 sayılı Noterlik Kanunu"na göre noterlik bir kamu hizmetidir. Bu nedenle noterliğin, özel teşebbüs sayılmasına ve hakkında özel teşebbüsle ilgili kuralların uygulanmasına olanak yoktur (AM, E.1979/5, K.1979/29,k.t.19.6.1979, Anayasa Yargısı (Foyvolan) c.2, s.75/10, AMKD, s.17, s.202-215) (Karahanoğulları, 2004:160-161).

Bir başka örnek olarak da; 29. 07. 1998 yılında kabul edilen 4369 sayılı vergi reform kanunu ile götürü usulden vazgeçilmiş ve daha önce götürü usulde vergilendirilen mükelleflerin 01.01.1999 tarihinden itibaren basit usule göre vergilendirilmeleri kabul edilmiştir. Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeler ile basit usulde vergilendirilen mükelleflerin kayıtlarının bağlı buldukları meslek odalarının oluşturdukları bürolarda tutulacağı, bu bürolarda 3568 sayılı kanuna göre yetki almış yeterli sayıda meslek mensubunun çalıştırılması zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır. Ayrıca, bu büroların kayıt, tasdik ve vergi dairesine karşı yükümlülükleri ile diğer usullerin Maliye Bakanlığı'na belirleneceği de hükme bağlanmıştır.

Kanunun bu hükmüne göre, yapılması gerekli işlemlerle ilgili olarak Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu yetkilileri ile Maliye Bakanlığı yetkilileri çalışmalara başlamışlardır. Bunun sonucu olarak diğer mükelleflerin fatura ve yazar kasa işlemleri Maliye Bakanlığı ve onun taşradaki birimlerince takip edilirken, basit usuldeki mükelleflerin perakende satış fişleri ve faturaları, Esnaf ve sanatkarları konfederasyonu tarafından basılmakta ve basit usulde vergilendirilen tüm mükellefler bu fiş ve faturalarımakbuz karşılığı odalardan temin etmektedirler. Kanun gereği bir kişi veya kurumun basması veya bastırması ve dağıtması yasaklanmıştır. Bu uygulamayla hem odalara işlerlik kazandırmakta hem de önceleri kendisinin yapmakta olduğu işi, odalara

bırakmakta ve odalara vergi gibi önemi konularda sorumluluk yüklemektedir (Yayman, 1999:24). Genel olarak anayasanın 135.maddesinde ve 5174 sayılı kanunun 11 ve 12. maddelerinde Ticaret ve sanayi odalarının, borsaların ve TOBB' nin Görevleri ve Yaptığı Hizmetleri yazmakla beraber su başlıklar altında da bu görevleri kısaca toplamak mümkündür:

➤ **Odaların dolaylı olarak yaptığı hizmetler:**

- a) Mevzuat hakkında mütalaa vermektir.
- b) Teknik bilgi vermek: teknik bir davada mahkeme heyetince teknik bir hususun bilinmesin ihtiyaç hasıl olduğu takdirde, keyfiyet odalarca aydınlatılmaktadır.
- c) Teamül tespit etmek: teamüller, yazılı olmayan hukuk kuralları durumunda olduğundan, kanuni boşlukların doldurulmasında sık sık müracaat edilir. bu teamüllerin tespiti ile mahkemelerimizin istifadelerine arz olunması da odaların görevleri arasında yer almaktadır.
- d) Ortalama kar hadlerinin tespitini yapmaktır.
- e) Riayeti mecburi mesleki kararlar: kanun, ticaret ve sanayi odalarına bir taraftan kotu niyetli tacire karşı iyi niyetli taciri korumak, diğer taraftan da kamu düzeni yararına olmak üzere riayeti mecburi meslek kararlar almak ve uygulamak yetkisini vermektedir.
- f) İhracatı geliştirme etüt merkezine yardım etmektedir.
- g) Türk standartları enstitüsüne yardım etmektedir.
- h) Diğer odalar ile işbirliği yapmaktadır.

➤ **Odaların dolaysız olarak yaptıkları hizmetler**

- a) Bilgi vermek
- b) Belge vermek
- c) Yayın yapmak

➤ **Odaların sosyal ve kültürel etkileri:**

- d) Tüketicilerin korunması,
- e) Karşılıksız öğrenim bursu,
- f) Hizmet şeref belgesi ve plaket (Taş kazan, 1994:65-71; Yayman,1999:61-74).

2.5.1.2.Yasak Olan Faaliyetler

Anayasanın 135. maddesi, Meslek Kuruluşlarının, yapamayacakları yasak faaliyetleri hükme bağlamıştır. Meslek kuruluşları ve üst kuruluşları organlarının seçimlerinde siyasi partiler aday gösteremezler.

2.5.1.2.1.Kuruluş Amaçları Dışında Faaliyet

Anayasanın 135. maddesine göre Meslek kuruluşları yasal düzenlemede gösterilen amaçları dışında faaliyetlerde bulunamayacaklardır. Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirlediği merciin ya da cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkeme kararı ile son verilebilir ve yerlerine yenileri seçtirilebilir.

2.5.1.2.2. Siyasi Faaliyet Yasağının Muhtevası

1982 Anayasasının 135' inci maddesinin ilk sekli, meslek kuruluşlarının siyasetle uğraşmasını, siyasi partiler, sendikalar ve derneklerle ortak hareket etmesini de yasaklıyordu.

Ayrıca siyasi partiler, sendikalar ve sendika üst kuruluşlarının meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının organlarının seçiminde aday gösteremeyeceğini ve belli adayların leh ve aleyhinde faaliyette bulunup propaganda yapamayacağını belirtirken bu hüküm, 23 Temmuz 1995 tarihinde 4121/13 sayılı Anayasa değişikliği kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yapılan değişiklikten sonra, meslek kuruluşlarına yönelik siyaset yapma yasağının ortadan kalktığı izlenimi doğmuş ve meslek kuruluşları siyasi konularda zaman zaman fikir beyan etmeye başlamışlardır.

2.5.2. Meslek Kuruluşlarının Denetimi

Anayasanın 135. maddesi, *“bu meslek kuruluşları üzerinde devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir”* ifadesini hükme bağlamıştır. Ayrıca meslek odalarına da üyeleri üzerinde meslekten ihraç etme de içinde olmak üzere geniş bir yetki verilmiştir. Bu nedenle devletin bu kuruluşlar üzerindeki denetimi, bireylerin yaşamsal çıkarları üzerinde de devlet denetimi anlamına gelmektedir.

2.5.2.1. İdari ve Mali Denetim

Her meslek kurulusu, ekseriyet kendinin yaptığı faaliyetlerle ilgili olduğu kanaatinde olunan, bakanlığın, idari ve mali denetimine bırakılmıştır. Bakanlıklar bu denetim isini kendi Teftiş kuralları vasıtasıyla yapmaktadırlar. Ancak bakanlık teftiş kuralları bu görevlerini yerine getirirken kendi bakanlıklarının herhangi bir birimini denetliyor gibi hareket etmemesi gereklidir. Çünkü sunu unutmamak gerekir ki, meslek Kuruluşları, özerk bakanlıklardan farklı bir, kamu tüzelkişiliğine sahiptir (Özer, 1994:73-76). Örnek olarak; TOBB, Ticaret Bakanlığının teftiş ve denetimine tabidir (Üskül, 2001).

2.5.2.2. Görevden Uzaklaştırma

Anayasanın 135.maddesi 23 Temmuz 1995 tarih ve 4121/13 sayılı Anayasa değişikliği kanunuyla yürürlükten kaldırılmadan önce,

...görevden uzaklaştırma kararı üç gün içerisinde mahkemeye bildirilir. Mahkeme görevden uzaklaştırma kararının yerinde olup olmadığına en geç on gün içinde karar verir."derken yeni şekilde ise"ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç islenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, meslek kuruluşlarını veya üst kuruluşlarını faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmi dört saat içerisinde görevli hakim onayına sunulur. Hakim kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar .

Bu değişiklikle önceden 10 gün içerisinde mahkemece verilen karar yerine 24 saat içerisinde yetkili merciin kararını görevli hakime sunması ve hakim kararını 48 saat içinde açıklaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere süre azalmış ve içerik kapsamı değişmiştir.

2.6. GÜNÜMÜZDE KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK ÜST KURULUŞLARI

Meslek kuruluşları, hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Mesleklerine uygun olarak, belirli kamu hizmetlerini gerçekleştirmek için oluşturulmuş özerk kuruluşlardır. Bu şekilde devletin görevleri azalacaktır ve uzman kişiler görevlerini yapacaktır.

Meslek kuruluşları oda ve borsa, birlik, federasyon, konfederasyon şeklinde örgütlenip kamu otoriteleri önünde mesleklerini temsil etmektedirler. Devlet kuruluşları mesleği ilgilendiren sorunlar ve kararlarda ilgili meslek kuruluşunun görüşünü alırlar. Bunun

sonucunda meslek kuruluşları siyasal ve idari yönetimde söz sahibi olarak etkili olmaktadır. Çevre, Tüketici hakları, Sağlık alanlarında olduğu gibi pek çok konuda Odalar ve Odalar Birliği yetkilileri, hükümetle önemli ilişkiler kurabilmekteler (Okur, 2008:34).

Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, ticaret ve sanayide çalışacak nitelikli işgücüm yetiştirmeye özen göstermekte ve bu amaçla çeşitli öğrenim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu konuda İstanbul Ticaret Odası'nın açmış olduğu Dış Ticaret Enstitüsü ve bu enstitünün faaliyetleri örnek olarak verilebilir.

Ülkemizdeki tüm odalar çeşitli konularda konunun uzmanlarından oluşan kişileri çağırarak konferanslar, paneller, seminerler ve acık oturumlar düzenlemektedirler. Önemli konularda uzmanlara raporlar hazırlattırarak kamuoyunu ve ilgili bakanlıkları yönlendirmeye gayret etmektedirler (Yayman, 1999:213-223).

Odaların kanunlarına yer verirken kanunların tamamını tezin içerisine koymanın gereksiz bir yığılmaya sebep olacağı düşünülerek konumuzla ilgili bolum ve paragrafların özet halinde verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

2.6.1. Türk Tabipler Birliği

23.1.1953 kabul tarihli, 6023 numaralı Türk Tabipleri Birliği Kanunu çerçevesinde faaliyet göstermektedirler.

Türk Tabipleri Birliği; Türkiye sınırları içerisinde meslek ve sanatlarını yürütmeye yetkili olup da sanatını serbest olarak yapan ya da meslek diplomasından istifade etmek suretiyle resmi veya özel görev yapan tabiplerin katıldığı, tabipler arasında mesleki deontolojiyi ve dayanışmayı korumak, tabipliğin kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak ve meslek mensuplarının hak ve yararlarını korumak amacı ile kurulmuş olan kamu kurumu niteliğinde mesleki bir kuruluştur. Türk Tabipler Birliği ve tabip odaları, kuruluş amaçlarının dışında faaliyette bulunamazlar.

2.6.2. Türk Eczacılar Birliği

Türk Eczacıları Birliği ve Eczacı odaları 25.1.1956 Kabul Tarihli ve 6643 numaralı kanun çerçevesinde faaliyette bulunmaktadır.

Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya yetkili olup da, özel kanunlarında üye olamayacakları belirtilenler hariç, sanatlarıyla uğrasan ve meslekleri ile ilgili hizmetlerde bulunan eczacıların katıldığı Türk Eczacıları Birliği; eczacıların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekte ki faaliyetlerini kolaylaştırmak, eczacılığın genel menfaatlere uygun şekilde gelişmesini sağlamak; eczacıların kendi aralarında ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak amacıyla, meslek disiplinini ve ahlakını korumak maksadıyla tüzelkişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde kurulmuştur.

Mesleğini serbest olarak icra eden veya özel kuruluşlarda eczacılıkla ilgili hizmetlerde çalışacak eczacılar ise başlamadan önce buldukları ilin eczacı odasına kaydolmaya ve üyelik ödevlerini yerine getirmeye mecburdurlar. Eczacı odalarına kayıtlı eczacılar diğer kanunlarla kurulmuş meslek odalarına kaydolmaya zorunlu değildir.

Eczacı odalarının organları; Genel heyet, Yönetim heyeti ve Şeref Divanından oluşmaktadır. Türk Eczacıları Birliğinin görevlerinden bazıları şunlardır:

- Halk sağlığına ve hastalara fedakârlık ve feragatle hizmeti gaye bilen eczacılık mesleğine ait gelenekleri muhafaza ve geliştirmeye çalışmaktadırlar.
- Eczacılık meslekinin icrası hakkındaki kanunların ve bunlarla ilgili mevzuatın gereği gibi uygulanmasına yardım etmektedirler.
- Üyelerinin daha yüksek bir meslek kültürüne erişebilmesi için kütüphaneler açmak, dergi çıkarmak, ilmi konferans ve kongreler düzenlemek ve eczacı okulu öğrencilerinin eczanelerde yapacakları stajı düzenlemektedirler.
- Halk sağlığını korumaya, azasını muayyen refah seviyesine ulaştıracak gerekli is sahaları bulmaya, is kanunları ile içtimai kanunların ve bunlara müsteniden çıkarılan nizamname ve talimatname hükümlerinin tatbikatında meslek ve meslektaşların hak ve menfaatlerini korumaya ve her türlü is tevziini adilane bir şekilde tanzime etmeye çalışmak.
- Halk sağlığı ve eczacılık mesleği ile ilgili meseleler için resmi makamlarla karşılıklı işbirliği yaparak bu makamların yardımını temine çalışmak.

2.6.3. Türk Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu

Anayasamız Esnaf ve Sanatkârların korunması başlıklı 173.Maddesinde; “*Devlet, esnaf ve sanatkârı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır*” ifadesi yazılmıştır.

17.7.1964 tarihli 507 sayılı”Esnaf ve Sanatkârlar” kanunu, 7.6.2005 kabul tarihli ve 5362.numaralı”Esnaf ve Sanatkâr Meslek Kuruluşları” kanunu ile değişikliğe uğramış olup Esnaf ve Sanatkârlar bu kanun çerçevesinde faaliyette bulunmaktadırlar.

Bu kanunun kapsamında olan meslekler; ister gezici olsun, ister bir dükkânda ya da bir sokağın bir yerinde sabit bulunsunlar, ticaret sermayesi ile birlikte vücut çalışmalarına dayanan ve geliri o yer gelenek ve teamülüne nazaran tacir niteliğini kazanmasını gerektirmeyecek miktarda sınırlı olanlardır. Bu bakımdan ticaret sicili ve dolayısıyla Ticaret ve Sanayi odasına kayıtları gerekmemektedir. Aynı niteliğe (sermaye niteliği olsun veya olmasın) sahip olmakla beraber, ayrıca çalıştığı sanat, meslek ve hizmet kolunda bilgi, görgü ve ihtisasını değerlendiren hizmet ve sanat sahipleriyle bunların yanlarında çalışanlar ve geçimini sınırlı olarak kamyonculuk, otomobilcilik ve şoförlükle temin eden kimselerin kuracakları odalar bu kanun hükümlerine tabidir.

2.6.4. Türk Mühendis ve Mimarları Odalar Birliği

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 27.1.1954 kabul tarihli ve 6235 kanun numaralı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu çerçevesinde faaliyette bulunmaktadır. Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını kanunen yürütmeye yetkili olup da mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı bünyesinde toplayan tüzel kişiliğe sahip Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kurulmuştur. Birliğin ve Odaların merkezi Ankara'dadır.

2.6.5. Türk Diş Hekimleri Birliği

7.6.1985 kabul tarihli 3224 Numaralı Türk Diş Hekimleri Birliği kanunu çerçevesinde faaliyette göstermektedir.Diş Hekimleri Odaları ile Türk Diş Hekimleri Birliğinin kurulması, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esas ve usulleri düzenlemek kanunun amacıdır.Odalar; bu kanunda yazılı olan esaslar doğrultusunda diş hekimliği mesleğine mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslek içinde ki faaliyetlerini kolaylaştırmak, bu mesleğin genel menfaatlere uygun gelişmesini sağlamak,

meslek mensuplarının kendi aralarında ve hastalarıyla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak amacıyla kurulan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur.

2.6.6. Türk Veteriner Hekimler Birliği

Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair kanun 9.3.1954 kabul tarihli ve 6343 numaralı kanundur. Kanunda; “yüksek veteriner okulları ile veteriner fakültelerinden veya muadeleti Maarif Vekâletince tasdik edilmiş veteriner okullarından diploma almış olanlara (veteriner hekim) denir” diyerek veteriner hekimin tanımı yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve sahip oldukları diplomalarını Ziraat Vekaletine tescil ettirilmiş bulunan her veteriner hekim mesleğini bu kanun hükümleri dahilinde serbestçe yürütebilir. Veteriner hekim odaları organları; Genel heyet, Yönetim heyeti, Hesap kontrolörleri, Şeref divanıdır.

2.6.7. Türkiye Tohumcular Birliği

2006 yılında 5553’ nolu kanunun resmi gazetede ilan edilmesiyle yasallaştırılmış Tohumculuk Kanunu bu birlik için büyük önem taşımaktadır. Bu kanunun amacı; “bitkisel üretimde verim ve kaliteyi yükseltmek, tohumlulara kalite güvencesi sağlamak, tohumluk üretim ve ticareti ile ilgili düzenlemeleri yapmak ve tohumluk sektörünün yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesi için gerekli olan düzenlemeleri gerçekleştirmektir” şeklinde kanunlarda yer almaktadır. Tüzel kişiliğe sahip olan kamu kurumu niteliğindeki TÜRTOB, ülkemizde tohumculuk sektöründeki en üst düzey birlik olmakla birlikte, bünyesinde Bitki Islahçıları Alt Birliği (BİSAB), Fidan Üreticileri Alt Birliği (FÜAB), Fide Üreticileri Alt Birliği (FİDEBİRLİK), Süs Bitkileri Üreticileri Alt Birliği (SÜSBİR), Tohum Dağıtıcıları Alt Birliği (TODAP), Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği (TYAB), gibi alt birlikleri bulundurmaktadır (URL6:18.07.2019).

2.6.8. Türkiye Bankalar Birliği

İstanbul merkezli olan bu birlik, 1958 yılında Bankacılık Kanunu’nun 79. Maddesi gereğince oluşturulmuş tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşudur. Kuruluş amacını şu şekilde açıklamaktadır;

...serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet ilkeleri çerçevesinde, bankacılık düzenleme ilke ve kuralları doğrultusunda bankaların hak ve menfaatlerini savunmak, bankacılık sisteminin büyümesi, sağlıklı olarak çalışması ve bankacılık mesleğinin gelişmesi, rekabet bir ortamın yaratılması ve haksız rekabetin önlenmesi için gerekli kararları almak/alınmasını sağlamak, uygulamak ve talep etmektir(URL7:18.07.2019).

2.6.9. Türkiye Barolar Birliği

Türkiye’de avukatlar ve barolar 19.3.1969 Kabul Tarihli ve 1136 Numaralı kanun olan “Avukatlık Kanunu” çerçevesinde faaliyette bulunmaktadır. Avukatlık mesleğinin amacı; hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, bütün hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete içerisinde çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır. Avukatlar bu amaç doğrultusunda hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanması için kullanır.

- Yargı organları, emniyet makamları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüsleri, özel ve kamuya ait bankalar, noterler, sigorta şirketleri ve vakıflar avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak zorundadır. Kanunlarındaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu kurumlar avukatın gerek duyduğu bilgi ve belgeleri incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bu belgelerden örnek alınması vekaletname ibrazına bağlıdır. Avukatlık mesleğine kabul edilen adaya, ilgili baro tarafından bir ruhsatname verilir. Avukatlığa kabul, ruhsatnamenin verildiği andan itibaren hüküm ifade eder. Aday böylece avukatlığa kabul edildikten sonra (Avukat) unvanını kullanmak hakkını kazanır. Durum Türkiye Barolar Birliğine bildirilir.
- Aylık ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev, sigortacılık, tacirlik ve esnafılık veya mesleğin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü iş avukatlıkla birleşemez. Avukatlar, yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler (Madde 34).
- Avukat, kendisine teklif olunan işi sebep göstermeden reddedebilir. Reddin, iş sahibine gecikmeden bildirilmesi zorunludur. Görmesi istenilen iş, Türkiye Barolar Birliği tarafından tespit edilen mesleki dayanışma ve düzen gereklerine uygun değilse, Teklifi

reddetmek zorunluluğundadır. Bu zorunluluk, avukatların ortaklarını ve yanlarında çalıştırdıkları avukatları da kapsar (Madde 37).

2.6.10. Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği

2499'nolu Sermaye Piyasası Kanunu'nun 40/D maddesince 2009 yılında Bakanlar Kurulu'nun izni ile kurulmuş kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur.

2.6.11. Türkiye Katılım Bankaları Birliği

Kanun hükümlerince Türkiye'de faaliyet gösteren tüm katılım bankalarının kayıt olmasının zorunlu olduğu bu birlik, daha önceleri "Özel Finans Kurumları Birliği" adı ile anılmaktaydı. 2005 yılında kabul edilen Bankacılık Kanunu'nda özel finansa kurumları tanımı katılım bankacılığı olarak değiştirilmiş ve birliğin adı da Türkiye Katılım Bankaları Birliği olarak düzenlenmiştir (URL8:21.06.2019).

Birliğin başlıca amaçları: birliğe üye olan katılım bankalarının çıkarlarını korumakla birlikte serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet kurallarına bağlı kalarak bankacılık ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak şeklinde sıralanabilir (URL8:21.06.2019).

2.6.12. Türkiye Noterler Birliği

18.1.1972 Kabul Tarihli ve 1512 Numaralı Noterlik Kanunu çerçevesinde faaliyette bulunmaktadır. Noterlik, kamu hizmetidir. Noterler, hukuki olarak güvenliği sağlamak ve oluşan anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirir ve kanunlar ile verilen başka görevleri yaparlar. Asliye ve münferit sulh mahkemesinin bulunduğu her yerde, o mahkemenin yargı çevresindeki Noterlik işlerini yapmak için görevlendirilmiş bir noterlik kurulmaktadır.

Adalet Bakanlığınca, Türkiye Noterler Birliğinin mütalaası alınarak noterlikler; birinci, ikinci ve üçüncü sınıf noterlikler olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Yapılan bu sınıflandırmada, her noterliğin yetki çevresi içinde bulunduğu nüfus, işinin yoğunluğu ve kazandığı para esas alınır. Aynı mahkemeye bağlı noterlikler genellikle aynı sınıfta yer alır. Ayrıca, noterler borsa oyunu oynamak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28'inci maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan anlamda ticaret yapmak, kefil olmak, kendilerine ait olan ücretlerden herhangi bir şekilde indirim yapmak, aracı kullanmak,

reklam ve rekabet niteliğinde bir eylemde bulunmak ve her ne sebeple olursa olsun noterlik ücreti hususunda kendi aralarında sözlü ya da yazılı anlaşma yapmaktan yasaklıdır.

2.6.13. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler 1.6.1989 Kabul Tarihli ve 3568 Numaralı Kanun çerçevesinde faaliyette bulunmaktadır.

Kanunun amacı, işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, “Serbest Muhasebecilik”, “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik” ve “Yeminli Mali Müşavirlik” meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemektir.

Bu kanun hükümlerine göre meslek icrasına hak kazananlara “Serbest Muhasebeci”, “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir”, “Yeminli Mali Müşavir” denir.

Serbest Muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin odaları ayrı ayrı kurulur. Serbest Muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları, bu kanunda yazılı esaslar uyarınca meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, bu mesleklerin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve is sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güvenilir hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadıyla kurulan, tüzelkişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır (Madde 14).

2.6.14. Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği

Kısaltılmış şekli TSPAKB olan Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği, 6260 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile 2001 yılında faaliyete geçmiştir.

100 aracı kurum, 41 banka olmak üzere toplam 142 üyeye sahip olan birliğin; mesleği icra eden kişiler arasındaki haksız rekabetin önlenmesi, bu çatı altında toplanmış çalışanların

meslekleri ile ilgili donanımlarının artırılması ve birbirleri arasındaki dayanışma duygusunun geliştirilmesi, bu birliğin kurulma amacı olan sermaye piyasasının ve aracılık faaliyetlerinin gelişiminin sağlanması ve hep daha iyiye giden bir ivme kazanılması gibi amaçları vardır (TSPAKB Faaliyet Raporu, 2013).

2.6.15. Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği

Ülkemizde ilk olarak yabancılar tarafından kurulan sigortacılık şirketleri, 1900 yılında İstanbul'da bulunan Yangın Sigorta Şirketleri Sendikası adı altında toplanmışlardır. Daha sonra bu sendikal yapı 1916 yılında Türkiye'de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti adını alarak, yayılmış olduğu tabanı daha da genişletmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra çeşitli ad değişimleri yaşayan birlik son olarak 1975 yılında şu anki adı olan Türkiye Sigorta Reasürans Şirketler Birliği adını almıştır. 2012 yılında yapılan 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda gerçekleştirilen değişiklikler sonucunda birliğin çatısı altına Emeklilik Şirketleri de girmiştir. Yaşanan bu değişimlerin sonucu olarak birlik kendi içerisinde bir karar almış ve birliğin logosu değiştirilirken logo ile birlikte "Türkiye Sigortacılar Birliği" ibaresi kullanılmıştır (URL9: 21.05.2019).

2.6.16. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu 18.5.2004 kabul tarihli ve 5174 numaralı kanundur. Bu kanun; 8.3.1950 kabul tarihli ve 5590 numaralı "*Ticaret ve Sanayi Odaları*", "*Ticaret Odaları*", "*Sanayi Odaları*", "*Deniz Ticaret Odaları*", "*Ticaret Borsaları*" ve "*Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği*" kanununun yürürlükten kaldırılmış hükümlerini kapsamaktadır.

Kanunun amacı; Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenlemektir. Bu kanun; Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin Kuruluşlarına, organlarının nitelikleri ve seçim usulleri ile organlık vasfını yitirme hal ve usullerine, görev ve yetkileri ile çalışma usullerine, üyeleri ile olan karşılıklı hak ve yükümlülüklerine, gelir ve harcamaları ile bütçelerine ilişkin esasları kapsar.

Odalar; üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve

halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere mesleki disiplin, ahlak ve dayanışmayı korumak ve bu kanunda yazılı hizmetler ile mevzuatla odalara verilen görevleri yerine getirmek amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.

Odalar, taşınır ve taşınmaz mal almaya, satmaya, inşa, ifraz, tevhit ve rehin etmeye, ödünç para almaya, kamulaştırma yapmaya, sosyal faaliyetleri desteklemeye, özendirmeye, bağış ve yardımlarda bulunmaya, okul ve derslik yapmaya, burs vermeye, bu kanun hükümleri çerçevesinde şirket ve vakıf kurmaya veya kurulu şirketlere ortak olmaya ve benzeri hukuki işlemler yapmaya yetkilidirler.

Ticaret veya Sanayi Odalarının görevlerinden bazıları şunlardır:

- a) Meslek ahlakını, disiplini ve dayanışmayı korumak ve geliştirmek, ticaret ve sanayinin kamu yararına uygun olarak gelişmesine çalışmak,
- b) Ticaret ve sanayiye ilgilendiren bilgi ve haberleri derleyerek ilgililere ulaştırmak. İlgili kanunlar çerçevesinde resmi makamlarca istenecek bilgileri vermek ve özellikle üyelerinin mesleklerini icrada ihtiyaç duyabilecekleri her çeşit bilgiyi, başvuruları durumunda kendilerine vermek veya bunların elde edilmesini kolaylaştırmak, elektronik ticaret ve internet ağları konusunda üyelerine yol gösterecek girişimlerde bulunmak, bu konularda gerekli alt yapıyı kurmak ve işletmek,
- c) Ticaret ve sanayiye ait her türlü incelemeleri yapmak, bölgeleri içindeki iktisadi, ticari ve sınai faaliyetlere ait endeks ve istatistikleri tutmak, başlıca maddelerin piyasa fiyatlarını takip ve kaydetmek ve bunları uygun vasıtalarla yaymak,
- d) Üyeleri tarafından uyulması zorunlu mesleki karar almak,
- e) Yurt içi ve yurt dışı fuar ve sergilere katılmak,
- f) Deniz ticaretinin kamu yararına, milli ulaştırma ve deniz ticareti politikasına uygun şekilde gelişmesine çalışmak,
- g) Deniz ticareti ile ilgili milletlerarası kuruluşlara üye olmak ve delege bulundurmak,

2.7. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Rekabet Anlayışı

Dünya üzerindeki her ülkenin tarihinde ortak çıkarlara sahip kişi ya da grupların kendilerini rekabetten korumaya yönelik eylemleri görülmüştür (Çokgezen, Toksoy

2011:1). Osmanlı Devletinde merkezi devlet aygıtının güçlenmesi ile beraber 15.yüzyılın sonlarında Müslüman ve Gayri Müslim tebaaya hizmet eden 'Lonca' sistemine geçilmiştir. 16. yüzyıldan sonra yerli hammaddeye ikame olarak Anadolu pazarlarına giren Batı sanayisi sebebiyle hammadde sıkıntısı çekilirken, üretilen eşyaya da müşteri bulunamamaktaydı. Yaşanılan bu ekonomik kriz karşısında esnaf birlikleri iki grup ile mücadele etmek zorunda kaldılar. Bir kısmını sermaye sahipleri oluşturuyor, bu kişiler hammadde ticareti yaparak esnafı bağlamaya çalışıyorlar, sermaye - emek bütünlüğünü de bozarak organizasyonu temelden sarsmaya çalışıyorlardı. Diğer bir grup ise kendilerine 1587 yılında çıkarılan bir kanunla esnaflık yapma hakkı verilen askerler ile çift bozarak şehre inen köylülerdir. Sermaye sahipleri diye adlandırdığımız ilk grup şüphesiz ki üretici-tüketici ilişkilerinde bu köylü gruplarını da kullanmışlardır. Ahi ahlaki ilkelerine hiç benzemeyen bu tür davranışlar sistemin kaderini değiştirerek örgütün tarih sahnesinden çekilmesine sebep olmuştur (Şimşek, 2002:47-49).

Yaşanan sosyo-ekonomik değişiklikler; Osmanlı imparatorluğunda devletin zayıflaması, devlet desteğinin gitgide azalması, iktisadi dengelerin bozulması, sermaye bulunamaması, sanayileşme sürecine uyum sağlanamaması, yoğun ithalat, artan vergi, ahiliğin zayıflaması ve çökmesine sebep oldu. Böylelikle iş ahlakı giderek bozuldu. Bu dönemden sonra da devlet eliyle "*Gedik*" sistemi uygulamasına geçildi (Akgemci, Özgener51). 18.Yüzyıl başlarında Osmanlı topraklarının genişlemesi ve nüfusun artması neticesinde Gedik yapılmasına karar verildi. Ancak 20. Yüzyıl başlarında Rekabetin sürdürülebilirliği uygulamasında çıkan sorunla neticesinde gedikler resmen lağvedildi. Ancak Osmanlı topraklarının genişlemesi ve nüfusun artması ile 18. yüzyıl başlarından itibaren tekel ve imtiyaz elde etme gerekçesiyle gedik yapılması ortaya çıktı.20. yüzyıl başlarında ise resmen lağvedildi (Çokgezen, Toksoy 2011).

Rekabet, meslek kuruluşlarının oda ve dernek tipi örgütlenme modelleri arasında 1983 sonrasında arttı. 1980 sonrası Türkiye'sinde, satın alma, iktidar, erk gibi kavramlar öne çıktı. Özellikle sermaye yoğun çalışan kesim ile emek yoğun kesim arasında ayrışma ortaya çıktı. Sermaye yoğun meslek kuruluşları yönetimin gözdesi olurken, emek yoğun meslek kuruluşları muhalifin örgütlendirdikleri odalar olarak ortaya çıktı (Şen, 2005).

2.8. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarına Üyelik Konusunda Dünya'daki Farklı Uygulamalar

Ülkemizde görülmemekle birlikte batı toplumlarında, profesyonel meslekler ile serbest pazar arasındaki ilişkinin daima ilgi çekmesinin en önemli nedeni meselenin karmaşıklığıdır. Bu karmaşıklık ise kanunun iktisat, sosyal hukuk teorisi, anayasa hukuku gibi disiplinlerle ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Dünyada farklı ülkelerde uygulanan Ticaret ve Sanayii odalarının yapılanmalarına ilişkin 4 model hukuk sistemi bulunmaktadır. Bunlar (URL10:20.07.2019);

- AngloSakson Hukuk Sistemi (CommonLaw): Bu hukuk sistemi genellikle İngiliz sömürgesi ülkelerinde veya daha önceden İngiliz sömürgesi olan devletler kullanmaktadır.
- Kıta Avrupası Hukuk Sistemi: Dünyada en yaygın kullanılan sistem olan Kıta Avrupası Hukuk Sistemi, Dünya da yaklaşık olarak 94 ülkede uygulanmaktadır. Hukuken bağlayıcılığı olan bir sistemdir.
- İslam Hukuku Sistemi (Fıkıh): İslam ülkelerinde yaygın olarak kullanılan hukuk sistemi İslami inanç ve ilkelere bağlı olarak insanlar arasındaki münasebetleri düzenleyen ve hayatı düzenleyici ilkeleri kapsayan bir hukuk sistemidir.
- Sosyalizm Hukuk Sistemi: Ekonomik koşullara dayalı olarak özellikle mülkiyet hakkını bireylere değil toplama ait olması ve kişiler arasındaki özel hukuktan çok toplumun çıkarlarını düzenleyen bir hukuk sistemidir.

Türkiye, Kıta Avrupa'sı modelini tercih ederek, ticaret odalarını idari teşkilatlanmanın bir parçası olarak konumlandırmıştır. Doktrinde, kamu kurumu niteliğinde olma kavramı içerdiği belirsizlikten dolayı eleştirilmektedir. Anayasa Koyucunun tanımıyla meslek örgütlerine kamu hukuku alanında bir rol vermek istendiği anlaşılır. Ancak, diğer yandan meslek odalarına merkezi idare karşılığında geniş bir özerklik verilerek devletle olan ilişkileri dengelenmeye çalışılmıştır. İngiltere'nin "*CommonLaw*" geleneğinden gelen bir ülke olarak Anglo-Sakson modelini tatbik etmesi ve üyeliğin gönüllülük esasına dayanması örneğinde olduğu gibi. Türkiye'nin, Kıta Avrupası hukuk ailesinin bir üyesi olarak, ticaret odalarının yapılarının belirlenmesinde, tutarlı bir biçimde Kıta Avrupası modelini tercih ettiğini söylemek yanlış bir tespit olmayacaktır (Aslan, 2013:1239).

Dünyanın çeşitli yerlerinde de meslek odaları birlik olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunlardan bir tanesi de Amerika'daki ISACA - Information SistemAuditand Control Association- Bilgi Sistemleri Denetim ve Kontrol Birliğidir. Bağımsız, kar amacı

gütmeyen ISACA, bilgi sistemleri için, dünya çapında kabul görmüş endüstri lideri; bilgi ve uygulamaların geliştirilmesi, benimsenmesi ve kullanılmasına katılmaktadır (URL11:26.05.2019).

Avrupa Birliği Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği 47 üye birlik, 2000 bölgesel ve lokal Ticaret ve Sanayi odası ile 20.000.000 üye işletme, bunların %93 küçük ve orta ölçekli işletme ve bunlardan çalışan 120.000.000 işçiye hizmet vererek işletmelerin faaliyet gösterdiği genel koşulları iyileştirmek, AB içindeki ve dışındaki pazarlara erişimi kolaylaştırmak adına insan, finansal kaynak ve doğal kaynakların kullanılabilirliğini sağlamak için çaba göstermektedir. Avrupa Ticaret ve Sanayi odaları birliği, AB içinde ve diğer ülkelere pazarlama erişimini kolaylaştırmak, mali ve doğal kaynakların kullanılabilirliğini sağlamak için, işletmelerin faaliyet gösterdikleri genel koşulları iyileştirmeye çaba göstermektedir. Üyeleri ile düzenli istişareye dayanarak Avrupa kurumlarında, Avrupa iş çıkarlarını temsil etmektedir. Eurochambres-Avrupa Ticaret ve Sanayii Odaları birliği AB destekli projelerin çoğunu, AB ve üçüncü dünya ülkeleri arasındaki iş ilişkileri girişimciliğini teşvik etmeye odaklıdır (URL12: 07.06.2019).

Fallon ve Brown (2000:19-27)'de belirttiğine göre özellikle farklı nitelik taşıyan İngiliz, Fransız ve Alman oda sistemleri; Avrupa'da ve diğer bütün ülkelerde bölgesel ve mahalli anlamda ticaret ve sanayii odaları bulunmakta olup, her ülke kendi içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Tablo 7'de İngiltere, Fransa ve Almanya'daki oda sistemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar gösterilmiştir.

Tablo-8: Oda Sistemleri Arasındaki Benzerlikler Ve Farklılıklar

Yapısal Yönler	İngiltere	Fransa ve Almanya
Yasal Statü	Özel Hukuk	Kamu Hukuku
Üyelik	Gönüllü	Zorunlu
İş kapsamı	Tamamlandı	Tamamlanmadı
Finansman	Yasal olmayan	Büyük ölçüde yasal
Örgütsel büyüklük	Genellikle küçük	Genellikle büyük
Kalite kontrol	Gönüllü akreditasyon	Kamu kontrolü
Durum ve tanıma	Tipik olarak düşük	Yüksek
Ulusal network	Eksik	Tüm alanlar
Lokal çalışmalar	Olası	Hayır
Yasal görev	Olası	Hayır

Temsilci ve özerk görevler	Evet	Evet
İş tavsiyesi ve bilgiler	Evet	Evet
Temsilcilik rolü	Kapsamlı olarak sınırlı	Önemli
Yerel ekonomideki kalkınma rolü	Küçük	Büyük

Kaynak:FallonG. And R. B. Brown. (2000), Does Britain NeedPublicLawStatusChambers Of Commerce? Europen Business Rewiew Volume12 Number pp:19-27.

Bütün bunların yanı sıra her ülkede bölgesel ve mahalli olarak faaliyet göstermekte olan Ticaret Odaları, Avrupa'daki faaliyetlerini birbirleri ile entegre edebilmeleri için merkezi Brüksel'de bulunan Eurochambres-Avrupa ticaret ve sanayi odalar birliği 1958 yılında kurulmuş, faaliyetlerine 46 üyesi 1700 bölgesel ve yerel odalar ile network ağı oluşturarak Avrupa'da 20 milyondan fazla işletmeye hizmet verip desteklemektedir. Bu işletmelerin %93'den fazlası Kobi işletmeleri olup, 120 milyon oda üyesi bu hizmetlerden yararlanmaktadır.

Dünya'daki farklı uygulama alanlarını da incelediğimizde meslek odaları ve bir alt kolu niteliği taşıyan mesleki lisanslama hakkında yabancı kaynaklardan da edindiğimiz bilgiler ışığında genel bir açıklama yapmak gerekirse; Rekabet düzeyinde; ulusun ekonomik çıkarları da göz önünde bulundurulduğunda belirli bir ekonomik düzenin sağlanması için lisanslamanın ve sertifikasyonun olması gerektiğini savunan görüşler bulunmaktadır.

Tablo 8'den de anlaşılacağı üzere; İngiltere gibi Commonwealth(İngiliz Milletler Topluluğu) ülkeler için gönüllü üyelik uygulanmaktadır.Ancak bu durum mesleki lisanslama ihtiyacı ülkelerin ekonomik seviyelerinin yükselmesi ile birlikte gerekli olmuştur. Bu sebeptendir ki Kamu Kurumları da bu konuda düzenlemeler yapmaktadırlar. Ruhsatlandırma ve Belgelendirmenin önemi Dünya'da giderek artmaktadır. Mesleki lisanslama 60 yıl öncesinde yüzde 4 veya yüzde 5 iken günümüzde yüzde 25 seviyelerine ulaşmış ve oldukça önemli hale gelmiştir. Ülkelerin ekonomik anlamda refah seviyesi yükseldikçe kaliteli hizmet sunumunda da buna bağlı olarak beklenti de artmaktadır. Bu anlamda meslek odaları da kendi bünyesinde mesleki lisanslama çalışmaları yapmaktadır. Mesleki anlamda uzmanlaşma alanında komisyonlar kurarak eğitimler, kurslar gibi destekleyici faaliyetler gerek özel kuruluşlar gerek kamu kuruluşları tarafından yapılmaktadır.

20.yüzyılda Amerika'da Mesleki Lisanslama konusunda bir patlama yaşanmıştır. 60 yıl öncesinde mesleki lisanslama yüzde 4 veya yüzde 5 iken günümüzde yüzde 25'lere

ulaşmıştır. Mesleki Lisanslama artık ulusun ekonomik düzenlemesinin temel biçimleri olarak gereklilik haline gelmiştir (Larkin, 2017:204). İngiltere'de mesleki lisanslama ABD'ye benzer oranda artmaktadır. Mesleki lisanslamaya yönelik İngiltere yaklaşımı, Avusturalya ve Kanada gibi diğer Commonwealth ülkeleriyle birçok özelliği paylaşır (Kleiner, 2017:35).

Morris M. Kleiner ve Alan B. Krueger tarafından Kurumsal Lisanslamanın yaygınlığı ve etkileri konusunda çalışma yapılarak *“daha yüksek eğitim seviyesine sahip kişilerin ruhsat gerektiren işlerde çalışma olasılıkları daha yüksektir”* denilmektedir (Kleiner ve Krueger, 2010:680).

Görevlerinin korunmasını kapsayan lisanslama, bireylerin bir mesleğe girmelerini kısıtlamaz. Ancak yasal olarak bu mesleğin bir parçası olarak gerçekleştirilmelerine izin verilen faaliyetlere sınırlar koyar. Örneğin; Lisanssız bir elektrik teknisyeni birçok elektrik tesisatı gerçekleştirebilir, ancak lisanslı bir elektrik teknisyeni bu tesisleri denetlemeli ve güvenilirliklerini sertifikalandırmalıdır. Düzenleme ayrıca, Lisansın bir meslek kuruluşu tarafından mı yoksa bir devlet kuruluşu tarafından mı verildiğine ve ayrıca lisansın yerel olarak mı verildiğine veya devlet düzeyinde mi yoksa ulusal düzeyde mi alındığına bağlı olarak değişmektedir.

Bir başka örnekte ise; İngiltere'deki düzenleyici kurumlar herhangi bir devlet kolundan bağımsızdır ancak mesleki düzenleme konularını gözden geçirirken devlet daireleri ile yakın bir şekilde çalışmaktadır. Bu bilgiler göz önüne alındığında İngiltere'deki mesleki lisans Sertifikalandırma ve tescil olarak 2 gruba ayrılmaktadır.

Mesleki lisanslama ABD'de de büyük ölçüde büyümektedir. II.Dünya savaşının sona ermesinden bu yana mesleki lisans gelişmiş ve dünyadaki en hızlı büyüyen iş gücü piyasası kurumlarından biri olmuştur. Ekonomi literatüründe lisanslamanın ücret belirleme, çalışanların iş bulma hızını, emekli aylığı ve sağlık yardımlarını ve fiyatları etkileyebileceği öne sürülmektedir. Ancak, meslek lisanslama, lisanslıların ücretlerini ve faydalarını artırmaktadır.

Mesleki Ruhsatlandırmanın ücret avantajları temel olarak gelirleri yüksek olan bireyler arasında yoğunlaşmıştır. Kanıtlar mesleki lisanslamanın hareketliliği engelleyebileceğini ve işçilerin diğer bölgelerdeki iş fırsatlarından yararlanmalarını zorlaştıracağını göstermektedir. Ayrıca mesleki lisanslamanın birçok alanda sunulan hizmetlerinin

kalitesini artırdığı ancak fiyatları yükselttiği ve ekonomik verimi sınırladığına dair bir kanıt yoktur. Bu nedenle hükümetler yani lisanslama kurallarından önce maliyet-fayda analizleri yapmalı, uygulayıcıların ekonomik yaptırımlar almadan sınırları geçmelerine izin vermeli ve belirli mesleklerle ilgili düzenlemeleri azaltmalıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi mesleki lisanslama ABD'ye özgü değildir. 2015 yılında AB ülkesinden toplanan bilgilere dayanarak, AB'deki 310 milyon işçinin yüzde 14 ile yüzde 33'ü mesleki lisanslamaya tabidir ve toplam tahmin yüzde 22' dir. Bu tahminler genellikle ABD'de yüzde 30'un altında olan tahmini paydan daha düşüktür. ABD'de olduğu gibi mesleki lisansların kapsamı AB'de büyük ölçüde değişmektedir. Bir yandan Danimarka, Letonya ve İsveç'in hepsinde mesleki lisans alma oranları yüzde 15'tir. Diğer yandan iş gücünün en az yüzde 30'unun lisans aldığı Almanya ve Hırvatistan gibi diğer ülkelerde düzenleme daha yaygın kullanılmaktadır (Kleiner, 2017:38).

İngiltere sistemi, çoğu şemsiye örgütü olan İngiliz Ticaret Odaları (BCC) ile birbirine bağlanan, 174 yerel Ticaret Odası ağından oluşmaktadır. Bu yapının resmi bir bölgesel boyutu yoktur. İngiltere odalarının kapsadığı coğrafi bölge, şehir ve kasabalardan ilçelere veya daha geniş alanlara kadar büyük ölçüde değişmektedir. Birleşik Krallık oda sistemi de şu anda karakter olarak heterojendir ve bağımsız Odaların ve CCTE'lerin karışık bir ekonomisini içermektedir.

Fransız Oda sistemi, ülke genelinde standardize edilmiştir ve güçlü bir bölgesel boyuta sahip üç katmanlı bir yapıya bölünmüştür. Piramidin temelinde 161 yerel Ticaret Odası ağı bulunuyor. İkinci aşamada, yerel Odaları ve hükümeti bölgesel düzeyde birbirine bağlayan 21 bölgesel Ticaret ve Sanayi Odası bulunmaktadır. Sistemin tepesinde, ulusal bir şemsiye örgütü, Fransız Ticaret ve Sanayi Odaları Meclisi (ACFCI) yer almaktadır.

Alman Oda sistemi ise, ulusal bazda standardize edilmiştir. Alman Odaları nispeten az sayıda ve ulusal ağ ile şu anda 83 yerel odadan oluşmaktadır. Hepsi, ikinci bir bölgesel Bölge katmanı olmamasına rağmen, Devlet hükümeti ve bakanlıkları ile sürekli temastan yararlanmaktadır. Aynı zamanda bu odaların tamamı ulusal bir şemsiye organizasyonu olan Deutsche Industrie ve Handelstaga (DIHT) kurumuna bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Anlaşılmaktadır ki; Alman Fransız ve İngiliz sistemleri arasında özel hukuk ve kamu hukuku açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar;

Oda üyeliği konusunda, Fransız ve Alman katılımcılar, zorunlu üyeliğin bir dizi fayda sağladığını, Odaların iş temsilcilerini ve meşruiyetlerini geliştirmelerini sağlayarak, mali güçlerini teşvik etmelerini ve daha geniş bir yelpazede teklif verebildiklerini, hizmet kalitesinin arttığını belirtmişlerdir. Bunun yanında yerel ekonomik çıkarların dengeli temsili, yerel işletmenin sesi olarak meşruiyet, üyelerin isteklerine cevap verme, devletle ilişkileri güçlendirme, iyileştirilmiş lobicilik gücü, ileriye dönük planlama dahil olmak üzere bir dizi özel avantaj tanımlanmıştır.

Türkiye’de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına üyelik zorunludur. Bu kuruluşlara üye olmadan bir mesleğin yapılması mümkün değildir. Meslek kuruluşuna üye olmadan mesleği icra etmek tüm meslek kuruluşlarında meslekten men cezasını gerektirir (Çaha, 2012:97-105). Örneğin bir doktor tabipler odasına, bir avukat baroya kayıt olmadan çalışamaz. Meslek odalarında bulunan zorunlu üyelik esaslı bu kuruluşları sendikalar, meslek dernekleri ve benzeri diğer örgütlerden ayırır. Sendikalara ve meslek derneklerine üyelik isteğe bağlı şekilde uygulanmaktadır.

Mesleki açıdan bakıldığında zorunlu üyelik tek başına bir sorun olarak görülmeyebilir. Meslek üzerinden aidiyet, kimlik ve disiplin kazandırmak gibi olumlu yanları bulunmaktadır. Sıkı disiplin ve denetim meslek ve meslek mensuplarına toplum nezdinde belli bir güven ve itibar sağlar. Bu açıdan bakıldığında, hem tüketiciler hem de meslek mensupları için bazı yararları olduğu tartışmasızdır. Böyle olmakla beraber, meslek kuruluşlarına zorunlu üyelik sıkça eleştirilen bir husus olmaktadır. Bu eleştiri noktalarından bazıları kısaca şöyledir:

Türkiye’de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, daha önce değinildiği gibi, bir istisnası dışında, tekel konumundadırlar. Yani, herhangi bir meslek alanında yetkili olarak, turist rehberliği mesleği hariç tek bir meslek kuruluşu ve bunun üst kuruluşu kurulabilmektedir. Bu durumda bütün meslek mensuplarının tek bir kuruluşa üye olmaya zorlanması, tercih hakkının bulunmaması, beğenmediği kuruluştan ayrılma imkânının olmaması demokratik açıdan uygun değildir. Bu durum, özellikle bu kuruluşların “yarı sivil toplum kuruluşu” olarak yaptıkları faaliyetler bakımından önemli tartışmalar yaratmaktadır. Yine bu yapı, bu kuruluşların yönetimleri, seçimler ve üyelerle ilgili işlemler, yaptırımlar bakımından da sorunlar doğurmaktadır.

Türkiye'de Zorunlu üyelik ile ilgili diğer bir sorun kamu personelinin üye olma zorunluluğunun bulunmamasıdır. Bu durum meslek mensupları arasında eşitsizliğe neden olmaktadır. Özellikle üyeler için meslek kuruluşlarına üyelik zorunluluğu ve buna bağlı olarak aidat yatırma mükellefiyeti bulunurken, kamu personelinin üyeliğinin isteğe bağlı olması eleştirilmektedir.

Zorunlu üyeliği sorun haline getiren belki de en önemli olgularda biri, yukarıda da belirtildiği gibi, meslek kuruluşlarının yarı resmi-yarı sivil kuruluşlar olmalarına rağmen, özellikle siyasi niteliği ağır basan ve toplumda farklı kesimlerce taraftar veya muhalif olunan konularda ve eylemlerde, meslek mensuplarının hepsi aynı görüşteymişçesine blok halinde yer almalarıdır. Oysa zorunlu üyeliğin olduğu bir yapıda, bir meslek kuruluşunun tüm üyelerinin aynı siyasi görüşte olduklarını söylemek ve aynı eylemde bulunmasını beklemek gerçekçi değildir. Bu sebeple, milyonlarca üyeye sahip olan bir meslek kuruluşunun herhangi bir olay karşısındaki tavrının bütün üyelerin değil, ancak o kuruluşunun yönetiminin tavrı olduğu açıktır. Yönetimin tüm üyeleri temsil yetkisini haiz olduğu söylenebilirse de, daha önce bahsedildiği gibi, bu kuruluşların yönetimlerinin seçim usulleri ve seçimlere katılım oranları da tartışılmaktadır.

Dünyada yerel ekonomik çıkarların dengeli temsili, yerel işletmenin sesi olarak meşruiyet, üyelerin isteklerine cevap verme, devletle ilişkileri güçlendirme, iyileştirilmiş lobicilik gücü, ileriye dönük planlama dahil olmak üzere bir dizi özel avantaj tanımı ve bunu benimseyen ülkeler olmasına rağmen rekabeti kısıtlayıcı olması, belli bir çıkar grubunun sesi olması, özerklik alanının daralması gibi olgulardan kaynaklı olarak bu durumu çok da benimsemeyen ve taraf olmayan ülkeler de bulunmaktadır. Gönüllülük, zorunluluk meselesi ülkemizde yasa ile sınırlandırılmıştır ve bu anlamda düzenleme gerektiren hususlar bulunmaktadır. Örneğin bir meslek mensubu odaya üye olmak zorunda iken kamu çalışanlarında böyle bir zorunluluk aranmaması mesleki lisanslamanın yani belgelendirme ve ruhsatlandırmanın herkese eşit olarak yapılması gerekliliğini açıkça ortaya çıkarmaktadır. Meslek odaları yarı resmi yarı sivil kuruluşlar olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Sivil Toplum Kuruluşu olmamakla birlikte bir devlet kurumu da değildirler. Ancak bir devlet çatısı altında faaliyet gösteren kurumların yine devlet eliyle ve devlet desteği ile mesleki lisanslama için çalışmalar yürütmektedirler. Bu sebeptir ki bir meslek mensubunun o mesleği aldığı eğitim ve mesleki tecrübe ile icra etmesi mümkündür ancak sosyal ve ekonomik anlamda rekabet edebilirlik seviyesine ulaşabilmesi için

Türkiye'de meslek odalarına üyelik konusu yasa ile düzenlenmiştir. Türkiye'nin kıta Avrupası modeline haiz olduğuna Dünya ile karşılaştırma yaparak değinmiştik. Dolayısıyla hukuki bağlayıcılığı olan bu sistemde ne tam bir devlet eliyle yönetilme söz konusudur ne de tam bir özerklik verilmiştir. Mesleği, meslek mensuplarını korumaya yönelik olarak geliştirilen bu hukuk sistemi içinde de Dünyada da meslek odalarına üyelik yanında mesleki lisanslamaya da önem verilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA ECZACILAR ODASI ÜYESİ ECZACILARLA YAPILAN ARAŞTIRMA

3.1. Türkiye’de Eczacı ve Eczacılık

Anadolu'da bilinen ilk eczaneler Selçuklular döneminde hastanelerde açılmıştır.1206 yılında Kayseri’de “Gevher Nesibe Sultan Şifahanesi” ilk eczane olarak kabul edilmektedir (Altıntaş, 2009:19-38).

Hastane eczaneleri ilaç sağlama ve ilaç hazırlama sorumluluğunu üstüne alan uzmanlardaydı. Hastane vakıf adları, görevleri, nitelikleri ve ücretleri hakkında bilgi tutulmaktaydı. Bursa Darül Şifa Vakfı (1400), ilaç hazırlama çalışmalarlarıyla ilgili bu hastanede şerbetan, şerbetiyan ve şuşbayan olmak üzere üç başlık almıştır. Fatih (1470), Süleymaniye (1555) ve Edirne (1486) Darüşşifaların temelinde uyuşturucu veren insanlara Asshab, Şerbetçi, Edviyeküp gibi meslek isimleri kayıtlıdır. Bu insanlar isimlerini, yaptıkları ilacın türüne veya üzerinde çalıştıkları işe göre alırlar. Başka bir söyleyişle, uyuşturucu hazırlayan kişiler arasında bir uzmanlaşma vardır. Süleymaniye Darüşşifası'nın kuruluşunda ilaçların inşası, korunması ve satın alınması gibi nedenlerin yer aldığı görülmektedir. 1850’den önce, İstanbul'daki eczacılık genel olarak bir eczacı için gerekli bilgiye sahip olmayıp uygulayıcılar tarafından yapılmaktaydı. O günlerde Askeri Tıp Akademisi’nde öğrenciler yetiştirilmiş olsa bile bu ordunun ihtiyacını anca giderebildiği için eczanelerde yine usta-çırak ilişkisine göre eczacı yetiştirilmekteydi (Altıntaş, 2009:20-38).

1852’den sonra eczacılık ustası sayısı giderek artmış ve hatta eczacılar hekimlik yapmaya başlamışlar. Daha o zamanlarda gece eczaneler çalışmıyordu ve ilaç fiyatları da yüksektir. O zamanlarda eczaneler reçete giriş bölümü ve drog denen iki bölümden oluşuyordu. İki bölüm arasında küçük bir pencere olurdu ve buradan iletişim sağlanırdı. Bu pencereden reçete ile iletildi ve yapılan ilaçlar bu pencereden alınmaktadır (Hintoğlu, 1988:8-9).

Osmanlı döneminde Türk ve Müslüman eczacı sayısının az olmasının sebebi mesleği öğrenmek için gidecek bir eczane bulamaması ve eczacılığın meslek seçmedeki zorluklardı. Bu yüzden o zamanlarda eczacıların çoğunu gayrimüslimler oluşturuyordu. Asker Tıp okulundan Müslüman öğrenciler mezun olsa da onlar orduya gönderiliyor

eczaneleri ise yine gayri Müslimler işletiyordu. Türk eczacılar 1888' den beri özel eczane açmaya başladılar (Kayaalp, 2004:32).

Cumhuriyetin ilk zamanlarında eczacılar yalnızca büyük şehirlerde toplanmış ve bazı illerde eczane bulunmamaktadır. 1924'te İstanbul'da 300 eczane olması sebebiyle duruma bir çözüm getirebilmek, eczacılar ve eczaneleri mali olarak güçlendirmek ve onları halk sağlığına yardımcı kurumlar yapabilmek için 1927'de "964 Sayılı Eczacılar ve Eczacılar Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. Kanununun 18. ve 23. maddeleri gereği 8 Mayıs 1928 tarihinde İstanbul'daki 90 tane eczane kapatılmış ve 17 tane eczanenin de yeri değiştirilmiştir. Bununla birlikte, Kanun beklenen sonuçları vermemiş ve Anadolu'da açılan eczanelerin sayısı yetersiz kalmıştır. 1940'a gelindiğinde, ülkede 465 eczane bulunmaktaydı. Bu eczanelerin 134 tanesi İstanbul'da 331'i ise Anadolu'da faaliyet gösteriyordu (Karayaman, 2008:121).

3.1.1. Osmanlı Döneminde Eczacı ve Eczacılık Hizmetleri

Osmanlı eczanelerinde galenik ilaçların yapıldığı ve satıldığı biliniyor, eczanelerde havan ile yapılan ilaçlar özel kavanoz ve cam şişelerde muhafaza ediliyordu. Bunların yanında Avrupa' dan hazır olarak getirdikleri ilaçların da olduğu biliniyordu. (Baytop, 1997:12-15).

Osmanlı Dönemi'nde ilk eczanenin 1757 yılında açılmış olması hesaba katıldığında ilaç yapımının ve ilaç satışının olduğu sonucuna varılabilir. Osmanlı döneminde ilk eczanenin açılışından 19. yüzyılın ortalarına kadar ithal yolla gelen ilaçların varlığının yanında pazardaki ilaçların çoğunluğu eczane laboratuvarlarında üretilen majistral ilaçlardan oluşmaktaydı (Uğurlu, 2008).

1900'lü yıllarda "Osmanlı Komprime Laboratuvarı" ilk üretim tesisi kurulmuştur (Turan, 2007: 19; Sarıkaya, 2017: 12). Bu gelişme Türk ilaç endüstrisinde eczanelerin kısıtlı üretim sürecinden laboratuvar dönemine geçişi noktasında önemli bir adım olarak değerlendirilebilir (Baylav,1968: 239 akt. Demir, 2018:37-40). 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk eczacıları tarafından yerli müstahzar üretimine geçilmiştir (Uğurlu, 2008). İlk Türk müstahzar ilaç, Ethem Pertev Bey tarafından 1895 yılında ruhsatı alınan ve kendi ilaç yapım tesisinde ürettiği "Pertev Şurubu" olmuştur (Baytop, 1985: 143 akt. Turan, 2007: 19). Ecz. Ethem Pertev ve Ecz. Mehmet Kazım'ın işbirliği sonucunda 1900'lü yıllarda "Osmanlı Komprime Laboratuvarı" ilk üretim tesisi kurulmuştur (Turan,

2007: 19 ve Sarıkaya, 2017: 12). Bu gelişme Türk ilaç endüstrisinde eczanelerin kısıtlı üretim sürecinden laboratuvar dönemine geçişi noktasında önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Osmanlı'da yerli ilacın sanayileşme süreci bu şekilde başlamıştır. Bu gelişmeler daha sonra Balkan ve Birinci Dünya Savaşları esnasında ülkenin ve özellikle ordunun ilaç ihtiyacını karşılama anlamında da değerlidir (Baylav, 1968: 239, akt. Demir, 2018:37-40).

3.1.2. Cumhuriyet Döneminde Eczacı ve Eczacılık Hizmetleri

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde diğer alanlarda olduğu gibi eczacılık alanındaki ilk icraatların kanuni düzenlemelerle başladığı görülmektedir. Yapılan önemli düzenlemeler;

- 1928 yılında yayımlanan ve halen de yürürlükte olan 1262 sayılı “İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu
- 1953 yılında yayımlanan 6197 sayılı “Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunu
- 1954 yılında yayımlanan “Müstahzar İmalathaneleri Talimatnamesi
- 1956 yılında yayınlanan 6643 sayılı “Türk Eczacıları Birliği Kanunu.

Yapılan bu düzenlemelerle eczacılık devlet kontrolü altına alınmış olup eczacıların sorumlulukları, görevleri ve sınırlılıkları kanunlarla belirlenmiş, eczan açma ve diğer işlemler belirli bir kurallara bağlanmış, eczacılık resmi anlamda kuralları belli bir meslek olarak tanımlanmıştır. Eczacılık kanunlarla güvence altına alınmış, diğer mesleklerden ayrılıp ilaç ile uğraşan tek meslek olarak kabul edilmiştir.

Türkiye’de 1950’li yıllar eczacılık için dönüm noktası olmuştur. Özellikle 1954 tarihli “Müstahzar İmalathaneleri Talimatnamesi” gereğince eczanelerde ilaç üretiminin yasaklanması (Turan, 2007:21), artan müstahzar ilaçların etkisi ve müstahzar ilaca talebin artması ile bilime dayalı sanat icra eden ilaç üreten eczaneler ticari bir kuruma dönüşmüşlerdir (Güven,2016: 28). Bu gelişme ile ilaç üretilen yerle olan eczaneler sadece ilaç satan kurumlara dönmeye başlamıştır.

Ülkemizde de eczacılık Türkiye’de 2008 yılında yayımlanan Sağlık Uygulama Tebliği (SUT)’nde basamaklandırılmayan sağlık hizmeti sunucusu olarak tanımlanan eczaneler (27012 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete, 2008, md.2.4/a) , 2009 yılı resmi gazetede yayımlanan değişiklik ile birinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlanmıştır (27125

sayılı Resmi Gazete, 2009). Böylece eczacıların sunduğu hizmet birinci basamak sağlık hizmeti olarak tanımlanmış ve eczacılara sağlık sistemi içerisinde önemli sorumluluklar verilmiştir.

3.1.3. Günümüzde Eczacı ve Eczacılık Hizmetleri

1953 tarihli ve 6197 Sayılı “Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun” ile belirlenen eczacı; ilaç ve hammadde temininde, çeşitli ilaç çözümlenmelerinde, ilacı tanıma ve kalitelendirme, ilaç dağıtımını ve hastalara ulaştırılması, ilaç kullanımı, gözetimi ve denetiminde teknik olarak, tam yetkili görev alan sağlık personelidir. Görev tanımında ise aşağıdaki maddeler yer almaktadır (Alaca, 2018: 23);

- Doktor ve diğer sağlık görevlileri tarafından yazılan reçeteleri alır, hastaların ilaç geçmişini kontrol eder, ilaçları hazırlarken uygun doz ve uygulama yöntemlerini tanımlarlar, hekim ve hastalara bilgi ve danışmanlık hizmeti verirler,
- Kanuni ve mesleki yükümlülüklerini yerine getirmek adına reçete dosyaları tutar, uyuşturucu, zehir ve bağımlılık yapan ilaçlarla ilgili kayıtları düzenler,
- Aşı, serum ve diğer ilaçların bozulma ihtimaline karşı önlemler alır ve depolanmasını sağlar,
- Hastalara genel sağlık durumlarıyla ilgili danışmanlık yapar, reçetesiz ilaçlarla teşhis ve tedavi yardımı sağlar,
- Eczacılık, kozmetik ve kimyasal ürünlerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için araştırmalar yürütür, üretim teknikleri ve ilaç içerikleriyle ilgili kimyacılar ve diğer profesyoneller ile görüşür (Karayaman 2008: 121).

Dünya'da da eczacılık ile ilgili Dünya Sağlık örgütü dışında bir sivil toplum kuruluşu olarak çalışan Uluslararası İlaç Federasyonu (FIP) da eczacılık mesleği alanında hizmet vermektedir.

Uluslararası İlaç Federasyonu (FIP), eczane, eczacılık bilimleri ve eczacılık eğitimini temsil eden küresel bir organdır. 144 ulusal organizasyonu, akademik kurumsal üyeleri ve bireysel üyeleri sayesinde, dünya genelinde dört milyondan fazla eczacı, eczacılık bilimcisi ve farmasötik eğitimciyi temsil etmektedir. Eczacılık mesleğini desteklemek için 1912 yılında kurulan FIP, merkezi Hollanda'da bulunan bir sivil toplum kuruluşudur. Ortaklıklar ve kapsamlı eczacılık ve eczacılık bilimleri ağı aracılığıyla, eczane mesleğinin gelişimini, pratik ve ortaya çıkan bilimsel yeniliklerle ve dünyanın sağlık hizmeti gereksinimlerini ve

beklentilerini karşılamak için eczane işgücünü geliştirerek desteklemeye çalışmaktadır. Küresel düzeyde eczane lideri, FIP, küresel düzeyde eczane lideri olarak tanınmaktadır. Varlığını eczacılık ve eczacılık bilimleri içinde genişletmeye ve dünyanın önde gelen sağlık örgütü, (WHO)Dünya Sağlık Örgütü ile 1948 den bu yana resmi ilişkide olan bir sivil toplum kuruluşu olarak, politika belirleme, eğitim ve bilim kurumlarını etkilemeye devam etmektedir (URL13:27.07.2019).

3.2. Konya Eczacılar Odası

25 Ocak 1956 yılında 6643 Sayılı Türk Eczacılar Birliği Kanununun kabul edilmesi ve 9233 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanmıştır. Bu Kanunun geçici maddesi uyarınca yayın tarihinden itibaren 2 ay içinde meslek ile ilgili cemiyetler genel kurullarını toplayarak ilk büyük kongre için beşer temsilci seçerler. İlk Büyük Kongre'de kanunun yayınlandığı tarihten sonra 4 ay içinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının davetiyle Ankara'da toplanarak Merkez Heyeti, Yüksek Haysiyet Divanı üyelerini ve Denetçileri seçilmektedir.

Bu maddenin uygulanmaya konulması ile birlikte ilk Büyük Kongre Ankara'da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Konferans Salonunda Bakan Dr. Nafiz KÖREZ Başkanlığında 21 Mayıs 1956 tarihinde toplanarak Türkiye Eczacılar birliği kurulmuştur.

Türkiye Eczacılar birliğinin kurulmasıyla birlikte 1956 yılında eczacı Dr. Adil KARAAĞAÇ başkanlığında Konya Ticaret odası kurularak göreve başlamıştır.

Konya Eczacılar Odası geçmişteki bilgi tecrübe ve sosyal birikimlerini geleceğe taşıyarak ilaç sektöründe gelişim ve değişimleri takip ederek küreselleşen dünyada eczacılık sektöründe yaşanan gelişmelere yakından takip etmektedir (Konya Eczacılar Odası Faaliyet Raporu: 2018:5).

Konya Eczacılar Odası her yıl yayınlanan faaliyet raporları ile üyelerine yönelik vermiş olduğu hizmetler ve faaliyetlere ilişkin değerlendirmeleri sunmaktadır. Buna göre Konya Eczacılar Odası son 2 sene içerisinde 125 Yönetim Kurulu Toplantısı gerçekleştirmiş ve 2675 gelen evraka karşılık yaklaşık 3500 göndermiştir.

Konya Eczacılar Odasının kurmuş olduğu komisyonlar sırasıyla;

- Eczacılık Vizyonu Komisyonu 15 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.
- Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Komisyonu 18 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.
- Sut Komisyonu 19 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.

- Nöbet Komisyonu 14 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.
- Sosyal Kültürel Faaliyetler Komisyonu 9 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.
- Kamu Eczacıları Komisyonu 2 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.
- Meslek İçi Eğitim Komisyonu 2 Adet toplantı gerçekleştirmiştir.
- İlaç Dışı ürünler Komisyonu 1 Adet Toplantı gerçekleştirmiştir.

Konya Eczacılar Odası 2015 Eylül ayından bu yana meslektaşlarının bilgi birikimlerini artırmak ve meslek nosyonlarını güçlendirmek amacıyla yaklaşık olarak 30 adet toplantı, eğitim ve sertifikalı seminerler düzenlemiştir.

Konya Eczacılar Odasının Konya merkezde 435 ve ilçelerinde 288 olmak üzere toplam 723 üyesi bulunmaktadır.

Bu veriler Konya Eczacılar Odası ziyaretleri ile edindiğimiz basılı kaynaklardan elde edilmiş olup, 2015 faaliyet raporu, 2018 Faaliyet raporu çıktısı ve henüz basımı devam eden ön görüşme ile edindiğimiz 2019 faaliyet raporu bilgileri ile harmanlanarak en güncel haliyle sunulmuştur.

3.3. Zorunlu Üyelik Açısından Konya Eczacılar Birliği ile Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi

3.3.1. Araştırmanın Amacı

Esnaf ve sanatkarların haklarının savunulması, çıkarlarının korunması gibi mesleki endişeler, cumhuriyet öncesi dönemde fütüvvetçilik hareketini başlatmış, ahilik felsefesi ile devam etmiş, cumhuriyet döneminde de bunların yerini meslek odaları almıştır.

Bu çalışmanın amacı; Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına zorunlu üyelik uygulamasına yönelik üyelerin bakış açısını değerlendirmek ve devlet ile meslek kuruluşu üyeleri arasında köprü niteliği taşıyan Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının; meslek çerçevesindeki avantajları ve dezavantajlarının ortaya koyulması hedeflenmektedir. Bu kapsamda aynı zamanda meslek mensubu kişilerin zorunlu ve gönüllük esasına göre meslek odalarına üyeliğinin nasıl olması gerektiği sorusunun cevabı aranacaktır.

3.3.2. Araştırma Yöntemi

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma tekniği fenomenoloji bir olgu bilim desendir(Çığır, Küçük,2013). Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlar ve belirli bir odak çerçevesinde araştırmacının çeşitli aşamalarının birbirleriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur. Araştırmacıya rehberlik eder. Araştırmacının odağını veri toplama ve analiz yaklaşımlarını belirlemede araştırmacıya yön göstermekle birlikte kesin çizgilerle belirlenmiş bir yönlendirme yapamaz (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Fenomenoloji, olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak derin ve detaylı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tam anlamıyla yabancı olmayan ancak tam anlamını kavramaya çalıştığımız olguları araştırmaya zemin oluşturur (Yıldırım, Şimşek, 2008).

Bu kapsamda yapılan çalışma sonucunda belirlenen fenomen; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına zorunlu üyelik olgusudur. Bu konuya üyelerin bakış açısını değerlendirmek, devlet ile meslek kuruluşu üyeleri arasında köprü niteliği taşıyan Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının; meslek çerçevesindeki avantajları ve dezavantajlarının belirlenmesi bu kapsamda incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak Konya'daki eczacılar meslek kuruluşlarına zorunlu üyelik üzerine görüşlerini belirtebilmeleri için açık uçlu sorular yöneltilmiştir.

Kanuni bir zorunluluk olarak odalara kayıt olunması, bunların çeşitli faydaları, bir meslek odasına yapılacak zorunlu ve gönüllü üyeliğin getirdiği avantaj ve dezavantajlar, ülkemizde yasa ile belirlenmiş olmasına rağmen eczacılar ve bütününde Konya eczacılar odasına kayıtlı Eczane eczacıları için önemli bir çalışmadır Eczane eczacılarının bu sorulara verdikleri cevaplar nitel araştırma teknikleri kullanılarak araştırmada temel dayanak olan Meslek Kuruluşları-Rekabet İlişkisi kapsamında analiz edilmiştir.

3.3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evreni Türkiye'de bulunan kamu kurumu niteliğindeki bütün meslek kuruluşlarını kapsamaktadır. Çalışmaya yönelik olarak ülkemizde bulunan bütün meslek kuruluşları ve meslek mensuplarına yönelik bir çalışmanın gerçekleştirilmesinin zorlukları göz önüne alınarak çalışmamızın alanı ve kapsamı sınırlandırmıştır. Bu kapsamda yapılan

çalışma için örneklemolarak Konya Eczacılar Odasına bağlı eczacılardan erişim imkanları dikkate alınarak 15 eczacı seçilmiştir.

3.3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma metotlarından yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yıldırım, (1999:10)'a göre “Nitel yöntemlerden en sık kullanılan görüşmedir. Görüşme insanların perspektiflerini, tecrübelerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir.” Görüşmede kullanılan temel yöntem sözlü iletişimdir. Günlük yaşamda kullandığımız gibi konuşarak bilgi toplamaya çalışırız. Görüşme ilk bakışta kolay bir bilgi toplama yöntemi olarak görülebilir; ancak, gerçek hiç de öyle değildir. Görüşmeyi kullanan nitel araştırmacılar genellikle bu yöntemin özellikleri, görüşme formlarının hazırlanması, test edilmesi, görüşmenin ayarlanması ve gerçekleştirilmesi gibi birçok konuda yoğun bir süreçten geçerler.

Dolayısıyla biz bu çalışmada nitel araştırma tekniğinin uygun olacağını ve görüşmecilerin mülakat esnasında sorulara verdiği cevapların da açık uçlu olması gerekçesi ile konunun daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesi anlamında öze inen ve özelden genele bir yorum yapılabilmesi amaçlanmıştır.

Nitel araştırma yaklaşımının özellikleri (Yıldırım ve Şimşek, 2005);

- Bütüncül yaklaşıma sahip olması,
- Araştırmacının katılımcı rolü olması,
- Tümevarımcı bir analize sahip olması,
- Elde edilen verilen herhangi bir şekilde istatistiksel işlem veya sayısal araca gerek kalmadan sunulma özelliğine sahip olması,

Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılı şekilde incelenmesini sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu

görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir (Erbakırcı, 2005: 5).Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeni ile daha sistematik ve karşılaşılabılır bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 183). Bu özellikler nedeniyle kullanılan araştırma yönteminde nitel araştırma yaklaşımının mülakat veri toplama aracı seçilerek yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma kapsamında veriler izin verildiği ölçüde ses kayıt cihazıyla kaydedilerek elektronik ortama aktarılmıştır. Elektronik ortamdaki veriler transkript edilerek yazılı dokümanlara dönüştürülmüş ve bu dokümanlar katılımcılara sunularak doğruluğu onaylatılmıştır. Bu kapsamda yazılı dokümanlar tekrar tekrar okunarak araştırmanın kapsamı dışında kalan konular çıkartılarak veriler sadeleştirilmiştir.

Mülakat verileri betimsel analize tabii tutulmuştur. Betimsel analizde, verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi, yorumlanması ve katılımcıların görüşlerinin birebir aktarılması amacıyla aynen kayda geçirilmiştir. Betimsel analizde; fark edilmeyen kavram ve temaları ortaya çıkarmak, verileri daha derin bir işleme tabi tutmak için yöneltilen sorular ve cevap belirtildikten sonra veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Bu çalışmada Türkiye'de meslek kuruluşlarına zorunluluk ve gönüllük esası gereğince üye olmanın avantaj ve dezavantajları hakkında Konya eczacılar odası bünyesindeki belirlenen 15 eczacı ile nitel araştırma tekniğinden yararlanılarak hazırlanan 12 mülakat sorusu, demografik özellikleri içeren 1 tane Kişisel Soru, mesleğe ilişkin özellikleri içeren 2 soru ve Meslek Odası Üyeliğine İlişkin 9 Soru ile 02.01.2019-25.05.2019 tarihleri arasında üyelerden randevu alınarak, görüşmecinin tercihinine göre ses kayıt yöntemi veya not alma şeklinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.Görüşme talebini 2 kişi reddetmiştir. Meslek Odası Üyeliğine İlişkin yöneltilen sorular içerisinde 1, 3, 5 ve 6 zorunlu üyelik ile ilgili 2, 3 ve 7. sorular oda faaliyetleri ve rekabetin etkileri ile ilgili, 4 ve 8. sorular ise Çıkar Grupları ve odadan beklentiler ile ilgilidir.

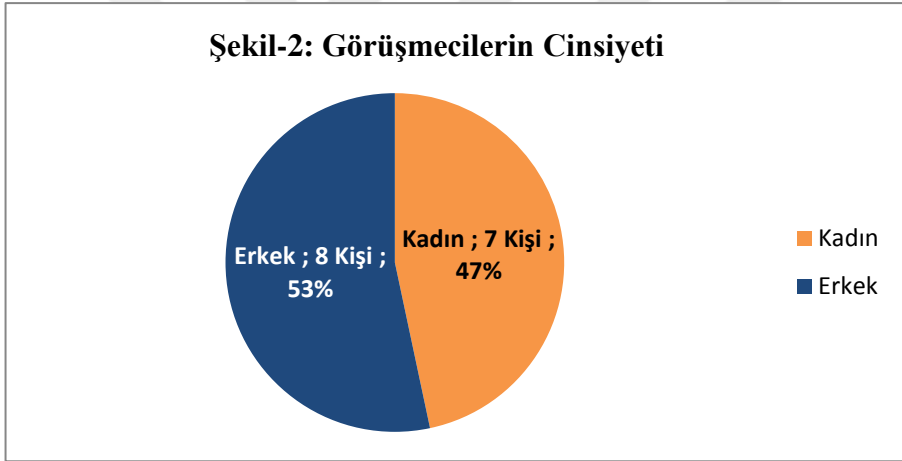
Yapılan bu görüşmeler neticesinde edinilen bulgulardan konu bağlamında önemli görülenlere iki ana başlık ayrılarak aşağıda yer verilmiştir. Eczacılar **E1-E15** şeklinde kodlanmıştır. Eczacılar melek odasına üyedir. Eczacılar Konya Eczacılar Odası yönetim kurulundan, üyelerden, meslek odasına üye olup aynı zamanda da meslek komisyonlarında aktif görev alanlardan ve kongreye üye kişilerden oluşmaktadır.

3.3.4. Verilerin Değerlendirilmesi

3.3.4.1. Görüşmecilere ilişkin Kişisel bilgiler (Demografik Özellikler)

Bu çalışma kapsamında katılımcılara öncelikle demografik özellikleri hakkında bilgi edinebilmemizi sağlayan Kısaca kendinizi tanıtır mısınız, yetiştiğiniz yer ve okuduğunuz okullar, iş tecrübeniz vs. hakkında bilgi verebilir misiniz? sorusu yöneltilmiş ve istatistik veriler elde edilmiştir.

Ahilikten Günümüze Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarında Zorunlu Üyelik Konya: Konya Eczacılar Odası Örneği isimli çalışmamız kapsamında örneklem olarak Konya Eczacılar Odası seçilmiş ve bu kapsamda Konya'da bulunan 15 Eczane ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler kapsamında görüşmecilere ilişkin kişisel bilgi olarak kişilere cinsiyetleri ve mezun oldukları üniversite soruları sorulmuştur.

Şekil 2'de görüşmecilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler gösterilmektedir. Buna göre 7'si Kadın ve 8'i Erkek olmak üzere toplam 15 eczacı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. 15 eczacı ile yapılan görüşmelerden elde ettiğimiz bulgular çalışmamızın tamamlanması konusunda yeterli bulunmuştur. Çalışmadan beklenen değerlendirilmenin yapılması için uygun cevaplara görüşmeler neticesinde ulaşılabilmektedir.

Tablo-9: Görüşmecilerin Mezun Olduğu Üniversiteler

Mezun Olduğu Üniversite	Kişi Sayısı
Gazi Üniversitesi	3 Kişi
Ankara Üniversitesi	3 Kişi

Mersin Üniversitesi	2 Kişi
İstanbul Üniversitesi	1 Kişi
İstanbul Yedi Tepe Üniversitesi	2 Kişi
Hacettepe Üniversitesi	2 Kişi
Yakın Doğu Üniversitesi	1 Kişi
Anadolu Üniversitesi	1 Kişi

Tablo 9’de Görüşmecilerin Eczacılık mesleğini icra etmek amacıyla lisans eğitimlerini başarıyla tamamlayarak mezun oldukları üniversitelere ilişkin bilgileri göstermektedir.

3.3.4.2. Görüşmecilerin Mesleğe İlişkin Değerlendirmeleri ve Beklentileri

Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler neticesinde katılımcılara mesleğe ilişkin yöneltilen sorular aşağıda Tablo-10’da gösterilmiştir.

Tablo-10: Mesleğe İlişkin Sorular

1. Kaç yıldır mesleğinizi icra etmektesiniz? Eczacılık mesleğinizin temel özellikleri ve neden bu mesleği seçtiğinizle ilgili kısaca bilgi verebilir misiniz?
2. Eczacılık mesleğinin geçmişi ve bugününü değerlendirebilir misiniz, geleceğe dönükendişe ve beklentileriniz nelerdir?

Görüşmecilere yöneltilen sorular neticesinde görüşmecilerin meslek tecrübelerine ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo11’de gösterilmiştir.

Tablo-11: Görüşmecilerin Meslek Tecrübesi

E-1	2 Yıl
E-2	9 Yıl
E-3	10 Yıl
E-4	12 Yıl
E-5	23 Yıl
E-6	10 Yıl
E-7	38 Yıl
E-8	7 Yıl

E-9	13 Yıl
E-10	4 Yıl
E-11	11 Yıl
E-12	1 Yıl
E-13	2 Yıl
E-14	3 Yıl
E-15	10 Yıl

Tablo-11’de görüşmecilerin kaç yıldır eczacılık mesleğini icra ettiği gösterilmektedir. Buna göre görüşmecilerin 10 tanesinin mesleği icra etme süresinin 5 yıl ve üstünde olduğu görülmektedir. Bu durum görüşmecilerin meslek tecrübeleri ışığında mesleğe ilişkin ve meslek odasına yönelik değerlendirmelerinin daha kapsamlı ve daha doğru sonuçlar elde edileceğine dair beklentileri artırmaktadır.

3.3.4.2.1.1. Eczacılık Mesleğinin Tanımı ve Meslek Seçimine İlişkin Görüşler

Görüşmecilere sorulan “Kaç yıldır mesleğinizi icra etmektesiniz? Eczacılık mesleğinizin temel özellikleri ve neden bu mesleği seçtiğinizle ilgili kısaca bilgi verebilir misiniz?” sorusuna yönelik verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

E 1: “Mesleğim İnsanlara, hastalara ilaç, kozmetik ve bitkiler hakkında doğru bilgiyi ulaştırabilmektir. Bir ilacın sentezinden güvenilirliğine, üretiminden hastaya sunumuna, doğru tedavisine kadar tüm işlemlerinde yer alan çalışanına eczacı denir. Mesleğimi insanlara yardım etmek amacıyla seçtim ve benim için kutsaldır.”

E 2: “Annemin eczacı olması mesleği seçmemde etken oldu. İnsanlara yardım etmek, faydalı olmak, sabırlı davranmak mesleğin temel özellikleri arasında sayılabilir.”

E 3: “İlacın üretiminden hastaya ulaşana kadar her aşamada yetkinlik sahibi olan kişilere eczacı, mesleğe de eczacılık denir.”

E 4:“Eczacılık mesleği üniversite tercihi sonucunda diploma ile kazanılan bir meslek. Eczane eczacılığı, üniversitelerde asistanlık, akademisyenlik, devlet ve özel hastanelerde hastane eczacılığı, üretim sektörü, ilaç ARGE’si, ruhsatlandırma departmanı gibi birçok alanda çalışılabilecek bir meslek olarak işimi severek yapıyorum.”

E 5: “Eczacılığı zevkli bir meslek olarak görüyor ve hasta olan insanların derdine derman olduğumuz için mutlu oluyor ve mesleğimin gerekliliklerini severek yerine getiriyorum”

E 6: “İnsanlarla iç içe mesleğimi icra ediyorum. Geçmişte tıp ve dolayısıyla eczacılık alternatif tedaviye dayalıydı. Eczanede daha çok hastalıklara yönelik ilaçlar direk majistral olarak hazırlanırken günümüzde hazır preparatlar üretilmekte.”

E 7: “Eczacılık halka hizmete dayalı eğitim, bilgi, güler yüz ve sabır gerektiren bir meslektir. Hastalıklara yönelik ilaçlar direkt majistral olarak hazırlanırken günümüzde hazır preparatlar daha çok üretilmektedir. Esasında eczacılık çok saygın bir meslektir. Eczaneye gelenlerin ya evinde bir hastası vardır ya da kendisi hastadır. Bu dikkate alınarak sevgi ve saygı görmelidir. Aynı zamanda eczacının hata yapma lüksü yoktur. Eczane eczacılığı, hastalar ve insanlar ile iletişime odaklı onların ihtiyaç ve problemlerini çözme noktasında ilk basamaktır. Kendi içinde ise problemi çok olan bir meslektir.”

E 8: “Eczacılık vatandaşa hizmet vermeye dayalı eğitim, bilgi ve güler yüzle hasta olan veya hastası olan insanlara sevgi ve saygı çerçevesinde sabır gerektirerek yapılan bir meslektir. Eczane çalışan kişilerin insanlara iletişiminin kuvvetli olması ve onların ihtiyaç ve problemlerine çözüm odaklı yaklaşması meslek açısından oldukça önemlidir.”

E 9: “Çocukluğumdan beri istediğim bir meslektir, Severek yapıyorum. Meslek, İlaçların hastaya sunulması, bulunması, üretilmesi, halka sunulması, sonra yan etki gibi, geri dönüşümlerin takibinin yapılmasıdır.”

E 10: “Sağlık çalışanı olarak insanlara yardımda bulunmak, topluma fayda sağlamak, bilimsel tarafın cazip gelmesi, kimya ve biyoloji merakı ve insan anatomisi ile ilgilenmeyi seviyorum. Eczacılık mesleği; Eczacılık hastalıkların teşhis ve tedavisi ile hastalıklardan korunmada kullanılan tıbbi ve sentetik kaynaklı ilaçların hammaddelerinden alınıp, yan etkiler hakkında hastaların bilgilendirilmesine yönelik faaliyetleri yürüten sağlık hizmetidir.”

E 11: “Bir ilacın sentezinden güvenilirliğine, üretiminden hastaya sunumuna, doğru tedavisine kadar tüm işlemlerinde yer alan çalışanına eczacı denir.”

E 12: “Halktan gelen sorulara yanıt veren, Güvenilir, , Araştıran, kendisini güncelleyen, ilaçlar hakkında bilgi sahibi olan, majistral ilaç yapmayı, ilaç dozaj ve yan etkilerini bilen kişidir”

E 13: “Eczacılık mesleği insanlığın var olduğu günden beri var olan hastalıklara karşı insanların kendilerini iyileştirme ve koruma içgüdüleri ile çevresinden destek arayışı ile ortaya çıkmıştır. Bitkiler, hayvanlar ve insan tecrübeleri ile gerçekleştirilen eczacılık günümüzde bilimsel olarak ve daha bilinçli olarak yapılmalıdır. Eczacılığı tercih sebebim insan hayatına dokunabilmek ve bunu yaparken de maddi olarak tatmin edici bir karşılık bulabilmektir.”

E 14: “Eczacılık, ilaçların perakende satışı olarak değerlendirilir, Eczacı; İlaçlardan sorumlu kişi olarak nitelendirilir. Temel özellik olarak farmakokinitik, farmakolojik, farmakodinamik özelliklerini bilir, saha dışında, ilaç endüstrisinde de her alanda çalışabilir. Üniversite, kamu, firmalar gibi...”

E 15: “Eczacılık mesleği, ilaç konusundaki tek uzmanlıktır. İlacın her türlü meselesini, hammadde temininden başlar, onların işlenmesini, hangi hastalığa karşı kullanılmasını, dozlaması, imalatı, prosesleri, endüstrisi, hastaya uygulanması ve uygulandıktan sonra da yan etkilerinin takibi gibi ilacın her aşamasında tek uzman, tek yetkili meslek eczacılıktır.”

Görüşmecilerin değerlendirmeleri dikkate alındığında eczacılık mesleğinin ilaç üretiminin hammadde sürecinden başlayarak, hastanın ilaç kullanımı ve kullanım sonrası ortaya çıkacak yan etkilere kadar geniş bir çerçevede ele alınan sağlık konusunda insanların yaşamış olduğu rahatsızlıkların giderilmesi ve müşteri ile ilişkilerin hassasiyetle önem taşıdığı bir meslek olarak görülmektedir. Aynı zamanda görüşmecilerimiz mesleklerini severek yaptığını ve meslekleri ile ilgili incelikleri dikkate alarak müşteri memnuniyeti ön plana alarak çalıştıklarını belirtmişlerdir. Meslek seçiminde etkili olan belli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler Şekil 3’te ve Tablo 12’de gösterilmiştir.

Şekil - 3: Meslek Seçimini Etkileyen Unsurlar

Şekil-3'te görüşmecilerin meslek seçimini etkileyen faktörler gösterilmektedir. Buna göre Çevre ve Aile, Toplumsal İhtiyaçlar, Kişisel İhtiyaçlar, Eğitim, Toplumsal Değerler ve İlgi ve yetenekler meslek seçimini etkileyen faktörler olarak değerlendirilmektedir.

Tablo-12: Görüşmecilerin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörler

	Çevre Ve Aile	Toplumsal İhtiyaçlar	Kişisel İhtiyaçlar	Eğitim	Toplumsal Değerler	İlgi ve Yetenekler
E-1	Annenin eczacı olması	İnsanlara yardım etmek				
E-2		İnsanlara yardım etmek	İnsanlara yardım etmek ve faydalı olmak			
E-3			Bir alanda yetkinlik sahibi olma isteği	Diploma ile kazanılan bir meslek olması		
E-4				Mesleki Lisanslama, belgelendirme ile kazanılması		
E-5			Zevkli bir meslek olması			

E-6			İnsanlar ile iç içe mesleğin icrası			
E-7					Saygın bir meslek olması	
E-8			İletişim odaklı bir meslek olması			
E-9	Çocukluktan beri istenmesi					
E-10		Topluma fayda sağlamak				
E-11						Bilimsel, kimya biyoloji ve insan anatomisi merakı
E-12					Güvenilir	
E-13						Bilimsel olması
E-14				İlaç ile ilgili her alanda çalışabilir olması		
E-15			Uzmanlığı ve yetkinliği olması			

Görüşmecilerin meslek seçimlerini etkileyen faktörlere ilişkin vermiş olduğu cevaplar dikkate alınarak meslek seçiminde etkileyen faktörlere ilişkin bilgiler Tablo-12’de gösterilmiştir.

3.3.4.2.1.2. Eczacılık Mesleğinin Tarihi, Mesleğe İlişkin Endişe ve Beklentiler Konusundaki Görüşler

Görüşmecilere sorulan “*Eczacılık mesleğinin geçmişi ve bugünü değerlendirilebilir misiniz, geleceğe dönük endişe ve beklentileriniz nelerdir ?*” sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

E 1: “Her meslek gibi eczacılığın her geçen gün daha da kötüye gitmektedir demeyeceğim. Çünkü benim endişelerim sadece mesleğime yönelik değil ülkem içindir. Her alanda Eski nesil eczacılar bir bölüme sıkışarak mesleklerini yerine getirmektedir ama bence eczacıların her alanda olması gerekmektedir. Ben eczacılık mesleğinin değiştiğini ve kendini her geçen gün geliştirdiğini düşünerek eczacılık mesleğinin daha güzel günlere gideceğini düşünüyorum”

E 2: “Teknoloji ve haberleşmenin etkisiyle birlikte insanların bilgiye ulaşımının kolaylaşmasının getirmiş olduğu sorunlardan birisi olarak ortaya çıkan bilgi kirliliği sebebiyle mesleğimizi yapmak her geçen gün zorlaşmaktadır. Günümüzde hasta profili giderek her şeyi bildiğini iddia etmektedir. Bu durum doğru kaynak olarak bizlere verilen değerlerin giderek azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca eczacılık mesleğine yüklenen ekstra işlerden dolayı sağlık danışmanlığı yapacak zaman ve enerji bulamıyoruz. Bu nedenle mesleğimizi maddi ve manevi sıkıntılarımızın azaldığı bir ortamda yapmak en büyük beklentimdir.”

E 3: “Eczacılık mesleği her daim heyecanla yapılan bir meslek olmasına rağmen ülkemizde üniversite sayısında yaşanan artış sonucunda birçok meslekte olduğu gibi eczacılık fakültelerinin de kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Ülkemizde ilaç politikasını yanlış uygulanmasından kaynakları olarak eczacılık mesleği sadece ticari boyutuyla insanların aklında kalmaktadır. Bu nedenle eczacılık mesleğinin hak ettiği değeri bulması amacıyla ülkemizde ilaç politikasının değişerek eczacılık mesleğinin kalitesinin artırılmasına yönelik uygulamaların gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum”

E 4: “Eczacılık mesleği son dönemlerde giderek itibarsızlaştırılmaktadır. 2002-2003 yılından günümüze kadar kısıt imkanı olan sermaye ve SGK ödemesi arasında giderek ezilmekteyiz. Eskiden çok değerli meslek olarak görülen eczacılık devlet ve vakıf üniversitelerinde çok sayıda fakülte açılmasından kaynaklı olarak giderek itibarı azalan bir meslek haline dönüşmektedir. Bu durumun en büyük nedeni yeni nesil eczacıların ve fakülte çokluğundan kaynaklı olarak alınan eğitim kalitesinin düşüklüğünden kaynaklandığını düşünmekteyim. Bu nedenle gelecekle ilgili olarak mesleğim ve ülkem için giderek kaygı duyuyorum.”

E 5: “Uzun yıllar severek yaptığım bir meslek olarak eczacılık sektörüne ilişkin umutlarım her geçen gün azalmaktadır. Mesleğe ilişkin endişelerimin her geçen gün artmasının nedenleri arasında eczacı enflasyonu ve her geçen gün bilinçsiz bir şekilde açılan fakülteler nedeniyle kalitenin giderek azalması ve rekabetin artması şeklinde ifade edebilirim”

E 6: “Mesleğimize ilişkin beklentilerimiz ve endişelerimiz her geçen gün artmaktadır. Eczacılık fakültelerinin her geçen yıl artmasıyla birlikte eğitim kalitesi çok düşmüştür. Bu nedenle mesleğimiz her geçen gün üretmekten ziyade ticaret mesleğine dönüşmektedir.”

E 7: “Türkiye'deki eğitimin sistemi çok yanlış uygulanmaktadır. Avrupa ülkelerinde sistem hangi meslekte kaç kişiye ihtiyaç olduğu tespit edilerek ona göre gerekli üniversite açılır ve mezun verilir. Ama günümüzde bizim ülkemizde uygulan sistemde bilinçsiz şekilde üniversiteler açılarak insan ve gençlik israfı verilmektedir. Eczacılık mesleğide bu durumdan payını alarak mesleğimize ilişkin kalite her geçen gün azalmaktadır. Günümüzde eczacılık fakültesi mezunlarının bilgisi bünyemizde çalışan kıyasların bile gerisinde kalacak duruma düşmüştür bu durum mesleğe ilişkin beklentilerimizin giderek olumsuzlaşmasına ve mesleğimize ilişkin endişelerin giderek artmasına neden olmaktadır.”

E 8: “Mesleğe yönelik endişelerim ve beklentilerim arasında ilerleyen dönemlerde rekabetin giderek artacağı ve meslek etiğinin giderek kaybolacağı konusundadır.”

E 9: “Eskiden ilaçlar eczacılar tarafından hazırlanırken günümüzde müşterilere hazır ürünler sunulmakta ve kapitalizm nedeniyle artan rekabet sonucundan mesleğe yönelik endişelerim giderek artmaktadır. Mesleğe yönelik beklentilerim açısından verilen hizmetler açısından meslek haklarının korunması ve ilaç sektöründe karlılık olgusunun geri plana itilerek insan sağlığının öneminin ortaya çıkarılmasıdır.”

E 10: “Mesleğe yönelik endişelerim açısından giderek artan fakülte sayısı ile birlikte sektörün kalitesinin giderek düşmesi ve eczacılık mesleğinin sıradan ticaret mesleği gibi görülmeye başlamasından kaynaklı olarak meslek prestijinin giderek kaybolmasıdır.”

E 11: “Günümüzde sosyal medyada dolaşana bilinçsiz ürünler ve bu konuda denetimlerin az olması nedeniyle bu durumun insan sağlığının hiçe sayılması konusundaki endişelerim giderek artmaktadır İlaç sektörünün kar amacı güden bir sektör haline dönüşmesi mesleğimizin ahlakı ve insan sağlığı açısından giderek tehlikeli bir hale dönüşmektedir. Bu

nedenle Sağlık Bakanlığının gerekli önlemleri alarak insan sağlığını hiçe sayan ilaç olmayan ve insan sağlığı zararlı ürünler için gerekli önlemleri alması gerekmektedir.”

E 12: “Ülkemizde plansız bir şekilde giderek artan eczacılık fakülteleri maalesef ki eczacılık mesleğinin kalitesini giderek düşmekte ve sıradan bir esnaf dükkanı gibi görülmektedir. Bu yaklaşım nedeniyle sağlık sektörü içerisinde önemli bir meslek olarak görülen eczacılık mesleğinin ticari esnaf olarak değerlendirilmesi konusundaki endişeler nedeniyle mesleğe yönelik olarak gelecek yönündeki endişelerimiz giderek artmaktadır.”

E 13: “Geçmişte çok daha saygın bir meslek olan eczacılık maalesef günden güne itibarsızlaştırılarak reyon görevlisi imajı verilmeye çalışılmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki; eczacı en yakın sağlık danışmanıdır. Ülkemizde plansızca artan eczacılık fakülteleri ile verilen mezunlar sebebiyle hizmet kalitesi de dolaylı olarak düşmektedir.”

E 14: “Geçmişte çok önemli bir meslek olarak görülen eczacılık mesleği hakkında ne yazık ki meslek erbabının haklarını koruması gereken kuruluşlar tarafından meslek sorunları göz ardı edilerek meslek erbabının hakları korunamamış ve artan fakülte sayısı gibi nedenler dolayısıyla mesleğin kalitesi giderek düşmüş ve meslek haklarımızı koruyamadan mesleğimizin itibarının giderek azalmasına neden olmuştur. Kısaca meslek kuruluşları mesleğin saygınlığını koruyamadığı için eczacılık mesleği günümüzde önemini giderek kaybetmektedir.”

E 15: “ Geçmişte bir zanaat olarak değerlendirilen eczacılık günümüzde doktorun yazmış olduğu reçetede yazan ilaçları satan bir dükkan haline bürünmüştür. Eczacıyı dün ve bugün değerlendirildiğinde endüstrileşme sonucunda eczacılar okulda öğrenmiş oldukları konuların sadece %10'unu kullanmaktadır. Teknik anlamda bakanlık ve meslek kuruluşlarından beklentilerimiz bulunmaktadır. Ayrıca eczacılık mesleği daha çok kendi içinde problemi olan bir meslek ancak meslektaşlarımız ve odamız nezdinde mesleğe ilişkin sorunlarımızı çözmeye çalışmaktayız.”

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmelere göre eczacılık mesleğine yönelik beklenti ve endişeler giderek artmaktadır. Mesleğe yönelik endişelerin giderek artmasının nedeni geçmişte önemli bir meslek olarak değerlendirilen eczacılık mesleğinin prestijini giderek kaybetmesinden kaynaklanmaktadır. Meslek prestijinin giderek kaybolma nedenleri;

plansız ve programsız bir şekilde giderek artan eczacılık fakültesi nedeni ile meslek kalitesinin giderek azalması, endüstrileşme sonucunda ilaç sektörünün sağlık önceliği geri plana itilerek karlılık önceliğinin ön plana çıkması ve meslek kuruluşlarının giderek azalan meslek prestiji konusunda gerekli önlemleri alacak yeni politikalar üretmemesi şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca görüşmecilerin mesleğe ilişkin endişe beklentileri Tablo-13'te gösterilmiştir.

Tablo-13: Görüşmecilerin Mesleğe İlişkin Endişe Ve Beklentileri

Endişeler	Beklentiler
1- Rekabetin Artması	1-Mesleki Saygınlık
2-Meslek Etiğinin Kaybolması	2-İlaç Politikalarının Değiştirilmesi
3- Bilgi Kirliliği	3-Bakanlık ve Meslek Kuruluşlarının Desteği
4- Eczacı Enflasyonu	
5-Mesleğin ticarileştirilmesi	
6-Eğitim Sistemi	
7-Denetimin Azlığı	

3.3.4.3. Meslek Odası Üyeliğine İlişkin Değerlendirmeler

Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler neticesinde katılımcılara mesleğe ilişkin yöneltilen sorular aşağıda Tablo-14'de gösterilmiştir.

Tablo-14: Meslek Odası Üyeliğine İlişkin Sorular

1. Herhangi bir meslek odasına üyeliğiniz var mı, bu üyelik yasal olarak zorunlu bir üyelik midir, gönüllü bir üyelik midir?
2. Eczacılıkla ilgili herhangi bir meslek odasında yöneticiliğiniz var mı? Şu ana kadar odanızın herhangi bir faaliyetine etkin görev olarak katıldınız mı?

3. Üye olduğunuz meslek odası size mesleki gelişme yönünden bir katkı yapıyor mu, eğitim, destek vs. sunuyor mu, faaliyetlerden haberdar ediyor mu (aktif bir web sitesi var mı, sosyal ağlar kullanılıyor mu vs.)?

4. Meslek odanızın sizin çıkarlarınızı desteklediğini düşünüyor musunuz? Odanın size sunduğu hizmetleri olumlu ve olumsuz yönlerden değerlendirebilir misiniz?

5. Sizce meslek odasına üyelik zorunlu değil gönüllük esasına göre olmalı mı? Zorunlu üye olmanın avantaj ve dezavantajları nelerdir?

6. Sizce bir meslek odasının temel görevi ne olmalı, bir meslek odası olmaksızın eczacılık mesleği icra edilebilir mi?

7. Eczacılık faaliyetiniz üzerinde eczacılar odasının merkezi denetim yetkisi nasıldır ve işleyişi nedir, olumlu olumsuz yansımaları nelerdir?

8. Genel olarak üye olduğunuz odadan beklentileriniz nelerdir? Bu konuda neler önerirsiniz

3.3.4.3.1. Meslek odasına üyeliğin gönüllü ve zorunlu olarak seçilmesi

Görüşmecilere sorulan “*Herhangi bir meslek odasına üyeliğiniz var mı, bu üyelik yasal olarak zorunlu bir üyelik midir, gönüllü bir üyelik midir?*” Sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

E 1: “*Konya Eczacı Odasına bağlıyım. Üyelik kendi isteğimle oluşmuş bir durumdur.*”

E 2: “*Yasal bir zorunluluk olarak Konya Eczacı Odasına üyesiyim.*”

E 3: “*Konya Eczacı Odasının zorunlu aynı zamanda gönüllü üyesi bulunmaktayım*”

E 4: “*Konya Eczacı Odasına üyesiyim. Üyelik yasal bir zorunluluktur. Gönüllü üye olunan farklı dernek, sendika, vakıf ve sivil toplum kuruluşları da vardır .*”

E 5: “*Konya Eczacı Odasına üyesiyim. Üyelik yasal bir zorunluluktur.*”

E 6: “*5.Bölge Konya Eczacılar Odasına üyeliğim bulunmaktadır. Yasal olarak zorunlu bir üyeliğdir.*”

E 7: “*Yasa gereği Zorunlu olarak Türk Eczacılar Birliği 5.Bölge Konya Eczacı Odasına kayıtlıyım. Gönüllü olarak ise Pharmetic Girişimci Eczacılar Derneği üyesiyim.*”

E 8: “TEB 5.Bölge Konya Eczacı odası zorunlu üyeliğim var. Eczane açmak İsterseniz oda üyesi olmadan eczane açamıyorsunuz. Bunun yanında sadece eczane açanlar değil, Diğer eczacılar da gönüllü olarak odaya kayıt yaptırabilirler. “

E 9: “Konya Eczacılar Odasına yasal bir zorunluluk ile üyeliğim bulunmaktadır. Konya Eczacılar Odası Yardımlaşma Sandığına ise Gönüllü üyeliğim bulunmaktadır”

E 10: “Konya Eczacılar Odasına Üyeyim.

Eczane Eczacılığı yapanlar için kanun gereği zorunlu üyelik vardır.

E 11: “ Meslek Odası olarak Konya Eczacılar Odası üyesiyim. Yasa ile sabit olduğu için zorunlu bir üyelik var. “

E 12: “ Yasal bir zorunluluk vardır ve Konya Eczacılar Odası üyesiyim. KOSGEP desteği için aynı zamanda Ticaret Odasına da üyeyim. Ancak bu zorunlu bir üyelik değil gönüllü bir üyeliğdir. “

E 13: “Konya eczacı odası zorunlu üyesiyim Üyeliğim yasal zorunluluk gereğidir. “

E 14: “KEO 'nın zorunlu üyesiyim. Eczane açabilmek için kanun maddesi gereğince odaya üye olmak zorundasınız “

E 15: “Eczacılar Odası üyesiyim. Yasal olarak gönüllü değil, zorunlu bir üyeliğdir. Gönüllü üyelik olarak, üye olmayı düşündüğüm bir sendika var ancak henüz üye değilim. “

Görüşmecilerin değerlendirmeleri dikkate alındığında eczacılık mesleğini icra etmek için Eczacılar Birliği Kanununa göre;

Eczacılar Birliği Kanunu

Kanun No: 6643

Kanun Numarası: 6643 Kabul Tarihi:25.01.1956 ilgili kanun nezdinde bu şekilde ibare vardır.

“...mesleğini serbest olarak icra eden veya özel kuruluşlarda eczacılıkla ilgili hizmetlerde çalışacak eczacılar ise başlamadan önce buldukları ilin eczacı Odasına kaydolmaya ve üyelik ödevlerini yerine getirmeye mecburdurlar. Eczacı Odalarına kayıtlı eczacılar diğer kanunlarla kurulmuş meslek odalarına kaydolmaya zorunlu değildir.”

Zorunlu bir şekilde yasal olarak 5. Bölge Konya Eczacılar Odasına üye olmak zorundadırlar.

3.3.4.3.2. Meslek odasında aktif bir görevde olup olmaması

Görüşmecilere sorulan “Eczacılık ile ilgili herhangi bir meslek odasında yöneticiliğiniz var mı? Şu ana kadar odanızın herhangi bir faaliyetine etkin görev alarak katıldınız mı?” sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

E 1: “Ankara Eczacı Odasında Kongre kurulundaydım Ancak Şu an aktif bir görevim bulunmamaktadır.”

E 2: “Yöneticiliğim bulunmamakta olup, Konya Eczacılar Odasında aktif bir görevde yer almadım.”

E 3: “Yöneticiliğim yoktur. İlçede yaşadığım için odada aktif bir görevim yoktur.”

E 4: “Yöneticiliğim bulunmamakta ancak iki yıl öncesine kadar mesleki içi eğitim komisyonunda aktif olarak görev alıyordum. Şu anda da eczacılık vizyonu komisyonunda etkin görevliyim”

E 5: “Hayır Yöneticilik yapmadım. Herhangi faaliyette etkin bir görevde de bulunmadım.”

E 6: “Odada herhangi bir yöneticiliğim bulunmamaktadır. Aktif bir görevim yoktur.”

E 7: “Bir defa aday oldum. Delege olarak TEB seçimine gittim. Aynı zamanda da uzun yıllar Bilirkişi olarak görev aldım.”

E 8: “Herhangi bir yöneticiliğim yok ancak, Komisyonlarda görev alabiliyorsunuz, SUT ve SGK Komisyonu, İlaç Dışı Medikal Ürünler Komisyonu, Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Komisyonu gibi... İlaç Dışı Medikal Ürünler Komisyonunda Görevliyim. Etkin olarak görev almaktayım. Örneğin Güneş Kremi ile ilgili bir etkinlik yapılacak ise Komisyon toplanır ve Odadan eğitim talep edilir.”

E 9: “Türk Eczacılar Birliği 5. Bölge Konya Eczacılar Odasında Yönetim Kurulu üyesi olarak çalışmaktayım. Faaliyetlere etkin görevli olarak katılmaya çalışıyorum. Komisyonların talep ettiği veya düzenlediği faaliyetlere konuşmacı olarak bilgilendirme amaçlı katılım sağlıyorum. Nöbet Komisyonunda etkin görevliyim.”

E 10: “Meslek odasında yöneticilik görevi ile hiç bulunmadım. Görevli olarak katıldığım bir etkinlik olmadı.”

E 11: “Yöneticilik gibi bir idari alanda görevde bulunmadım ve Etkin katılımım olmadı.”

E 12: “Yöneticiliğim yok ancak SGK ve SUT komisyonunda etkin görevliyim. Eğitim ve Faaliyetlerine katılıyorum.”

E 13: “Konya Eczacılar Odası veya başka bir meslek örgütünde yöneticiliğim bulunmamaktadır. Etkin Görev aldığım bir faaliyet olmadı.”

E 14: “Aktif bir görevim yok Yöneticiliğim bulunmamaktadır.”

E 15: “Yöneticiliğim bulunmamaktadır ancak Konya Eczacılar Odasında Meslek içi Eğitim Komisyonunda etkin görevli olarak çalışmaktayım. Fikir-alışverişi anlamında yardımcı ve destek olmaya çalışıyorum.”

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmeye göre görüşmecilerin hiçbirisinin eczacılık ile ilgili herhangi bir meslek odasında herhangi bir yöneticiliği bulunmamasına rağmen E-4, E-8, E-9, E-12 ve E-15 eczacılar odasının komisyonlarında görevleri bulunmaktadır. Ayrıca görüşmecilerimizden E-1, E-2, E-3, E-5, E-6, E-10, E-11, E-13 ve E-14 herhangi bir görevde aktif olarak yer almadıklarını belirtmişlerdir.

3.3.4.3.3. Mesleki Lisanslama Konusunda Oda Faaliyetleri

Görüşmecilere sorulan “Üye olduğunuz Meslek Odası size mesleki gelime yönünden bir katkı yapıyor mu, eğitim, destek vs. sunuyor mu, faaliyetlerden haberdar ediyor mu (aktif bir web sitesi var mı, sosyal ağlar kullanıyor mu vs.)? Sorusu verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

E 1: “İş yoğunluğu nedeniyle aktif olarak meslek odasının faaliyetlerine genellikle katılmıyorum ama düzenli olarak oda faaliyetleri konusunda sms ve mail yoluyla bilgilendiriliyorum ve elimden geldiği kadar oda faaliyetlerini takip etmeye çalışıyorum”

E 2: “Konya eczacılar odası meslek içi eğitimler, faaliyetler ve seminerlere ilişkin duyurularını aktif web sitesi üzerinden, sms ve mail yoluyla üyelerine bildirmektedir.”

E 3: “Konya Eczacılar Odasının olmasa da Türk Eczacılar Birliğinin odamızda gerçekleştirdiği faaliyetlere katılım sağlamaya çalışıyorum.”

E 4: “Konya Eczacılar Odası bu anlamda aktif bir odadır. Oda eczacılara ayda bir olmak üzere farklı konularda eğitim desteği hizmetleri vermekte ve Bu etkinlikleri İnternet sayfası ve sms ile üyelerine duyurmaktadır.”

E 5: “Eczacılar Odası eğitim desteği verir bizleri güncel konularda bilgilendirir, Gerekli ise kurslar düzenleyerek destek olur.”

E 6: “Konya Eczacılar Odası bilgilendirme, eğitim gibi konularda sosyal açıdan aktif bir oda. Sadece eczacılara değil kalfalara bile bu anlamda eğitim, seminerler düzenleyerek satış, sunum ve bilgilendirmede destek olmaktadır böylece mesleki gelişime katkıda bulunmaktadır. Bilinçli meslek erbabı yetiştirmek de Odanın vizyonu olmalıdır.”

E 7: “Odamızın bizi bilgilendirdiği, bilgilerimizi güncel tutacak bir aktif bir web sitesi vardır. Mesleki gelişime yönelik eğitim faaliyetlerini buradan takip ediyor ve eğitimlerine de fırsat buldukça katılmaya özen gösteriyorum.”

E 8: “Odamızın aktif bir web adresi bulunmaktadır. Mesajla ve mail yolu bilgilendirme yapılmaktadır. Sosyal ve Kültürel anlamda da destek vermektedirler. Örneğin; Sosyal ve Kültürel faaliyetlerde indirim avantajı sağlar. Odaya indirim verilmektedir.”

E 9: “Mesleki katkıda elbette ki bulunmaktadır. Meslek içi Eğitim faaliyetleri olduğu gibi mesleki sorunlara da hukuki destek verir. Meslek odasının anlaşmalı avukatları bulunmaktadır. Bu anlamda bir sorunla karşılaştığınız zaman odanın sunduğu bu hizmetten yararlanmakta ve meslek hakkınız da bu şekilde korunmuş olmaktadır..”

E 10: “İlaç Firmaları sponsorluğunda eczacılar odası işbirliği ile düzenlenen bu eğitimler hakkında web sitesi kanalı ile duyurular yapılır.”

E 11: “Eczacılar Odası birtakım eğitimler düzenliyor ve bunu da ilgili web adresi veya sms yolu ile haberdar ediyor.”

E 12: “Oda her gün düzenli olarak web sitesinde eğitim hizmetlerini yayınlıyor. Aktif bir site olarak kullanılan Web sitesi ile haberdar ediliyorsunuz.”

E 13: “Konya Eczacı Odası İnternet sayfası ile önemli değişiklikler ve güncel haberler ile bilgilendirme yapıyor. Ancak gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerine organizasyon saatleri nedeniyle de katılım gerçekleştirememekteyim. Mesai saatleri içerisinde yapılan programlar katılımı zorlaştırmaktadır.”

E 14: “Meslek Odası olarak sosyal aktiviteler ve bilgilendirme toplantıları düzenlemekte ve bu toplantıların duyuruları Web sitesi ve sms yolu ile haberdar etmektedirler.”

E 15: “Üyesi olduğum meslek odası yani Konya Eczacılar Odasını mesleki gelişim yönünden sağladığı katkılarından dolayı ok memnunum. Pek çok hususta gerek yasal

mevzuatlar, gerekse işletme anlamında; bilimsel gelişmeler, ilaç konusundaki yeni bilimsel yaklaşımlara yönelik seminerler düzenleyerek bu konuda yönlendirici oluyorlar. Bu anlamda alanında iyi bir hizmet sunumu yapmaktadırlar. Komisyonlar kuruyorlar, eğitim faaliyetleri düzenliyor, yüksek meblağlı birtakım reçetelerin adil bir şekilde sıralı dağıtımını sağlıyorlar, nezaketli, güler yüzlü çalışanları var Etkinlikleri güzel, insaniyetleri iyi ve olumlu.”

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmeye göre meslek odası olarak Konya Eczacılar Odasının üyelerine yönelik, meslek konusundaki değişim ve gelişimleri dikkate alarak meslek içi eğitim programları (seminer ve kurs faaliyetleri) düzenleyerek üyelerini aktif web sitesi, sms ve mail yoluyla bilgilendirmektedir. Oda faaliyetleri sadece meslek içi eğitim programları kapsamında faaliyetler düzenlemekte ve üyelerin istek ve taleplerine göre gerekli görülmesi durumunda komisyonların kararı ile talep edilen eğitim ve kurslar konusunda faaliyetler düzenlenmektedir. Ayrıca oda üyelerine yönelik hukuki ve mesleki danışmanlık konusunda gerekli hizmetler verilmekte, sosyal ve kültürel etkinliklere katılımını sağlamak amacıyla bir takım avantajlar sunulmaktadır. Görülmektedir ki tek başına bir odaya üye olmak yetmemekte bunun yanı sıra Mesleki Lisans konusunda da özellikle Profesyonel bir Meslek Grubunda destek alınması ve mesleğin icra edilmesi mesleki lisanslamaya bağlı olarak yürütülmelidir.

3.3.4.3.4. Meslek Odasının Çıkar Grupları ile İlişkisi

Görüşmecilere sorulan *“Meslek Odanızın sizin çıkarlarınızı desteklediğini düşünüyor musunuz? Odanın size sunduğu hizmetleri olumlu ve olumsuz yönlerden değerlendirebilir misiniz? “* sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

E 1: *“Elbette ki çıkar sağlamaktadırlar, Birlik olmak bu anlamda her zaman tek başına olmaktan iyidir. Sesinizi duyurur, aldığınız kararlarda bir gücün olduğunu bilmek istersiniz.*

Bunu yaparken de maddi bir karşılığı vardır: Aidat ücretleri

Olumsuz yanı olarak aidat ücretlerinin kısıtlanması gerektiğini düşünüyorum.”

E 2: *“Ebetteki çıkar sağlamaktadırlar. Yöneticilerimizin de meslektaş olması gerekçesi ile çıkar ve haklar gözetim altındadır diye düşünüyorum.”*

E 3: “Konya Eczacılar Odasının yapması gerekeni fazlasıyla yaptığını düşünüyorum Ancak yetersiz kaldığı noktalar bulunmaktadır. Bu nedenle Devlet desteğinin artırılması gerektiğini düşünüyorum.”

E 4: “Meslek odasında çalışan yöneticiler eczacılardan oluşmaktadır. Ancak karşımızda SGK gibi güçlü bir alacaklı var iken çıkarlarınızın desteklenmesi bu ekonomik ortamında etkisiyle zor gibi görünüyor. Türkiye'nin bu gün ki durumu ile bunu gerçekleştirmek güç olsa da oda yöneticileri ce çalışanları, meslek mensupları dâhil ciddi bir emek sarf etmektedirler. Bu anlamda aktif, dinamik bir odanın üyesi olmaktan oldukça memnun olduğumu belirtmek isterim.”

E 5: “Genel anlamda eczacıların çıkar ve haklarına yönelik hizmet verirler. Bu anlamda oda hizmetlerinden memnun olduğumu söyleyebilirim.”

E 6: “Oda yönetim kurulu üyeleri, tamamen eczacılardan oluştuğu için yaşanan sıkıntılardan, yapılması gerekenlerden, tüzükten sürekli haberdardır Bu sebepten de sağlık bakanlığı ve diğer kurumlarla aramızda bir köprü vazifesi görür.”

E 7: “Odanın faaliyetleri; daha çok üyeleri bilgilendirme ve uymaları gereken mevzuatı takip ve gerçekleştirmeye yönelik yardımcı olmak şeklindedir. Sizi bilgilendirdiği, bilgilerimizi güncel tutacak bir aktif bir web sitesi vardır. Mesleki gelişime yönelik eğitim faaliyetlerini buradan takip ediyor ve eğitimlerine de fırsat buldukça katılmaya özen gösteriyorum.”

E 8: “Bir meslek odası olarak, yönetmelikler ve yaptırımlar konusunda devletin bir baskı unsuru oluşturduğunu düşünüyorum. Meslek odası bu anlam çok birşey yapamamaktadır. Sadece tebliğ etmekle kalmaktadır. Kaldı ki yönetmelikler konusunda da açılmış davalar bulunmaktadır.”

E 9: “2019 Konya eczacılar odası verilerine göre toplam 11 komisyon bulunmakta ve bunlar kendi alanında üst düzeyde hizmet vermeye, eğitim vermeye ve destek olmaya çalışıyorlar. Bu anlamda da verdikleri eğitimleri web adresi veya sms yolu ile paylaşarak meslek erbabına iletmektedirler. Böylece meslek mensubu kişilerin bilgilerini taze tutmakta yardımcı oluyorlar olumlu anlamda iyileşme sürecidir tabii bu. Eğer başka bir problem ile karşılaşırlarsa da oda avukatları kanalı ile destek olmaya, çıkarları ve hakları korumaya çalışıyorlardır.”

E 10: “İlaçların sıralı dağıtımına tabii olması gibi hususlarda meslek odası üyelerinin çıkarlarını desteklemektedir. Türk eczacılar birliği meslek üst kuruluşu iken; Meslek Odası alt kuruluş niteliğindedir. Odanın sunduğu hizmetler noktasında olumlu yanları eğitimler ile meslektaşları destekliyor olması, hak ve çıkarları hukuki anlamda da gözetiyor olması, sosyal faaliyetler düzenliyor olması (Odada kahvaltı organizasyonu, iftar yemeği organizasyonu, satranç turnuvası) . Olumsuz yanları ise; Eğitimlerin bazen yetersiz kalıyor olması. Eczacıların sorunlarının yeterince dinlenmemesi ve beklentilerinin istenen seviyede karşılanmıyor olması gibi.”

E 11: “Meslek odası meslek mensuplarının çıkarlarını ve haklarını korumakla yükümlüdür. Bu anlamda Sıralı dağıtım dediğimiz turuncu reçeteler, mor reçeteler, c grubu kan ürünü reçeteleri gibi yüksek meblağlı reçeteler hakkında eczacılar arasında adil dağıtımını sağlar”

E 12: “Odanın bir yardımlaşma sandığı bulunmaktadır. Sandığa yapılan yardımların ilerideki getirisi SGK'dan yapılan kesintilerin iadesi var ise eğer; çıkar yol sağlamaktalar. Meslek mensubu çalışanların haklarını koruyucu bu tavrı maddi anlamda yadsınamaz bir gerçektir.”

E 13: “Meslek Odası bütün eczacıları ilgilendiren ciddi konularda mesleği ve mensuplarını korumaya çalışır. Ancak meslektaşlar arasındaki uyuşmazlıklarda yetersiz kalabilmektedir. Meslek mensuplarını uyarıcı ve adaleti sağlayıcı bir tavır sergilemelidir.”

E 14: “Meslek Odası bizim çıkarlarımıza yönelik çalışmaktadır. Fakat bazen odanın çıkarlarını da gözetmek zorunda kalabiliyor. Ancak her durumda verdiği hizmetler güzel ve olumlu. Muvazaa konusu kanayan yaramızdır. Ancak genel durumda iyi diyebiliriz.”

E 15: “Komisyonlar kuruyorlar, eğitim faaliyetleri düzenliyor, yüksek meblağlı birtakım reçetelerin adil bir şekilde sıralı dağıtımını sağlıyorlar, nezaketli, güler yüzlü çalışanları var Etkinlikleri güzel, insanîyetleri iyi ve olumlu.”

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmeye göre Konya Eczacılar Odasının eczacıların çıkarlarını destekleyerek meslek içi birlik ve beraberliği yansıttığı ve oda üyelerinin istek ve talepleri ile birlikte meslek anlamında karşılaşılan sorunları çözümünde aktif bir şekilde rol alarak oda üyelerinin çıkarlarını koruduğu görüşmeciler tarafından belirtilmektedir. Meslekle ilgili sorunların çözümüne yönelik olarak üyelerin geneli tarafından eczacılar Odasının faaliyetleri konusunda olumlu görüş bildirilmekte, mesleki sorunlara karşı

çözümlerin engeli olarak devletin pasif davranması ve odanın üyelerinin çıkarlarına yönelik bulunmuş olduğu faaliyetler konusunda devletin baskı yaptığına dair görüşler bulunmaktadır. Odanın üyelerinin çıkarlarını korumu konusunda olumsuz görüş bulunmamakla beraber *E-1*'in aidatların yüksek olduğuna dair görüşle birlikte üyelere *E-3*'ün önerisi ile odaların üyelerin çıkarlarına yönelik faaliyetlerde yetersiz kaldığını ve bu durumun devlet desteği ile çözülmesi konusunda önerisi bulunmaktadır.

3.3.4.3.5. Meslek Odasına Zorunluluk, Gönüllülük Esası, Avantaj ve Dezavantajları

Görüşmecilere sorulan “*Ülkemizde meslek odasına üyelik zorunludur, Sizce meslek odasına üyelik zorunluluk esasına göre mi olmalı, gönüllülük esasına göre mi olmalı? Zorunlu üyeliğin getirdiği avantaj ve dezavantajlardan bahsedermisiniz? “ sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.*

E 1: “*Tamamıyla gönüllülük esasına göre olması gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde zorunlu üye olmanın birliğe zarar getirdiği düşüncesindeyim. Odalar hizmet noktasında daha fazlasını yapması gerekirken siyasi yapı - bürokrasi , politik güçler yani baskı unsuru taşıyan birimlerin müdahalesi sonucunda insanlar buna göre şekilleniyor ve farklı bir örgütsel yapı meydana geliyor. Bu birliklere zorunlu üyelik konusunda ilgili kanun maddesi için değişiklik yapılması, düzenlemenin örgüt gibi çalışmaktan çıkarılıp, birlik olgusu ile çalışan ve ülkeye fayda getiren işlerin yapıldığı bir kurum şekline dönüştürülmesinin uygun olacağı fikrindeyim.”*

E 2: “*Zorunluluk esası terk edilmemelidir. Meslek mensuplarının çıkarları ve haklarını gözetmesi ve bu doğrultuda hareket etmesi zorunlu üyeliğin sunduğu avantajlardandır. Aidat ücretlerinin fazla olması sunduğu dezavantajı olarak görülebilir. Evet zorunlu üye olunmalı ancak aidat ücretleri de bu kapsamda düşürülmelidir.”*

E 3: “*Bir meslekte meslek haklarının korunabilmesi yani sesinizin duyurulabilmesi için birlikçe hareket edilmesi gerekir. Zorunlu üyelik ile ilgili yaptırımlar kabul edilebilirken gönüllü üyelik esası olmalıdır ancak daha sonrasında bu yaptırımlara kişilerin kendiliğinden uyması gerekir. Birtakım kaide ve kurallar her yerde vardır ancak bunları kişilerin benimsemiş olması ve hâlihazırda uyguluyor olması açıktır. Birlik olarak hareket etmek gerektiği açıktır ancak zorunluluk iticilik ve baskı içerir. Eğer birlik olarak hareket edilmez ise odanın gücü olmaz Odanın gücü olmazsa da Eczacının gücü olmaz.”*

E 4: “Eczacılık mesleğinde gönüllülük esası değil zorunluluk esası olması gerektiğinin daha doğru olacağı düşüncesindeyim. Çünkü kurallar, kaideler, kıstaslar ve etik değerler var. Gönüllülük esası olduğu zaman bu duruma herkes uyum sağlayamayabiliyor. Gönüllülük bir anlamda gevşek bir örgütlenmeyi de beraberinde getiriyor.”

E 5: “Zorunlu olmasını eleştirdiğimiz yönler olsa da bu değerın kıymetini bilmemiz gerektiğini düşünüyorum bunu göz ardı etmemeliyiz. Sağladığı avantajları görmezden gelmek büyük haksızlık olur. Örneğın tıbbi bitkiler ve drog ürünleri hakkında bilgilendirmeyi oda web sitesi aracılığı ile sağlamaktadır. Güncel bilgilere erişilebilirlik ve bunların takibi konusunda yönlendirici hizmet vermektedirler. Ulaşılabilir ve güvenilirlik sağlık sektörü için olmazsa olmazlarımızdan birisidir.”

E 6: “Eczacılık sektörü için oda üyeliğı zorunlu olmalıdır Herhangi bir ilaç için meydana gelebilecek olumsuzlukta veya yönetmelikte yapılan değışikliklerin uygulamasında müdahalenin hızla yapılması ve konun açıklığı kavuşturulması büyük önem arz etmektedir. Böyle bir durum da eczacının tek başına çözebileceğı halledebileceğı bir durum değıldir. Çünkü mesleğimiz itibari ile Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İl ve ilçe Sağlık Müdürlüklerine bağılı olarak hizmetini sürdürmektedir. Yaşanan olumsuzluklarda ve değışimlerde eczacının Tek başına, münferit olarak halledebileceğı bir meslek değıldir. Belli kural ve intizamlara bağılı olması gerekçesi ile zorunlu üyeliğın şart olması gerektiğı düşüncesindeyim.”

E 7: “Gönüllü üyelik olmalıdır. Zorunluluk pek çok alanda da olduğu gibi tembellik ve iticilik içermektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz ibaresi burada ikilem oluşturmaktadır. Eczane açmak isteyen eczacının mecburiyet şartı aranırken diğery birimlerde görevli eczacıların mecburiyet şartı aranmaması isteksizlik ve huzursuzluk oluşturmaktadır. Bu durumun düzeltilmesi ve olması gerekenler konusunda düzenlemeye gidilmesi anayasal düzende de gerekmektedir.”

E 8: “Meslek odasına üyeliğın zorunluluk içermesinin sağladığı avantajlar ve dezavantajlar bulunmaktadır. Aidatların yüksek olması sebebi ile oda üyeliğının zorunlu olması bir dezavantaj iken düşük aidatlar ile üyelik gönüllü olabilir.

Dışarıdan gelen birisi olarak çevreyi tanımayan kişinin veya meslek mensubunun bir birliğe ihtiyaç duyması ve birliğin sosyal anlamda mesleki açıdan da etkileşimi ve iletişimi sağlıyor olması avantaj olmuştur benim için. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de devam eden bu birlik bilincinin devam ediyor olması insana huzur veriyor, Bir başka avantajı oda; meslekte tecrübeli insanlarla karşılaşma ve mesleki bilgi açısından bu tecrübelerden faydalanma imkanı da sağlıyor. Oda ile kurulan ilişkinin iyi olması da problemlerinizin çözümü noktasında ekstra bir avantaj sunuyor. Çünkü herkes aynı bilinçte değil, seviyenin bu anlamda düzeyli olması şart.”

E 9: *“Sektörel anlamda zorunluluk olması gerekir diye düşünenlerdenim. Profesyonel düzeyde iş yapmak için bir meslek odasına bağlı bulunmanız fayda sağlayacaktır. Meslektaşların gerek halk ile gerekse devlet ile olan ilişkilerinin herhangi bir aksaklık yaşanmadan ilerlemesi için bir meslek odasının köprü pozisyonunda arabulucu olması gerektiği fikrindeyim. Kaldı ki Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İl ve ilçe sağlık Müdürlüklerine bağlı ortak çalışmanın yürütülmesi gereken bir meslek grubunda iken gönüllülük dağınıklık, gevşeklik ve hatayı getirir. Sağlık sektöründe de bunun yaşanması geri dönüşü olmayan sonuçları doğurur.”*

E 10: *“Meslek odası üyeliğinin zorunlu olmadığı durumlarda örneğin yüksek meblağlı reçetelerde sıralı dağıtım gibi adil bir dağıtım sistemi gerçekleştirilemez bunu oda düzenler.Cezaevi ve huzurevi gibi ilaç temini sağlanan kurumlar ile ilgili protokol ve anlaşmaları meslek odası yürütür. Gönüllü üyeler bu avantajdan yararlanamaz. Dolayısıyla avantaj ve dezavantajlar göz önüne alındığında bir disiplinin sağlanması için zorunlu üyelik şarttır.”*

E 11: *“Zorunluluk; Bilginin güncel tutulması için bir avantaj sağlıyor. Bu da etkileşim yolu ile oluyor. İletişimi güçlü tuttuğunda tüzük, yönetmelik, işleyişler hakkında bilgiye kolayca ulaşılabilir. Dolayısıyla iş ilişkisi geliştirmek istiyorsanız veya mesleki gelişim sağlamak istiyorsanız üyelik zorunlu da olsa pek çok avantaj sunuyor. Gönüllülük esası işliyor olsaydı bilginin kıymeti olmazdı. Dezavantajı aidatlar konusu olsa da zorunlu üyeliğin olması gerektiği kanaatindeyim”*

E 12: *“Kesinlikle zorunluluk esasına göre olmalı. Başboşluk değil, Denetime tabii olmalı. Bu şekilde her meslek mensubu denetim altında tutulmalı ve kontrol bu şekilde sağlanmalıdır. Disiplinin olmadığı yerde kaliteli hizmet beklemek doğru olmayacaktır.”*

E 13: “Meslek Odasına üyeliğin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum ancak işlerin zorlaştırılması ve maddi külfetinin büyütülmesini bunu gerekçe göstererek uygulamada zorluk çıkarılmasını doğru bulmuyorum.”

E 14: “Zorunlu üyeliğin olması gerektiğini düşünüyorum. Aidat ücretleri dezavantajı gibi görünse de Kredi gibi maddi destek hizmetlerini konusunda avantaj sağladığı yadsınamaz. Yardımlaşma sandığı ile sunulan hizmetler de bunlara ek gösterilebilir.”

E 15: “Zorunluluk olmazsa olmazdır. Zorunluluk esası uygulanmadığında kimileri üye olur ancak, üyelerin avantajlarından diğer üye olmayanlar da fayda sağlamaya çalışabilir. Suiistimal kaçınılmaz olur.”

Görüşmeler sonrası “Ülkemizde meslek odasına üyelik zorunludur, Sizce meslek odasına üyelik zorunluluk esasına göre mi olmalı, gönüllülük esasına göre mi olmalı? Zorunlu üyeliğin getirdiği avantaj ve dezavantajlardan bahsedebilir misiniz? “ sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde görüşmecilerin meslek odalarına üyeliğin gönüllük esasına göre mi zorunluluk esasına göre mi olması hakkındaki görüşleri Tablo-15’te gösterilmiştir.

Tablo-15 Meslek Odalarına Zorunlu Üyelik ve Gönüllü Üyelik Konusunu Savunanlar

	Zorunlu Üyelik	Gönüllü Üyelik
Savunanlar	E-2, E-4, E-5, E-6, E-8, E-9, E-10, E-11, E-12, E-13, E-14 ve E-15	E-1, E-3 ve E-7,

Tablo15’te görüldüğü üzere görüşmecilerden 12 tanesi meslek odalarına üyeliğin zorunluluk esasına göre olmasını belirtirken 3 tanesi gönüllük esasına göre olması gerektiğini belirterek zorunlu ve gönüllü üyeliğin getireceği avantaj ve dezavantajları Tablo16 ve Tablo 17’de belirtilmiştir.

Tablo-16: Görüşmecilerin Zorunlu Üyelik Konusundaki Avantaj ve Dezavantajlara İlişkin Görüşleri

Zorunlu Üyeliğin Avantajları	Zorunlu Üyeliğin Dezavantajları
<ul style="list-style-type: none">➤ Belirli bir biçimde düzen ve disiplin sağlaması,➤ Meslek mensuplarının çıkar ve haklarını gözetmesi,➤ Birlik ve beraberliği artırılarak ortaya çıkan sorunlara karşı daha fazla baskı unsuru	<ul style="list-style-type: none">➤ Aidat ücretlerinin fazla olması➤ Odaların siyasi baskı unsurları altında kalarak üyeleri belirli ideolojik çıkarlar etrafında şekillendirme çabası,➤ Zorunlu üyelik kapsamında oda faaliyet

<p>yaratması,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alınan kararlar çerçevesinde etik olarak belirtilen kurallara herkesin uymasını sağlaması, ➤ Rekabetin korunması ve meslekle ilgili alınan kararların uygulanması ve denetlenmesi konusunda herkesin kurallara uymasını sağlaması, ➤ Mesleki açıdan etkileşimi ve iletişimi sağlaması kurumun tarihine dayanan meslek tecrübesi ve üyelerinin çıkarlarına yönelik gerekli önlemlerin alınması ➤ Mesleğin gelişiminin sağlanması için düzenlenecek etkinlik ve faaliyetlerin belirli bir platformda düzenli bir şekilde yapılmasının sağlanması, ➤ Meslek platformlarının zorunlu üyelikle devlet kontrolü altında olması ve başka mecralar tarafından yönlendirilmesinin önüne geçilmesi, 	<p>ve eğitimine katılmayan üyelerin aidatlar ve diğer ödeneklerin yüklenicisi olması,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Meslek odasına üye olmadan mesleğin icra edilememesi, ➤ Meslek mensuplarının kamu tarafından belirlenen yasa ile meslek kuruluşuna zorla üye olması,
---	---

Tablo-17: Görüşmecilerin Gönüllü Üyelik Konusundaki Avantaj ve Dezavantajlara İlişkin Görüşleri

Gönüllü Üyelik Avantajları	Gönüllü Üyelik Dezavantajları
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Üyeliğe kimsenin zorlanmaması, ➤ Gönüllü üyelik kapsamında herkesin rızasının alınarak meslek konusunda belirli çıkar ve hedefler doğrultusunda bir araya gelen kişilerin mesleğin gelişimine yönelik daha fazla katılım ve istek sağlayarak kuruluşların birbirleri ile rekabet içerisine girmesi ve rekabetin başarıyı artırması ➤ Gönüllü üyelik kapsamında mesleği icra edenlerin kamu otoritesinden bağımsız kendi meslek kuruluşlarını kurabilmesi, ➤ Meslek kuruluşlarının kamudan bağımsız bir şekilde kendi çıkarları ve menfaatleri doğrultusunda çalışarak ülke ekonomisi ve mesleğin gelişmesine yönelik faaliyetlerde daha başarılı olacak şekilde bilimsel proje ve etkinliklerin düzenlenmesi konusundaki sınırlamaların kaldırılması, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gönüllü üyelik kapsamında mesleğin icra edilmesi konusunda alınacak kararların herkes tarafından uygulanmasının zor olması, ➤ Gönüllü üyeliğin beraberinde getirmiş olduğu çoklu yapının karar alma mekanizmasını yavaşlatması, ➤ Gönüllü üyelik kapsamında üyelerin ortak çıkar ve menfaatlerinin çatışması sonucunda meslek grupları arasında ayrışmanın artması, ➤ Gönüllü üyelik kapsamında meslek mensubu üyelerin kurmuş olduğu meslek odaların belirli grup ve ideolojilerin kontrolü altına girerek kamu otoritesine baskı yapması,

Görüşmecilerin yapmış olduğu değerlendirmeler sonucunda zorunlu ve gönüllüğe üyelik avantaj ve dezavantajlar yukarıda belirtilmiştir. Üyelerimizin 12 tanesi zorunlu üyelik sistemini benimserken 3 tanesi gönüllüğe üyeliği benimsemektedir. Üyelerimizin

çoğunluğunun zorunlu üyelik sistemini benimsemesinin nedeni meslek mensubu üyelerin tek bir organ tarafından temsil edilmesi ve alınan kararlara hep birlikte uyulmasının sağlanması, düzen ve disiplinin sağlanması ve karar mekanizmasının hızlı bir şekilde işleme isteklerinden kaynaklanırken alışılmış sistem dışındaki gönüllü üyelik sistem hakkında tam bilgiye sahip olmadıkları için konuya çekingen yaklaştıkları düşünülmektedir.

3.3.4.3.6. Meslek Odası Olmaksızın Mesleğin İcrası

Görüşmecilere sorulan “Sizce bir meslek odasının temel görevi ne olmalı, bir meslek odası olmaksızın eczacılık mesleği icra edilebilir mi?” sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

E 1: “Bir meslek odası olmaksızın da meslek yapılabilir belki ama her zaman tek olmak sesinizin duyurulmasını engelleyebilir, Meslek odasının temel görevi de zaten bu değil midir? Üyenin haklarını korumak ve muhafaza etmektir. Üyeyi temsilen hareket etmektedir.”

E 2: “Temel görevi var olan sorunların çözümünü sağlamaktır. Mesleği icra etmek bir meslek odası olmaksızın oldukça zordur. Bir danışma merciinin olması işin ilerlemesi, sürecin yönetilmesi için uygundur kanaatindeyim.”

E 3: “Eczacılar odası olmadan mesleği icra etmek oldukça zor ve karmaşık bir hale gelirdi. Küçük bir grupta dahi bir işin icra edilmesi için bir baş olması gerektiği gibi o işi organize etmek için de bir üst çatı olmalıdır. Eczacılık mesleğinin görev ve sorumluluklarını yerine getirmek, Konya Eczacı Odası ekipmanları ve yetkileri ile yapılabilmektedir. Eczacı Odası Yönetim Kurulu ve Üyeleri yine eczacılar tarafından belirlenmektedir. Konya eczacı odası eczacıları aslında idari bir yapı altında örgütsel olarak toplamaktadır.”

E 4: “Meslek odasının temel görevi, üyelerine istenilen kalitede hizmet sunuyor olmasıdır. Devlet desteği ile hizmet veren bu aracı kuruluşun meslektaşlara kazandıracığı sosyal sorumluluk bilinci hem mesleğin gelişimine katkıda bulunacak hem de toplumsal refah sağlayacaktır. Bu bilincin özellikle sağlık sektöründe hizmet veren tüm meslek çalışanlarına kazandırılması en önemli görevidir. Sağlık sektöründe çalışan kişilerin hâlihazırda dikkatli, disiplinli ve değişime ayak uyduran kişiler olması büyük önem taşır.”

Bu açıdan bakıldığında bir meslek odası olmaksızın eczacılık mesleği icra edilebilir ancak yetersiz kaldığı yerler olacaktır. Yapıcı, yönlendirici ve düzeltici ve önleyici faaliyetlere ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu anlamda denetimi de sağlayan bir meslek odasının varlığı pozitif bir etkidir.”

E 5: *“Eczacı odasının asli görevi; odaya bağlı üyelerinin SGK, hastane gibi yerel yönetimlerle olan tüm problemlerinin çözmek olmalıdır.”*

E 6: *“Eczacılık; Meslek olarak tek başına (münferit) olarak yapılabilecek bir meslek değildir. Belli bir intizamın sağlanması için kuralları olan bir meslek odasının varlığı gerekmektedir.”*

E 7: *“Meslek odası olmalıdır. Üyelerinin mesleki tecrübelerine pozitif etki yapan ve bu anlamda katkı sağlayan sorumluluk ve yetki sahibi olan bir meslek odasının olmasının gerektiği kanaatindeyim.”*

E 8: *“Temel amacı meslek mensuplarının çıkarlarını korumak olmalıdır. Meslek odası olmazsa otoriteye karşı tek başına bir duruş sergileyemezsiniz. İtirazlar konusunda da meslek birliğinin delegeleri vardır, TEBB delegelerine sorunlar iletiliyor ve mecliste sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra meslek odasına teknik konularda yönlendirilmeye ihtiyaç duyulduğu zaman da başvurulur. Meslek odası ilaçların saklama koşulları, dolaptaki derecelendirmeler, süreleri konusunda hatırlatma yapmaktadır. Meslek odası olmasaydı bunların takibi, tetkiki ve denetimi konusunda problem yaşanabilirdi. Bu noktada oluşacak çok seslilik ile istenilen sonuca varılamazdı.”*

E 9: *“Bilindiği gibi meslek odaları meslektaşların taleplerini karşılamaya yönelik ancak kanun hükmünde bir yasa ile kuruldu. Meslek odası olmadan herhangi bir yerde köy, kasaba ve şehirde eczacılık mesleği yapılır. Ancak kurallar ve yönetmelik takibi için bir çatı altında birleşmek ve tabiri caizse ağız birliği-söz birliği yapmak önem taşır.”*

E 10: *“Meslek odasının temel görevi üyelerine en iyi şekilde hizmet sunup, çıkarlarını gözetmek, sorunlarını çözüme destek olmak olmalıdır. Bir meslek odası olmak olmaksızın meslek icra edilebilir. Hastaya hizmet götürebilmek elbette yapılabilir.”*

E 11: *“Eczacılık mesleği bir meslek odası olmaksızın icra edilemez diye düşünüyorum. Meslek odasının görevi hakların korunması anlamında eczacıyı destekleyici niteliktedir.”*

E 12: *“Bir meslek odasının eczacıların sorunlarını çözme anlamında onların yanında olması, bilgi açısından yönlendirme yapması, danışmanlık hizmeti vermesi, eğitimler düzenlemesi temel görevlerindedir. Bir meslek odası olmaksızın eczacının aldığı eğitim, bilgi ve tecrübe ile de meslek icra edilebilir”*

E 13: *“Meslek odasının temel görevi, meslek mensuplarına kaygıdan uzak keyifle çalışabileceği bir ortam hazırlamak olmalıdır. Ülkemizde eczacılar olarak muhatabımız devlet ve devlet kurumları olduğu için bizleri temsil etmesi anlamında bir odanın olması gerekliliktir diye düşünüyorum.”*

E 14: *“Meslek odasının temel görevi eczacılara yönelik çalışmalar yapmak ve onların haklarını gözetmek olmalıdır.”*

E 15: *“Eczacılık mesleği başlı başına bir zanaattır, Herhangi bir şeye ihtiyaç duymaz. Şehirde de, köyde de meslek odası olmaksızın bu meslek icra edilebilir. Her şartta yapılabilir.”*

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmeye göre, eczacılık mesleği bir meslek odası icra edilebilir mi sorusuna yönelik olarak görüşmeciler oda olmadan mesleğin icra edileceğini yalnız bu durumun teknik olarak bir takım sorunlara neden olacağını ve meslek birlikteliği, ortaya çıkacak sorunların çözümüne yönelik faaliyetlerde sesini duyurma ve otoritenin sağlamış olduğu düzenin bozulacağını düşünmektedirler. Yani kısaca eczacılık mesleği eczacılar odası olmadan icra edilebilir ama bu durum teknik olarak mümkün görülmemektedir. Görüşmecilere göre meslek odasının temel görevi *“üyelerine en iyi şekilde hizmet sunup, çıkarlarını gözetmek, sorunların çözümüne yönelik destek olarak meslek mensuplarının birlik ve beraberliğini göstermek ve mesleğin icrası için rekabeti ve düzeni sağlamak adına gerekli düzenleme ve denetimleri yapmak”* şeklinde ifade edilmektedir.

3.3.4.3.7. Meslek Odasının Denetim Yetkisi Hakkındaki Görüşler

Görüşmecilere sorulan *“Eczacılık faaliyetiniz üzerinde eczacılar odasının merkezi denetim yetkisi nasıldır ve işleyişi nedir, olumlu, olumsuz yansımaları nelerdir?”* sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

E 1: *“Toplu olarak alınan kararlarda bilgilendirme yapılıyor ve bunlar da istenen düzeyde uygulanabiliyor ise; denetime gerek görülmez. Ancak bu kararlar uygulamada yetersiz*

kalıyor ise; meslek odası gerek gördüğü zaman denetim yapar ancak bir yaptırımını yoktur sadece tebliğ eder ve uyarır.”

E 2: *“Denetim yetkisi hakkında yeterli bilgiye sahip değilim. Oda tarafından hiç denetlenmedim. Gerekli durumlarda denetleme yapıldığı duyumu alıyorum.”*

E 3: *“Genel yapısı itibari ile Eczacı Odası Eczacının yanında duran ve diğer yetkili birimler ile birlikte hareket eden, İl Sağlık Müdürlüğü ve Konya Sosyal Güvenlik kurumu ile birlikte Sağlık Bakanlığı çatısı altında görev ve sorumluluklarını icra etmekle yükümlü bir idari organımızdır.”*

E 4: *“Eczacı odalarının denetimi herhangi bir rahatsızlık ve ya bir şikâyet dilekçesi üzerine odaya yazılı veya sözlü bir şekilde ulaşır ise; denetim bunun akabinde yapılmaktadır. Odanın denetim konusunda belli bir periyodu yoktur.”*

E 5: *“Denetim ile ilgili fazlaca kalem bulunmaktadır. Bu konuda direkt bir yetkileri olmasa da ihtiyaç olduğunda denetim faaliyetleri yürütülmektedir.”*

E 6: *“Şu ana kadar karşılaştığım olumsuz bir özelliği ve yaptırımını yoktur.”*

E 7: *“Meslek odasının denetim faaliyetleri ile ilgili olarak olumsuz bir yansıması yoktur. Oda yetkilileri gerektiğinde kendişlerinden fedakârlık yaparak bu denetimleri sürdürmektedirler.”*

E 8: *“Meslek birliğinin doğrudan bir denetleme yetkisi yoktur Ancak sağlık bakanlığına bağlı il sağlık müdürlüğü bu denetimi gerek gördükçe yapmaktadır. Meslek odası ruhsat iptali gibi bir şey yapamaz ancak sadece işleyiş ile ilgili bir düzenleme yapar ve bu konuda denetimi ilgili kurum nezdinde yapar ancak karar mekanizması değildir. Bu konuda yetki Sağlık Bakanlığı ve Bakanlığa bağlı İl Sağlık Müdürlüğündedir. Örneğin; Reçetesiz ilaç sattınız, İl Sağlık Müdürlüğü Ceza Keser, Meslek Odası sadece uyarır.Yani otorite ile birlikte çalışır.6 ayda bir denetim yapılır. Bunu il sağlık müdürlüğü yapar. il veya ilçe olarak değişir. Meslek odası bu anlamda devlet ile köprü niteliğindedir. Ürünler hakkında bilgi verir, ilaçlar ve reçeteler hakkında uyarır. Stok ile ilgili bir yaptırımını yoktur, şirketten ürün alınır ve stok ortalama satışa göre belirlenir. Bir denetimi yoktur istenilen ürün istenilen sayıda eczaneye girer.”*

E 9: *“Şikâyet üzere denetleme yapmaktadır. Ancak sadece uyarı verebilir, ceza verme, yaptırımları uygulama yetkisine sahip değildir.Olumlu yansıması -Belli bir düzenin sağlanması şeklindedir.Olumsuz yansıması - kişisel çıkarlar gerekçesi ile aksaklıkların*

bildirilmemesi.Örneğin bir eczacıya doktor tarafından, kurum tarafından veya referans aracılığıyla yapılan yönlendirmeler etik olmadığı halde; bu konuyla ilgili önlem alınmaması.”

E 10: *“Meslek odasının kısmen denetimi vardır. Örneğin açılış-kapanış saatlerini denetlemektedir. Cezai bir yaptırımı bulunmamaktadır.”*

E 11: *“Meslek odasının denetim yetkisi sınırlıdır. Örneğin nöbetçi eczaneyi denetleme hakkına sahiptir. Denetim ile ilgili web sitesinde bu anlamda genel bir bilgi yayınlanmaktadır.*

Reçeteler ile ilgili olarak, Bedeli ödenen ve ödenmeyen ilaçlar ile ilgili, piyasadan çekilen ilaçlar ile ilgili, piyasadan çekilmese dahi parti numaraları değişen ilaçlar ile ilgili web sitesinden duyurular ile bilgilendirme yapmaktadır ancak denetimi ilgili kurumlar yapmaktadır, Meslek odası bu anlamda uyarıcı niteliktedir, yaptırımı yoktur.”

E 12: *“Odanın direkt bir merkezi denetim yetkisi bulunmamaktadır İl ve ilçe sağlık müdürlükleri gerekli denetimi yapmaktadır. Denetim yetkisinin olmaması olumlu ve olumsuzdur diyemeyiz. Meslek odasının denetim yetkisi olsaydı böyle bir durumda yanlış tutum sergilenebilir.”*

E 13: *“Eczacılık faaliyetleri arasında oda bir nevi adaleti sağlayıcı görev üstleniyor. Mesleki usulsüzlükleri ve maddi anlamda getirisi fazla olan reçetelerin dağılımında gerekli düzenleme yapıyor. Bunları tam olarak yerine getirdiğinde olumsuz bir tarafını söylemek yersiz olabilir.”*

E 14: *“Eczacılar odasının denetim yetkisi vardır. Eczacı için açılan bir davada hasta sağlığı geri planda kalırken maddiyat bunun önüne geçebiliyor.”*

E 15: *“Denetimi yeterlidir Ne fazla ne eksiktir. Genel işleyiş açısından odanın birtakım sorumlulukları vardır. Oda eczacının eczanesi ile ilişkisini tam olarak tespit eder. Eczacının resmi makamlarla problem yaşadığı durumlarda problemin ciddiyetine göre taraf olur ve meslek mensubu hakları gözetilir.”*

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmelere göre eczacılık faaliyetlerinde eczacılar odasının merkezi denetim yetkisi; *“Genel yapısı itibari ile Eczacı Odası Eczacının yanında duran ve diğer yetkili birimler ile birlikte hareket eden, İl Sağlık Müdürlüğü ve Konya Sosyal Güvenlik kurumu ile birlikte Sağlık Bakanlığı çatısı altında görev ve*

sorumluluklarını icra etmekle yükümlü bir idari organ olarak gerekli gördüğü durumlarda denetim yapmaktadır”. Meslek odasının yapmış olduğu bu denetimler Eczacılık faaliyetleri arasında adaleti sağlayıcı görev üstlenmek ve mesleki usulsüzlükleri ve maddi anlamda getirisi fazla olan reçetelerin dağılımında gerekli düzenleme yapması olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca odanın denetim faaliyetinin olumsuz yönün ise kişilerin çıkarları ve menfaatleri doğrultusunda yaşanan olumsuzlukları göz ardı etmesi olarak nitelendirilmektedir.

3.3.4.3.8. Meslek Odasından Beklentiler Konusundaki Görüşler

Görüşmecilere sorulan “Genel olarak üye olduğunuz odadan beklentileriniz nelerdir, Bu konuda neler önerirsiniz?” sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

E 1: “Muayene ücretlerinin eczaneler tarafından tahsil ediliyor olmasının kaldırılması en büyük beklentimdir. Ciroya göre hizmet, ciroya göre indirim ve ciroya göre çalışan sayısı gibi zorunlu durumların ortadan kaldırılması da bunlara ek olabilir.”

E 2: “Genel olarak odanın faaliyetlerinden memnunum ancak, Meslek içi eğitimlerin artırılmasını da bekliyorum.”

E 3: “Konya Eczacı Odası Olarak değil de Türkiye’deki bütün eczacı odalarının Türk Eczacılar Birliği Çatısı altında; ülkedeki ilaç politikaları üzerindeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için çalışmalıdır. Siyasetçilerin aldığı kararlar genelde ekonomik ve bütçeye uygun hareketlerdir ancak Türk Eczacılar Birliği bunun yanlış olduğunu Sağlık Uygulama Tebliği ve Bütçe Uygulama Tebliğini de esas alarak Eczacı’nın uygulamada ve her aşamasında tek sorumlu kişinin eczacı olduğunu göstermektedir.”

E 4: “Konya Eczacılar Odası genel anlamda beklentilerimi karşılıyor. Yapılması gerekenleri yapıyorlar. Hızlı çözümler buluyor ve yardımcı ve yapıcı, nezaketli bir tavır sergiliyorlar.”

E 5: “Sosyal faaliyetlerin artırılması anlamında beklentilerim var. Yemekler, geziler, turnuvalar, müsabakalar gibi..”

E 6: “Aidat ücretlerinin azaltılması anlamında bir beklentim var bir de diğer kurum ve kuruluşlara karşı haklarımızı gözetmesini bekliyorum.”

E 7: “Odadan beklentim mesleki bilgiye ek mesleki tecrübeyi artıran eğitimlerin yapılıyor olması.”

E 8: “Hakların savunulması noktasında avukat ve danışmanlık hizmetleri ile ilgili beklenti var. Odanın direkt bir avukatı olması iyi olurdu. Yönetmelik ve kanuna göre hareket ediyor eczacı ancak uygulamada meslek odasından bir yazı geldiğinde ve tebliğ yapıldığında yasaya mı tebliğe mi SGK ya mı oda tüzük ve yönetmeliğine mi uyularak işlem yapılacak net değil buna ilişkin kesilen cezalar var. Uzman bir avukat tarafından bu durum savunulmalı eczacının hakkı bu şekilde korunmalıdır.”

E 9: “Güncel haberler konusunda daha fazla bilgilendirme yapması gerekir bunun da belki eğitimler ile sağlanması gerekebilir. Denetim sıklaştırılabilir.”

E 10: “Yapılan denetimin kalitesinin artırılması, Eğitim faaliyetlerinin artırılması, Sosyal faaliyetlerin artırılması, Odanın konusunda uzman bir muhasebeci ve avukatının olması gibi beklentilerim var.”

E 11: “Yapılan toplantıların daha çok bilinçsiz kullanılan ve ilaç olmayan ürünlerin sosyal medyada varlığı, insanların bu anlamda büyük bir yanlışta sürüklendiği ve bu konuda uyarıcı nitelik taşıyan faaliyetlerin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğine yönelik önlem alınması yönünde olmasıdır.”

E 12: “Meslek odasından beklentilerim, Eğitimlerin devamlı olması, Yenilikçi olması, Problemler ve çözümleri hakkında bilgilendirme yapıyor olması, eczacıların sosyal faaliyetler ile kaynaştırılmasının sağlanmasıdır.”

E 13: “Konya Eczacılar odasından beklentim, hakkın ve hukukun gözetilerek adaletli bir yaklaşımla herkese eşit muamele yapılıyor olması.”

E 14: “Eczacılar ile daha fazla bir araya geldiğimiz ortamların sağlanması, sorunların dinlenmesi, siyasi bir birliktelikten çıkarılarak, halkın çıkarları ve sağlığının korunduğu bir ortamın sunulması yönünde hareket edilmesi beklentilerim arasındadır.”

E 15: “Beklentim meslek odasının bir avukatının bulunması gerektiği yönünde. Oda başkanı veya kurul üyelerinin iletilen konularda karar mekanizması olması bu ihtiyacı öteliyor diyebiliriz.”

Görüşmeler sonrası yapılan değerlendirmelere göre eczacıların üye oldukları odadan beklentileri aşağıdaki gibidir;

- Muayene ücretlerinin eczacılar tarafından tahsil edilmesi işleminin kaldırılması,
- Ciroya göre hizmet, ciroya göre indirim ve ciroya göre çalışan sayısı gibi zorunlu durumların ortadan kaldırılması,
- Meslek içi eğitimlerin artırılması,
- Sosyal faaliyetlerin artırılması,
- Aidat ücretlerinin azaltılması
- Diğer kurum ve kuruluşlara karşı eczacıların haklarının gözetilerek korunması,
- Yapılan denetimlerin sıklaştırılarak kalitesinin artırılması
- Meslek mensuplarının sık sık bir araya geleceği faaliyetlerin artırılarak sorunlara karşı çözüm önerilerinin değerlendirilmesi,
- Türkiye'deki bütün eczacı odalarının Türk Eczacılar Birliği Çatısı altında; ülkedeki ilaç politikaları üzerindeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için çalışması,

Meslek mensuplarının odadan beklentileri yukarıdaki şekildeki gibi sıralanmıştır. Ayrıca görüşmecilerimiz Konya Eczacılar Odasının çalışmalarından memnun olduklarını ama odanın içinde bulunduğu şartlar ve imkânlar dâhilinde daha iyi hizmet sunacağı ve eczacıların sorunlarına yönelik çözümler için daha fazla çalışması gerektiğini belirtmektedir.

DEĞERLENDİRME

“Ahilikten Günümüze Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarında Zorunlu Üyelik: Konya Eczacılar Odası Örneği” isimli çalışma kapsamında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının zorunlu üyelik uygulamasına yönelik üyelerin bakış açısını değerlendirmek ve devlet ile meslek kuruluşu üyeleri arasında köprü niteliğinde olan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, meslek çerçevesindeki avantajları ve dezavantajlarını ortaya koymaktır. Bu kapsamda Konya Eczacılar Odası üyelerinden 15 üye seçilerek nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının meslek çerçevesindeki avantajları ve dezavantajları ile zorunluluk ve gönüllülük esasına göre meslek odalarının üyeliğinin nasıl olması gerektiğine cevap aranmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda KEO üyelerinin Türkiye’deki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının örgütlenmesi ve zorunlu üyelik kapsamında meslek odasına üyeliğine ilişkin değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir;

Meslek odasına üyeliğin gönüllü ve zorunlu üyelik olarak seçilmesi kapsamındaki değerlendirmeleri dikkate alındığında 6643 sayılı Eczacılar Birliği Kanuna göre *“Mesleğini serbest olarak icra eden veya özel kuruluşlarda eczacılıkla ilgili hizmetlerde çalışacak eczacılar ise başlamadan önce buldukları ilin eczacı Odasına kaydolmaya ve üyelik ödevlerini yerine getirmeye mecburdurlar. Eczacı Odalarına kayıtlı eczacılar diğer kanunlarla kurulmuş meslek odalarına kaydolmaya zorunlu değildir.”* şeklinde belirtilmiştir. Bu doğrultuda mesleğini icra etmek isteyen eczacıların bulunmuş oldukları bölge meslek odasına kayıt olma zorunluluğu bulunmaktadır.

Meslek odasının yönetiminde yer alma çabaları ve meslek odasının faaliyetlerinde etkin görev alma ve katılım durumlarına ilişkin değerlendirmeleri dikkate alındığında görüşmecilerin hiçbirisinin Konya Eczacılar Odasının Yönetiminde görev almadığı yalnız meslek odasının faaliyetlerinde etkin görev alan 5 üye bulunduğu (E-4, E-8, E-9, E-12 ve E-15) diğerlerinin görev almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Konya Eczacılar Odası üyelerinin meslek odasının üyelerine yönelik düzenlemiş olduğu meslek içi eğitim programları (seminer ve kurs faaliyetleri) düzenleyerek üyelerini aktif web sistemi, sms ve

mail yoluyla bilgilendirdiği üyeler tarafından ifade edilmiştir. Üyelerin bu faaliyetlere katılma durumu düzenlenen programların iş saatlerinde yapılması nedeniyle katılma durumlarının düşük olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle Konya Eczacılar Odasının üyelerine yönelik düzenlemiş olduğu faaliyetleri iş saatleri dışında yapması üyelerin meslek gelişimi ve meslek odasının düzenlemiş olduğu faaliyetlere katılımın artması bakımından önemli görülmektedir.

Meslek odasının üyelerinin çıkarlarını desteklemesi ve üyelerine sunmuş olduğu hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri dikkate alındığında Konya Eczacılar Odasının üyelerinin çıkarlarını destekleyerek meslek içi ve beraberliği yansıttığı ve oda üyelerinin ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda mesleki anlamda karşılaşılan sorunların çözümünde aktif rol üstlenerek üyelerinin çıkarlarını koruduğu üyeler tarafından belirtilmiştir.

Meslek Odasına üyelik kapsamında üyelik durumunun zorunluluk veya gönüllük esasına göre mi olması gerektiğine ilişkin değerlendirmeleri dikkate alındığında 12 üyenin meslek odasına üyeliğin zorunluluk esasına göre olması gerektiğini belirtirken 3 üye gönüllük esasına göre olması gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeye göre Konya Eczacılar Odası üyeleri meslek odasına üyeliğin zorunluluk esasına göre olmasını doğru bulmaktadır. Zorunlu ve gönüllük esasına ilişkin üyelerin değerlendirmeleri sonucunda zorunlu ve gönüllü üyelik sistemine ilişkin avantajlar ve dezavantajları Tablo-16 ve Tablo-17 de gösterilmiştir.

Meslek odasının temel görevi ve meslek odasına üye olmadan eczacılık mesleğinin icrasına ilişkin değerlendirmeleri dikkate alındığında üyelerin meslek odası olmadan eczacılık mesleğinin icra edilebileceğini yalnız bu durumun teknik olarak bir takım sorunları beraberinde getireceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda meslek odasına üye olmadan eczacılık mesleğinin icra edilmesi meslek birlikteliği ve otoritenin sağlamış olduğu düzenin bozulacağı ifade edilmiştir. Aynı zamanda üyelerin görüşlerine göre meslek odasının temel görevi; üyelerine en iyi şekilde kaliteli hizmet sunma, üyelerin hak ve çıkarlarının gözetilmesi, meslek mensuplarının birlik ve beraberliğini korumak ve göstermek ve mesleğin icrası açısından gerekli denetimi ve düzenlemeleri yapmaktır.

Meslek odasının denetim yetkisi hakkındaki değerlendirmeleri dikkate alındığında eczacılar odasının merkezi denetim yetkisi *“Genel yapısı itibari ile Eczacı Odası Eczacının yanında duran ve diğer yetkili birimler ile birlikte hareket eden, İl Sağlık*

Müdürlüğü ve Konya Sosyal Güvenlik kurumu ile birlikte Sağlık Bakanlığı çatısı altında görev ve sorumluluklarını icra etmekle yükümlü bir idari organ olarak gerekli gördüğü durumlarda denetim yapmaktadır”.

Meslek odasının yapmış olduğu bu denetimler Eczacılık faaliyetleri arasında adaleti sağlayıcı görev üstlenmek ve mesleki usulsüzlükleri ve maddi anlamda getirisi fazla olan reçetelerin dağılımında gerekli düzenleme yapması olarak değerlendirilmektedir.

Üyelerin meslek odasından beklentilerine ilişkin değerlendirmeleri dikkate alındığında üyelerin talepleri şu şekildedir;

- Muayene ücretlerinin eczacılar tarafından tahsil edilmesi işleminin kaldırılması,
- Ciroya göre hizmet, ciroya göre indirim ve ciroya göre çalışan sayısı gibi zorunlu durumların ortadan kaldırılması,
- Meslek içi eğitimlerin artırılması,
- Sosyal faaliyetlerin artırılması,
- Aidat ücretlerinin azaltılması
- Diğer kurum ve kuruluşlara karşı eczacıların haklarının gözetilerek korunması,
- Yapılan denetimlerin sıklaştırılarak kalitesinin artırılması
- Meslek mensuplarının sık sık bir araya geleceği faaliyetlerin artırılarak sorunlara karşı çözüm önerilerinin değerlendirilmesi,
- Türkiye’deki bütün eczacı odalarının Türk Eczacılar Birliği Çatısı altında; ülkedeki ilaç politikaları üzerindeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için çalışması,

Meslek mensuplarının odadan beklentileri yukarıdaki şekildeki gibi sıralanmıştır. Ayrıca üyeler Konya Eczacılar Odasının çalışmalarından memnun olduklarını ama odanın içinde bulunduğu şartlar ve imkânlar dâhilinde daha iyi hizmet sunacağı ve eczacıların sorunlarına yönelik çözümler için daha fazla çalışması gerektiğini belirtmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamu kurumu niteliğinde bulunan meslek kuruluşlarının Türkiye açısından kökeni Orta Çağın ahilik teşkilatına ve esnaf loncalarına kadar gitmektedir. Gerekli durumlara üyelerini

denetlemek amacıyla, merkezi otorite ile üyeleri arasında ki bağlantıyı oluşturan ahilik sisteminin yerini daha sonra lonca sistemine almıştır. Loncalar 19. yüzyıl sonlarına doğru önemlerini kaybetmeye başlamış, yerini ise ticaret odaları ve esnaf derneklerine bırakmış, daha sonraları ise esnaf odaları oluşturmuştur.

Türkiye’de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kapsadığı meslek grupları bakımından da bir çeşitlilik bulunmaktadır. Kanun koyucunun toplumun genelini ilgilendiren nitelikleri itibariyle ve kamu yararı nedeniyle devletin gözetimi altında olması gerektiği düşünülen meslekleri bu kapsama aldığı görülmektedir. Bu anlamda ticaret ve esnaflıkla uğraşanların kurdukları ticaret ve esnaf odaları ile belli bir yüksek eğitim aldıktan ve o mesleği icraya ehil oldukları bir diploma ile belgelenen doktorluk, mühendislik, avukatlık vb. meslek sahibi kişilerin oluşturdukları kuruluş ve üst kuruluşları aynı niteliğe sahip meslek kuruluşu olarak düzenlenmiştir.

Meslek kuruluşunun kuruluş kanununda belirtilen meslek mensuplarını ilgili meslek kuruluşuna üye olmaları zorunludur. Ancak, Anayasanın 135. maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmamakta, bunlar isterlerse meslek kuruluşlarına üye olabilmektedir. Bu istisnalar dışında üye olmadan mesleği icra etmek tüm meslek kuruluşlarında meslekten men ile cezalandırılmaktadır.

Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, belli meslek mensuplarının zorunlu üyeliğine dayalı olarak oluşturulmuş birer örgütsel sistem olarak 1961 ve 1982 Anayasaları ile düzenlenmiştir. Bu kuruluşların gönüllü üyelik yerine zorunlu üyelik esasına göre örgütlenmeleri ve kamu yararı ilkesi ile donatılmış olması ilgili platformlarda öne çıkarılması gereken bir konudur. Türkiye’de devlet meslek mensuplarının kontrolünü bu kuruluşlar ile sağlayabilmektedir. Ancak meslek kuruluşlarının denetimi de devletin kontrolündedir. Gerek kamu yararı sağlaması gerekse meslek mensuplarının hak ve çıkarlarının korunması hakkında anayasal düzenleme ile devam eden süreçte meslek kuruluşları kendi menfaatleri konularında devleti etkileyen bir baskı grubudur. Bu sayede iktidara karşı eleştiri ve talepleri konusunda yüksek ses çıkarmaktadır. Ancak meslek kuruluşlarının da etik değerlere uyması, şeffaf ve objektif olması, sorumlulukların yerine getirilmesi gibi görevleri vardır. Bu anlamda bakıldığında meslek mensuplarının bir meslek kuruluşuna kanunla edinilmiş olmasına rağmen zorunlu üye olması, özerklik ilkesi

ile uyuşmamaktadır. İnsan hakları özgürlükler hukuku penceresinden bakıldığında konunun tartışmalı olduğu açıktır.

Bu nedenle zorunlu üyelik üzerine yaptığımız araştırmada gönüllü üyeliğin getirdiği itaatsizlik gevşeklik ve denetimsizlik arasındaki ayrım ana hatları ile ortaya konmuştur. Örneğimizde Eczacılar Odası ele alınmıştır. Eczacıların büyük bir çoğunluğunun zorunluluk ilkesini benimsemiş ve önermiş olması da bunu desteklemektedir.

Yaptığımız araştırmada Küreselleşme ve Kapitalizmin etkisi ile mesleki yeterliliğe sahip profesyonel grupların rekabet endişesi, çalışma performansı ve ekonomik çıkarlar yönünden odalara üye olmaları, meslek hukukunu korumak açısından önem teşkil etmektedir.

Kamu yararı ve motivasyonel gereklilikler mesleği icra edenler arasında olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyelik konusu eleştiriye açık olmakla birlikte bu soruna çözüm önerileri getirilmesi gerekliliğini ortaya koyar. Uygulamada yaşanan aksaklıklar devlet eliyle çözümlenmelidir.

Meslek Odalarına yüklenen 6643sayılı kanun nezdinde meslek mensuplarının hak ve menfaatlerini korumak olsa da “kamu yararı” ilkesi ile kurulmuş oldukları açıktır. Bu sebepledir ki; Meslek Kuruluşları üyelerinin hak ve çıkarlarını korurken öncelik kamu olabiliyor. Tartışmalı bir mesele olan Kamu kurum ve Kuruluşları kapsamındaki meslek kuruluşlarının ekonomik çıkarlara hizmet ettiği gözlenmiştir.

Piyasa ekonomisi içerisinde sermaye sahipleri esnaf ve sanatkarlar ile, mesleki yeterliliğe sahip Profesyoneller arasında rekabetçi değil dayanışmacı bir toplum olma özelliğini göstermemiz gerekmektedir. Birlik ruhu ideolojisi ile davranış sergilendiğinde toplumda refah, huzur sağlanacaktır.

Meslek Odaları kökeninde Ahilik Geleneğine hâkimdir. Bu ahlaki temelden de yola çıkılarak meslek Odası aynı zamanda etkileşime de sebep olmaktadır. Bilginin güncel tutulması, Yeniliklerin takip Edilmesi, Denetimin ve Adaletin sağlanması açısından bir köprü görevi üstleniyor.

Bu anlamda yaptığımız araştırma lokal küçük ölçekli işletmecilerin de desteklenmesi ve belli bir örgüt kültürü içerisinde yer almasının uygun olacağını göstermektedir. Çünkü bireyin ve toplumun sesi birlik olduğunda çıkmakta, ihtiyaç ve beklentiler de bu

doğrultuda şekillenmektedir. Öyleyse zorunlu üyelik ihtiyaç ve beklentilerden doğmuştur. Katılımcılarımız içerisinde gönüllü üyelik olması gerektiğini savunanlar için şu sonuç çıkmaktadır. Birey hali hazırda istişare halinde olmalıdır, Meslek ile ilgili alınacak önemli kararlarda fikir birliği ancak birlikler ile gerçekleşmektedir.

KAYNAKÇA

- Acun, F, (2005). Osmanlı Şehirlerinde Devlet ve Sivil Toplum.*Sivil Toplum Dergisi*, S.10, 51-56, Ankara.
- Akbaş, H. E., Bozkurt, S., & Yazıcı, K. (2018). Osmanlı Devletinde Lonca Teşkilatı Yapısı Ve Yönetim Düşüncesi ile Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* (Özel Sayı), 165-202.
- Akgemci, Ö, Özgener Ş. (2002).Türkiye'de İş Ahlakının Tarihsel Gelişimi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt.7, 45-60.
- Alaca, L. (2018). *Eczacılık Eğitiminde Eczacılık Etiğinin Yeri: Eczacılık Öğrencileri İle Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul.
- Altıntaş, A. (2009).“Darüşşifalar Hakkında, İstanbul Şifahaneleri”.*İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarih Araştırmaları Serisi IV*.
- Altıntaş, A.M. (2010). TheWord of OtomanGuilds: TheIssue of Monopoly. *HistoryStudies*Cilt.1, Sayı.2/3 11-23.
- Arı, M. (2008). Ahiliğin Siyasal Boyutları ve Günümüzde Yeniden Yorumlanması.*Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı.16 Cilt.16 s.38-55.
- Arslan H. (2015). Ahilik Teşkilatının Sosyo-İktisadi Yapısı ve Örneklik Değeri,*Akademik Bakış Dergisi*, Sayı.49, 25-32.
- Aslan, Z. (2013). Meslek Kuruluşlarına Zorunlu Üyeliğin Üzerine Hukuki Bir Değerlendirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:15Özel Sayı, 1229-1240.
- Avcı, M. (2012).*Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Avşarbay A., Dilekçi T.. Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları ile İlgili Temel Tartışmalar ve İngiltere’deki Tıp Mesleği ile ilgili Uygulama.*Türk İdare Dergisi*, sayı:478, 323-358.
- Baer, G. (1970). TheAdministrative, EconomicandSocialFunctions of TurkishGuilds. *InternationalJournal of Middle East Studies*,Sayı.1, Cilt.1 28-50.
- Baylav, N., (1968), *Eczacılık Tarihi*, İstanbul: Yörük Matbaası.
- Bayram, M. (1991). *Ahi Evren ve Ahi Teşkilatının Kuruluşu*, Konya: Damla Matbaası.

- Bayram, S. (2012). Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı.21,(81-115).
- Baytop, T. (1995).*Eczahane'denEczane'ye: Türkiye'de Eczaneler ve Eczacılar* (1800-1923), İstanbul.
- Baytop, T., (1997).*Cumhuriyet Döneminin Başlangıcında Türkiye'de İlaç Sanayii-Türk Tıp Tarihi Yıllığı* (ActaTurcicaHistoriaMedicinae), İstanbul.
- Bilge, S. M. (2014). *Osmanlı İstanbul'unda Berber Esnafı*. Osmanlı İstanbulu-II. Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyumu, Bildiriler, s. (187-206).
- Çağatay, Neşet (1989).*Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Çaha, Ö., Yayla, A. &Şahin, Y. (2011).*Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları Kamuoyu Araştırması*, Ankara: Liberal Düşünce Topluluğu Derneği Yayınları.
- Çaha,Ö. (2012), "Türkiye'de Meslek Kuruluşları: Katılım, Şeffaflık ve Siyasi Duruş Sorunu".*Liberal Düşünce*, Sayı:67, 97-122.
- Çeker, F. (2017). Ahlâkî ve Sosyo-Ekonomik Bir Teşkilât Olarak Ahilik.*Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:7 Sayı:12.s. (151-168).
- Çiftçi, C. (2004). Müşteri Memnuniyeti, Kalite ve Osmanlı Esnafı. *U.Ü. Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.5, Cilt.717-34.
- Çoban M.(2018). Değerler Eğitimi ve Ahilik İlkeleri.*Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.Sayı.1 Cilt.4, 86-101.
- Çozgezen, M.,Toksoy, F.(2011).Meslek Örgütlerinin Rekabet Üzerindeki Etkileri; Profesyonel Meslek Örgütleri Üzerine Bir Değerlendirme. A. Yayla, B. Şahin (Ed.),*Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek kuruluşları Sivil Toplum ve Demokrasi*. LDT Derneği, Ankara, 2011.
- Demir, M. (2018).*Değişen Eczacı Rollerini Bağlamında Hastaların Eczacılık Hizmetleri İle İlgili Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, SDÜ, SBE, Isparta.
- Demirci, M. (2003).İslam'da Şehir ve Şehrin Sosyal Dinamikleri.*İstanbul: İstem Dergisi*, Sayı.1, Cilt.2,129-146.

- Devlet Denetleme Kurulu (DDK) (2009).“*Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Teşkilat ve Mali Yapıları, Denetimleri, Organlarının Seçimine Dair Esasların Değerlendirilmesi ile Bunların Etkin ve Verimli Şekilde Hizmet Yürütmelerinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Amacıyla Alınması Gerekli Tedbirler*”. 28.09.2009 Tarihli ve 2009/6 Sayılı Rapor.
- Doğan, K.(2015), Ahilik Teşkilatı, Ombudsman ve Etik İlişkisi. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*,Cilt.4, Sayı.7, 28-36.
- Durak İ., Yücel A. (2010), Ahiliğin Sosyo-Ekonomik Etikleri ve Günümüze Yansımaları.*SDÜİİBF Dergisi*,Sayı.2, Cilt.15, 151-168.
- Duran, L. (1982).*İdare Hukuku Ders Notları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Erdem E. (2016).Sanayi Devrimi Ardından Osmanlı Sanayişleşme Hamleleri: Sanayi Politikalarının Dinamikleri Zaafiyetleri.*Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı 48,17-44.
- Eren, E. (2016). *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*, 12. baskı İstanbul: Beta.
- Erken, V. (1998). *Bir Sivil Örgütlenme Modeli Ahilik*. Ankara: Seba İlimi Araştırmalar Dizisi 7.
- Eryiğit, S. (1989). *Ahi Birliklerinde Yönetim ve İşletme Fonksiyonlarının Temel Yapısı*,Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Fallon G.,B. Brown. (2000).Does Britain NeedPublicLawStatusChambers of Commerce? *European Business Review*, Volume 12, pp:19-27.
- Genç, M. (2007). *Osmanlı esnafı ve devlet (Loncadan Oda'ya, İstanbul Ticaret Odasının 125. Yılı Anısına)*.İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Gözler, K. (2009).*İdare Hukuku*,Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları, Cilt 1, 1.Baskı.
- Gürata, M. (1975). *Unutulan Adetlerimiz ve Loncalar*.Ankara: Tisa Matbaacılık.
- Güven, K. C., (2016).“*Eczacılığın Dünü ve Bugünü*”, içinde Y. Ercan (Ed.), *Eczacılık Bu Değil*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Hakyemez, Y. Ş. (2011).“*Anayasal Demokrasi Açısından Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları*”,içinde A. Yayla, B. Şahin, “*Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları Sivil Toplum ve Demokrasi*”. Ankara: Liberal Düşünce Topluluğu Derneği Yayınları.

- Hintoğlu, H., Tartıcı, N. ve Ertürk, A.(1988), Dünüyle Bugünüyle Mesleğimiz Eczacılık”, *TEB Dergisi*, Sayı 38.
- İnalcık, H. (1996). Fatih, Fetih ve İstanbul’un Yeniden İnşası. *Dünya Kenti İstanbul Habitat II*,22-37.
- İnalcık, H. (1997). *İstanbul’un İncisi: Bedesten*, Mustafa Özel (haz.), *İktisat ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- İnalcık, H., ve Arı, B. (2005). Türk-İslam-Osmanlı Şehirciliği ve Halil İnalcık’ın Çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt.3, Sayı.6, s. (27-56).
- İnalcık, H., Unan, F. (1988), Fâtiş Sultan Mehmet tarafından İstanbul’un Yeniden İnşası. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı.3 s. (215-225).
- Kala, Ahmet (1995).*Esnaf*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt.11, 423-430.
- Karagül, M., Masca, M. (2017). Ahilik Düşüncesinin İktisadi Hayata Bakışı ve Kapitalist Sistemle Karşılaştırılması. *AKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,Cilt.19, Sayı.2, 83-91.
- Karahanogulları, O. (2004). *Kamu Hizmeti(Kavram ve Hukuksal Rejim)*, Turhan Kitapevi Yayınları, 2. Basım.
- Karayaman, M. (2008). Türkiye’de Eczane Sayılarının Sınırlandırılmasına İlişkin Düzenlemeler ve Sonuçları.*Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı.1, Cilt.10, 115-135.
- Kayaalp, Ü. (2004). *Eczacılık Tarihi*,Eczacı Odası Yayınları.
- Kılıç, A.(2007).*Türkiye’de Orta Mesleki Teknik Eğitim ve İstihdam İlişkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, SBE, İstanbul.
- Kılınç, M. (2012). Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimi Şekillendiren Eğitim Kurumlarından Ahilik, Gedik, Lonca, Enderun Mektebi’nin Tarihi Gelişimleri. *E-Journal Of New WordSciences Academy*, Sayı.4, Cilt:7, 63-73.
- Kleniner M. M.(2017). The Influence Of Occupatinonal Licensing and Regulation, *Staff Report* 556.
- Kleninner M.M., Krugger A. B. (2010). The Influence Of Occupational Licensing and Regulation. *British Journal of Industrial Relations*, December, pp:676-687.
- Kuran, T. (Ed.). (2010). *Mahkeme Kayıtları Işığında 17. Yüzyıl İstanbul’unda Sosyo-Ekonomik Yaşam*, Cilt 1, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Larkin P. J. (2017). Mesleki Lisanslamanın Kısa Tarihçesi, A Brief History Of Occupatioanal Licesing. *The Heritage Foundation - Legal Memorandum*, 23 May 2017.s.204.
- Necla, P. (1986). *İslami Türk Edebiyatı Metinlerinde Ahi Kelimesinin Yeri, XXI. Ahilik Bayramı Sempozyumu Tebliğleri*, İstanbul: Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı Yayınları.73-77.
- Okur, Y. (2008). *Meslek Kuruluşlarının Görevleri ve Kamu Düzeninin Korunmasına Katkıları: Ankara Ticaret Odası ve Hakkâri Ticaret ve Sanayi Odası Örneği*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, SBE, Gaziantep.
- Öncü, A. (1984). “Cumhuriyet Döneminde Odalar”. İstanbul: Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:6, İletişim Yayınları.
- Özdemir, R. (1986). Ankara Esnaf Teşkilatı. *II. Milli Türkoloji Kongresi*, 15-21 Eylül 1986. İstanbul.
- Özer, A.(1994). *Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları (Anayasa Hukuk Açısından)*, TÜGİAD.
- Özerkmen N.(2004). “Ahiliğin Tarihsel-Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları Sosyolojik Yaklaşım”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Sayı.2, Cilt.44, 1-20.
- Pamuk, Ş. (2001). Osmanlı’da Loncalar. *The Grand Bazaar Magazine– Kapalıçarşı*, Sayı.2, 94-96.
- Parlak, B. ve Sobacı, Z. (2005). *Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi Ulusal ve Global Perspektifler*, Aktüel Yayınları, 1. Baskı.
- Pirenne, H.(2009). *Ortaçağ Avrupasının Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, İstanbul: (Uygur Kocabaşoğlu) İletişim Yayınları.
- Şen, Ş.(2005). *Sivil Toplum ve Demokratikleşme Sürecindeki Yeri ve Kamu Yönetimine Etkisi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, SBE, Konya.
- Şimşek, M. (2002). *Ahilik: TKY ve Tarihteki Bir Uygulaması*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Tabakoğlu, A, (2000). *Türk iktisat tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Taşkazan, M. S. (1994). *Türkiye’de Ticaret ve Sanayi Odalarının Fonksiyonları ve İdari Yapısı*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, SBE, Konya.
- Tuna, O.(1973). *Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitim*. Ankara: Ay yıldız Matbaası.

- Turan K.(1996). *Ahilikten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi*, İstanbul: İFAV.
- Turan, K., (1982). *Mesleki Teknik Eğitimin Gelişmesi ve M.Rüştü Uzel*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Turan, N., (2007).*Kuruluşundan Günümüze Türkiye İlaç Endüstrisi*. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (2009). *Türk Sanayii Toplumunu*. İstanbul: Timaş Yayın Grubu.
- Uğurlu, M., (2008). Türkiye’de İlaç Sektörünün Gelişim Süreci.*İlaç Pazarı Ve Kamu İlaç Harcamaları-I. Yaklaşım Dergisi*.
- Ülger B.,Ülger G. (2005). Akhism as a Non-Govermental Association Model in theHistory of theTurkishNationandAssesment of Today’s Business Ethics: A Relationshipor a Contradiction?.,*Journal of Human Values*,11(1), 49-61.
- Yayman, M. (1999). *İktisadi Meslek Kuruluşları ve Ülke Yönetimine Katılma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, İzmir.
- Yazıcı, N. (1996). “Lonca Sisteminin İşsizlik Sigortasıyla İlgisi Üzerine Bazı Düşünceler”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,Sayı.1, 155-156.
- Yediyıldız, M.A, (2003). *Bursa Esnafı ve Ekonomik Hayat*. Bursa: Arasta Yayınları.
- Yıldırım A.(1999). *Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi*, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt.23, Sayı.112, 7-17.
- Yıldırım, R.(2005). *İdare Hukuku Dersleri I*. Mimoza Yayınları,
- Yüksel H.,Ören K.(2012). *Geçmişten Günümüze Çalışma Hayatı, Hak-İş Uluslararası Toplum Dergisi*,Cilt.1, Sayı.1, 34-59.

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL1 :http://www.desob.org.tr/sayfa-8-ahilikte_meslek_ahlaki.html(Erişim Tarihi:09.06.2019)
- URL2:http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Meslek%20Ahlak%20ve%20Ahilik.pdf(Erişim Tarihi: 08.06.2019)
- URL3:<http://img.eba.gov.tr/576/25f/614/d96/bac/524/276/bca/d12/3b0/afc/247/af2/918/005/57625f614d96bac524276bcad123b0afc247af2918005.pdf?name=AH%C4%B0L%C4%B0K.pdf>(Erişim Tarihi:10.05.2019)
- URL4:<http://kutuphane.cumhuriyet.edu.tr/yonetim/bilimselyayinlardosya/273479418.pdf>
(Erişim Tarihi: 15.06.2019)
- URL5:www.tesk.org.tr(Erişim Tarihi: 25.06.2019)
- URL6:www.turktob.org (Erişim Tarihi:18.07.2019)
- URL7:<http://www.tbb.org.tr> (Erişim Tarihi: 18.07.2019)
- URL8:www.tkbb.org.tr (Erişim Tarihi:19.07.2019)
- URL9:www.tsb.org.tr (Erişim Tarihi: 20.07.2019)
- URL10:<https://www.ilimvemedeniyyet.com/modern-hukuk-sistemleri.html> (Erişim Tarihi:20.07.2019)
- URL11:<https://www.isaca.org/about-isaca/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi:26.05.2019)
- URL12:<http://www.eurochambres.eu/Content/default.asp?pagename=WhoWeAre>
(Erişim Tarihi:07.06.2019)
- URL13:www.fip.org. (Erişim Tarihi: 27.07.2019)

EKLER

Mülakat-Görüşme Soruları

Kişisel Sorular

1-Kısaca kendinizi tanıtır mısınız, yetiştiğiniz yer ve okuduğunuz okullar, iş tecrübeniz vs. hakkında bilgi verebilir misiniz?

Mesleğe İlişkin Sorular

1. Eczacılık mesleği hakkında bilgi verir misiniz, temel özellikleri nelerdir, neden bu mesleği seçtiniz, kaç yıldır meslektesiniz?
2. Eczacılık mesleğinin geçmişi ve bugünü değerlendirebilir misiniz, geleceğe dönük endişe ve beklentileriniz nelerdir?

Meslek Odası Üyeliğine ilişkin sorular

1. Herhangi bir meslek odasına üyeliğiniz var mı, bu üyelik yasal olarak zorunlu bir üyelik midir, gönüllü bir üyelik midir?
2. Eczacılıkla ilgili herhangi bir meslek odasında yöneticiliğiniz var mı? Şu ana kadar odanızın herhangi bir faaliyetine etkin görev alarak katıldınız mı?
3. Üye olduğunuz meslek odası size mesleki gelişme yönünden bir katkı yapıyor mu, eğitim, destek vs. sunuyor mu, faaliyetlerden haberdar ediyor mu (aktif bir web sitesi var mı, sosyal ağlar kullanılıyor mu vs.)?
4. Meslek odanızın sizin çıkarlarınızı desteklediğini düşünüyor musunuz? Odanın size sunduğu hizmetleri olumlu ve olumsuz yönlerden değerlendirebilir misiniz?
5. Sizce meslek odasına üyelik zorunlu değil gönüllük esasına göre olmalı mı? Zorunlu üye olmanın avantaj ve dezavantajları nelerdir?
6. Sizce bir meslek odasının temel görevi ne olmalı, bir meslek odası olmaksızın eczacılık mesleği icra edilebilir mi?
7. Eczacılık faaliyetiniz üzerinde eczacılar odasının merkezi denetim yetkisi nasıldır ve işleyişi nedir, olumlu olumsuz yansımaları nelerdir?
8. Genel olarak üye olduğunuz odadan beklentileriniz nelerdir? Bu konuda neler önerirsiniz?

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

Karar 2019/06-21: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUZUCU'nun yaptığı "Kronik Otitis Media Hastalarında Preoperatif Temporal Kemik Bilgisayarlı Tomografi Bulgularının Fasiyal Kanal Dehisansını Tahmin Etme Gücünün Araştırılması" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-21 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-22: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Hakan SELDÜZ'ün yaptığı "Devlet Üniversitelerinin İç Kontrol Sistemleri İçin 'Arahk Tip-2 Bulanık Çıkarım Risk Değerlendirme Modeli'" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-22 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-23: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Serkan KAYABAŞI'nın yaptığı "Adenoidektomi Yöntemlerinin Uzun Dönemde Nüks ve Rekürren Otit Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-23 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-24: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Serkan KAYABAŞI'nın yaptığı "C-Reaktif Protein/Albumin Oranı: Tekrarlayan Aftöz Stomatitli Hastalarda Yeni Bir Prediktif ve Prognostik Faktör" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-24 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-25: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Serkan KAYABAŞI'nın yaptığı "Fasyal Paralizi Prognozunu Belirlemede Steroide Bağlı Lökositozisin Önemi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-25 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-26: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Serkan ÇAYIR'ın yaptığı "C-Reaktif Protein/Albumin Oranı: Bell Palsili Hastalarda Yeni Bir Prediktif ve Prognostik Faktör" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-26 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-27: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUZUCU'nun yaptığı "Obstruktif Uyku Apne Sendromu Prognozunun Polisomnografi Verilerine Göre Değerlendirilmesi: Retrospektif Çalışma" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-27 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-28: Yürütücülüğünü Reyhan MANAV'ın yaptığı "Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Örgütlenmesi ve Zorunlu Üyelik Konya Örneği" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-28 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-29: Yürütücülüğünü Gözde SUNMAN'ın yaptığı "Çalışanların Endüstri 4.0 Dönüşümüne Yönelik Tehdit Algılarının Tükenmişlik, İşe Adanmışlık ve Kariyer Bağlılığı Üzerine Etkisi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-29 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-30: Yürütücülüğünü Uzm. Dr. Derya IŞIKLAR ÖZBERK'in yaptığı "Çocukluk Çağı Akut Apandisit Tanısında ve Hastalığın Şiddetini Belirlemede Nötrofil/Lenfosit Oranının Prediktif Değerinin İncelenmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-30 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Karar 2019/06-31: Yürütücülüğünü Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Eren YÜKSEL'in yaptığı "Obezite Nedeniyle Bariatrik Cerrahi Yapılan Hastaların Tedavi Öncesi ve Sonrası Vücut Kitle İndeksi, Yağ Yüzdesi ve Kas Kütlesinin Karşılaştırılması ve Obez Kişilere Yönelik Tutum Ölçeğinin Değerlendirilmesi" başlıklı araştırma ile ilgili 2019/06-31 protokol numaralı başvuru kurumumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere (7a literatürle desteklenmelidir, Obez kişilere yönelik tutum ölçeğinin değerlendirilmesi yöntemde açıklanmamış, bu ölçeğe ait bilgi verilmemiş ve konu ile ilgili açıklanmamıştır) uygun olmadığına, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

A R A A V S